

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
601

Subotica, 10. listopada 2014. Cijena 50 dinara

EVA VUKAŠINOVIĆ
O NACIONALNIM VIJEĆIMA

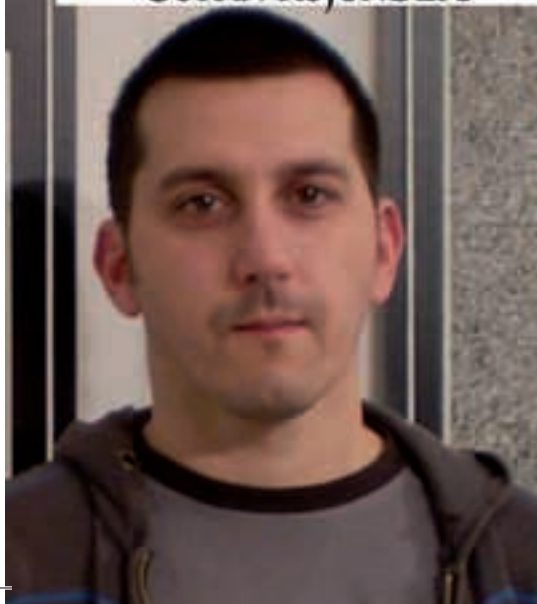

VRAĆANJE SPOMENIKA
PRESVETOG TROJSTVA

U FOKUSU: PRAVA
HRVATA U SRBIJI

DRŽAVE »ZAROBLJENE«
KORUPCIJOM

INTERVJU
GORAN KUJUNDŽIĆ

DRŽAVA
UJEDINILA
ODVJETNIKE

POSTAVITE OGLAS

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKO...**

Svaštara Informativne novine u Svaštari

3739 Rezultata pronadjeno za Kuće - prodaja

Subotica center-kuća
Prostori kuća u Hrvatskoj
Dvosobna kuća HITNO!
Odmah useljiva kuća
Bijela trosozna kuća
Subotica - prizemna kuća
Kuća na prodaju, Subotica
Subotica - Kuća
Stambeno-poslovni prostor
Subotica-spratica
Subotica - Mali Radanovac
Samoostalna kuća
Kuća uersko naselje

VIP pristup preko 6265

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 300 dinara.

AKTUALNO

Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje
Raspisani natječaji za kulturu u 2015. godini!..... 7

TEMA

Odbor za Hrvate izvan Republike Hrvatske
Oštra osuda postupka predsjednika Srbije Tomislava Nikolića..... 8-9

Istraživanje Pokrajinskog ombudsmana o radu nacionalnih vijeća
Zakon, njegova primjena i manjkavosti..... 14-15

INTERVJU

Goran Kujundžić, slikar-grafičar i doktor umjetnosti
Revitalizacija tradicionalnog ornamenta kao likovne vrijednosti 12-13

SUBOTICA

Na prijedlog Mađarskog nacionalnog vijeća
Spomenik se vraća na prvobitno mjesto..... 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Žensko tradicijsko češljanje održano u Baču
Frizure i oglašnja snaša..... 28-29

KULTURA

Koncert Subotičkog tamburaškog orkestrara oživjet će dio glazbene ostavštine
Pjesme i igre sačuvane od zaborava..... 32-33

SPORT

Aleksandar Roman, biciklist iz Šida
Prvak Balkana u biciklizmu..... 55

Obrana profesije

Odvjetnici u Srbiji već treći tjedan prosvjeduju tražeći izmjene odredbi vezane za javne bilježnike, zatim da im se paušalna osnovica za plaćanje poreza vrati na prethodnu razinu i oporezivanje bude razmjerno ostvarenim prihodima svakog odvjetnika, traže i smjenu ministra pravde **Nikole Selakovića**, a na Konferenciji u Novom Sadu zatražili su i da se iz procedure povuče novi Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći.

Danas, pak se u Beogradu održava međunarodni Kongres odvjetnika na temu neovisnosti i ustavnog položaja odvjetničke profesije gdje će se ponovno iznijeti svi njihovi zahtjevi. Predsjednik Advokatske komore Srbije **Dragoljub Đorđević** kaže kako odvjetnici nastavljaju s prosvjedom jer do sada u pregovorima s Vladom nije bilo nikakvog pomaka i zbog krajnje nekorektnog odnosa prema njihovoj profesiji. Đorđević kaže i kako ne može reći kada će se pregovori nastaviti i kada će se stvari dovesti u red jer su iz Ministarstva pravde dobili poruku kako »nema rasprave o posljedicama seta zakona o javnom bilježništvu«. Puno toga ovisi i od odluke Ustavnog suda o ocjeni ustavnosti Zakona o javnom bilježništvu, prometu nepokretnosti, vanparničnom postupku, izvršenju i osiguranju i o pravobraniteljstvu što su podnijeli odvjetnici, ali i od ocjene ustavnosti Uputstva Komore o prosvjedu koji je zatražila Vlada Srbije. Zbog obustave rada odvjetnici ne idu na suđenja, istrage, saslušanja, niti obavljaju druge pravne poslove, osim onih koji su vezani za rokove kao što je pisanje žalbi, ili izvanrednih pravnih lijekova.

Za promatrače sa strane odvjetnici su profesija od koje se najmanje očekuje da obustavi rad i prosvjeduje već tri tjedna. Prva asocijacija na ovu profesiju je visok status i ugled, a uz to i dobri prihodi. Međutim, kako se navodi u pojedinim medijima, situacija apsolutno nije takva za većinu odvjetnika – pogotovu za one mlađe koji tek ulaze u ovu profesiju. Za njih, navodi se, postaje nemoguća misija zaraditi toliko koliko je potrebno za preživljavanje i plaćanje poreza. Odvjetnici tvrde kako ovaj prosvjed nije samo u interesu njihove profesije već je riječ o borbi za prava i budućnost građana i s ciljem da se »uspostavi ustavno-pravni poredak koji je narušila vlast donošenjem loših zakona«. Zdravorazumski gledano niti jednom odvjetniku ne ide u prilog da ne radi (i ne zarađuje) skoro mjesec dana. Jesu li iskreni kada govore da njihov prosvjed nije motiviran isključivo njihovim privatnim (novčanim) interesima već i općim, javnim interesom svakom ostaje sam da zaključi. Osobno vjerujem da jesu.

J. D.

U SUSRET MANJINSKIM IZBORIMA

Predstavnici britanskog veleposlanstva u HNV-u

Predstavnici Veleposlanstva Velike Britanije u Beogradu – šef političkog odjela **James Moor** i politička savjetnica **Jasna Hajder** – boravili su u srijedu 9. listopada u službenom posjetu Hrvatskom nacionalnom vijeću. Oni su ovom prilikom razgovarali s predsjednikom HNV-a dr. sc. **Slavenom Bačićem**. Teme razgovora bile su predstojeći izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, kao i položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

DAN NEOVISNOSTI RH

Čestitka predsjednika Vlade Milanovića hrvatskim građankama i građanima

»Hrvatski sabor je 8. listopada 1991. godine donio povijesnu odluku o raskidu svih državnopravnih veza Republike Hrvatske s bivšom državom. Taj dan odredio je budućnost suverene i demokratske Republike Hrvatske. Izabrali smo državnu samostalnost i neovisnost koju smo morali obraniti uz velike žrtve. Stoga je ovaj dan prigoda da zahvalnost i duboko poštovanje iskažemo svima koji su sudjelovali u Domovinskom ratu, posebno hrvatskim braniteljima koji su živote dali za slobodu i njihovim obiteljima.

Možemo biti ponosni na mnogo toga što smo ostvarili u protekle dvadeset i tri godine. Ulaskom u Europsku uniju i NATO ispunili

smo dva najvažnija strateška cilja. Pokazali smo partnersku i demokratsku zrelost koja nam je omogućila da razgovaramo i odlučujemo u društvu najrazvijenijih država svijeta. Hrvatska je postala afirmirana članica brojnih uglednih međunarodnih organizacija, a naši vojnici diljem svijeta sudjeluju u najzahtjevnijim vojnim misijama.

Neovisnost i samostalnost koju smo izborili i očuvali nosi prava, ali i obveze. Naša je dužnost hrvatskim građanima omogućiti pristojan život u stabilnoj, sigurnoj i prosperitetnoj Hrvatskoj. Nastavit ćemo ustrajno graditi moderno društvo koje počiva na vrednotama demokracije i slobode, jednakosti i solidarnosti te ljudskih prava i društvene odgovornosti. Uz zaštitu nacionalnih interesa, Vlada je u ovom trenutku posvećena oporavku i razvoju gospodarstva, kao temeljnim pretpostavkama uspješne države«, čestitao je premijer **Milanović** u ime Vlade Republike Hrvatske i osobno, svim građankama i građanima, Dan neovisnosti.

VELIKA KNJIŽEVNA MANIFESTACIJA

Dani Balinta Vujkova od 23. do 25. listopada u Subotici

Program trodnevne književne manifestacije, *XIII. Dana Balinta Vujkova – dana hrvatske knjige i riječi*, koji će se održati 23. do 25. listopada u Subotici, ponudit će brojne programe. Manifestacija počinje programom za djecu pod nazivom *Narodna književnost u školi*, u četvrtak 23. listopada u 13 sati u dvorani HKC *Bunjevačko kolo*. Nakon odluke da se stručno-znanstveni skup priređuje bijenalno, ove će godine, 24. i 25. listopada biti održano savjetovanje u suradnji sa subotičkom Gradskom knjižnicom pod nazivom *Knjiga do djece – knjiga za djecu* na kojem sudjeluju knjižničari, nakladnici i urednici knjiga za djecu iz Srbije, Hrvatske i Mađarske.

Na književnoj večeri u četvrtak navečer u 19 sati bit će predstavljen dobitnik nagrade za životno djelo *Balint Vujkov – didakoa* ove godine dolazi u ruke književnika **Tomislava Ketiga**. Organizatori najavljuju i predstavljanje najnovije knjige iz opusa **Balinta Vujkova**, izložbu ilustracija **Dražena Jerabeka** iz Osijeka, predstavljanje kške produkcije

između dvaju *Danakao* i prodajnu izložbu knjiga za djecu po povoljnim cijenama.

Popularna Multimedijalna večer, u petak, 24. listopada bit će u znaku dodjela nagrada za životno djelo na području književnosti **Tomislavu Ketigu**, te dviju nagrada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – **Emerik Pavića** najbolju knjigu u 2013. i trijenalnu nagradu *Antun Gustav Matoš* za najbolju knjigu poezije 2011. - 2013.

Dane Balinta Vujkova organiziraju Hrvatska čitaonica Subotica u suradnji s Gradskom knjižnicom Subotica i uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

IPA HRVATSKA-SRBIJA

Suradnja u oblasti organske proizvodnje

U Skupštini AP Vojvodine u utorak je održana završna konferencija projekta *Pannonia Organica* posvećenog organskoj proizvodnji, koji finansira Europska unija kroz program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija. Projekt kreira dinamične međusektorske i transnacionalne odnose u okviru mreže organskih proizvođača, s ciljem unapređenja prekogranične gospodarske suradnje, poslovnih i razvojno – istraživačkih aktivnosti u domeni proizvodnje hrane prema standardima organske poljoprivredne proizvodnje. Unapređenje organske proizvodnje u mikroregijama Istočna Slavonija i Bačka, kao glavni cilj ovog projekta, znatno doprinosi prekograničnoj suradnji u oblasti organske proizvodnje, a stvara zajedničko tržište za plasman ovih proizvoda.

Pomoćnica pokrajinskog tajnika za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova **Anita Beretić**, upoznala je prisutne sa značajem ovog projekta i njegovim utjecajem na razvoj seoskih sredina uz angažiranje malih poljoprivrednih gazdinstava. Nositelji projekta – općina Bilje iz Hrvatske i nevladina organizacija *Zelena mreža Vojvodine* iz Srbije predstavili su aktivnosti i ciljeve projekta.

Period implementacije projekta je 18 mjeseci a ukupna vrijednost projekta je 377 843,27 eura, od čega je vrijednost projekta u srpskom dijelu 170 141,46 eura. Partneri na projektu u Srbiji uz nositelja su i Udruga *Zdravo organik* iz Selenče i *INNO FOCUS* iz Beograda.

PRAZNIK HRVATSKE ZAJEDNICE U RH

Dan rođenja bana Josipa Jelačića

Praznik hrvatske zajednice u Srbiji – Dan rođenja bana Josipa Jelačića bit će obilježen 16. listopada. Sveta misa u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu služit će se s početkom u 18. sati, a poslije svete mise, u 19,30 sati, u amfiteatru na SPENS-u, u Novom Sadu, bit će održan prigodni kulturno-umjetnički program, tijekom kojega će se obratiti i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, poslije čega slijedi domjenak.

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA KULTURU I JAVNO INFORMIRANJE

Raspisani natječaji za kulturu u 2015. godini!

Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje raspisalo je natječaje za sufinanciranje programa i projekata u oblasti kulture u AP Vojvodini u 2015. godini. Riječ je o sedam natječaja među kojima su i Natječaj za sufinanciranje programa i projekata u oblasti zaštite nematerijalnog kulturnog naslijeđa i suvremenog umjetničkog stvaralaštva nacionalnih manjina-zajednica u AP Vojvodini u 2015. godini te Natječaj za sufinanciranje nakladničke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina-zajednica u AP Vojvodini u 2015. godini.

Osim njih, raspisani su i pokrajinski natječaji za nakladničku djelatnost na srpskom jeziku, za projekte i programe u kulturi u oblasti suvremenog umjetničkog stvaralaštva, proizvodnju filmova, nabavu knjiga, drugih publikacija i opreme za javne općinske i gradske knjižnice, te za projekte i programe u oblasti zaštite i očuvanja kulturnog naslijeđa u AP Vojvodini.

Na natječaju za sufinanciranje programa i projekata u oblasti zaštite nematerijalnog kulturnog naslijeđa i suvremenog umjetničkog stvaralaštva nacionalnih manjina-zajednica mogu sudjelovati isključivo pravna lica čije je sjedište na teritoriju AP Vojvodine i čija je pretežita djelatnost kultura: registrirane profesionalne i amaterske ustanove, ustanove kulture i udruge čiji osnivač nije AP Vojvodina, i koja svojim stvaralaštvom značajno pridonose razvoju i promociji suvremenog umjetničkog stvaralaštva nacionalnih manjina-zajednica u AP Vojvodini, Republici Srbiji i inozemstvu ili svojim znanstvenim, istraživačkim i kulturno-umjetničkim radom pridonose istraživanju, čuvanju, njegovanju, prezentaciji i razvoju nematerijalnog kulturnog naslijeđa nacionalnih manjina-zajednica u AP Vojvodini i time pridonose očuvanju njihovog nacionalnog identiteta. Privatna

poduzeća nemaju pravo sudjelovanja na ovom natječaju. Na natječaju za nakladničku djelatnost na jezicima nacionalnih manjina, pravo sudjelovanja imaju pravna lica i poduzetnici čije je sjedište na teritoriju AP Vojvodine, a koji su registrirani za bavljenje nakladničkom djelatnošću.

Prema Odluci o provođenju postupka za dodjelu sredstava iz proračuna

AP Vojvodine po natječajima u oblasti kulture u 2015. godini, sredstva za financiranje ili sufinanciranje programa i projekata bit će opredjeljena Pokrajinskom skupštinskom odlukom o Proračunu AP Vojvodine za

2015. godinu, što će biti objavljeno na službenoj internetskoj stranici Tajništva.

Natječajne prijave za dodjelu sredstava na natječajima koji se tiču projekata i programa u području kulture nacionalnih manjina-zajednica u AP Vojvodini se prethodno dostavljaju nacionalnim vijećima nacionalnih manjina-zajednica na davanje mišljenja.

Natječaji su objavljeni 4. listopada u dnevnom listu *Danas* i otvoreni su 30 dana od dana objave. Prijave na natječaje podnose se u pismenoj formi na obrascu koji je sastavni dio natječaja, a mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za kulturu i javno informiranje, Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina broj 16, ili na internetskoj stranici Tajništva: www.kultura.vojvodina.gov.rs. Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (zgrada Pokrajinske vlade) ili se upućuju poštom na adresu: Pokrajinski sekretarijat za kulturu i javno informiranje; Bulevar Mihajla Pupina 16; 21000 Novi Sad.

O rezultatima natječaja Tajništvo će pismeno obavijestiti podnositelje prijava. Odluka se objavljuje u Službenom listu AP Vojvodine.

Oštra osuda postupka predsjednika Srbije Tomislava Nikolića

*Članovi saborskog Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske osudili potez donacije udžbenika na ćirilici srbijanskog predsjednika Nikolića onim Bunjevcima koji niječu hrvatsku pripadnost * Zastupnici vladajućeg SDP-a i oporbenog HDZ-a donijeli zaključke jednoglasno*

Usredištu pozornosti sjednice Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, održanoj 2. listopada u Zagrebu, bio je predsjednik Srbije **Tomislav Nikolić** čije su doniranje udžbenika na ćirilici Bunjevcima u Vojvodini koji niječu hrvatsku pripadnost, članovi Odbora osudili, javila je *Hina*. Članovi ovog saborskog Odbora zatražili su od hrvatskih vlasti da jače ustraju na poštivanju prava Hrvata u Srbiji u kontaktima sa srbijanskim vlastima i u pregovorima Srbije s Europskom unijom. Od predsjednika Republike Hrvatske **Ive Josipovića** i premijera **Zorana Milanovića** je zatraženo da jasnije istaknu probleme hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Na istoj sjednici, među ostalim, članovi Odbora su osudili i postupak gradonačelnika Subotice **Jenő Maglaija**, koji je nedavno zabranio održavanje znanstveno-stručnog okruglog stola *Identitetske sastavnice i prijeponi bunjevačkih Hrvata* u Plavoj vijećnici subotičke Gradske kuće, u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

INZISTIRATI NA PRAVIMA HRVATSKE NACIONALNE MANJINE U SRBIJI

Oko utvrđivanja dnevnog reda sjednice vodila se rasprava glede točke o problemu bunjevačkih Hrvata u Srbiji, jer je vladajućima bilo sporno da nemaju dovoljno materijala za raspravu po toj točki.

Ivan Šuker

»Ovo što se dogodilo u Srbiji, a prošlo je bez konkretne reakcije Vlade, zaslužuje pozornost ovog Odbora. Za to ne treba posebna priprema i ovo je tema na kojoj se ne bi trebalo politizirati«, rekao

je predsjednik Odbora, HDZ-ov **Ivan Šuker**, a HDSSB-ov **Boro Grubišić** se složio s njime. »U izvršnoj vlasti vlada zavjet šutnje i nezamjeranja prema Srbiji, ali i postupku njihovog predsjednika. Mi smo po Ustavu dužni voditi brigu o Hrvatima izvan Srbije.«

SDP-ov **Ivo Jelušić** rekao je da ne želi da itko tvrdi da vladajući ne žele raspravljati o ovim tema-

dnevni red sjednice, a tijekom rasprave o problemu bunjevačkih Hrvata u Vojvodini svi su bili složni da treba osuditi postupke predsjednika Srbije **Nikolića**, ali se nisu složili oko toga čini li Hrvatska dovoljno za te bunjevačke Hrvate.

»Određenim političkim igrama nastoje se umrviti manjinske nacionalne zajednice. Priča Bunjevci – Hrvati je slična s pričom Vlasi – Rumunji, ima još takvih priča i mislim da je to suština takvih pitanja, gdje vlast uvijek podupire one umrvljene, izdvojene entitete«, kaže predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić.**

Oporba je tvrdila da premijer i država nisu dovoljno oštro reagirali na postupak predsjednika Nikolića, a vladajući su zaključili da je Ministarstvo vanjskih poslova uputilo zbog toga notu Srbiji, te da država stalno radi na zaštiti hrvatskog pitanja preko granice, prenosi *Večernji list*.

POKLANJANJE UDŽBENIKA JE POKUŠAJ ODNAROĐIVANJA BUNJEVACA

Komisija Hrvatske biskupske konferencije *Iustitia et pax* je pozvala hrvatske vlasti da se zauzmu da Hrvati u Srbiji imaju sva ljudska i manjinska prava kao Srbi u Hrvatskoj. Postupak predsjednika Srbije Tomislava Nikolića, koji je Bunjevcima darovao udžbenike na ćirilici, nazvali su pokušajem asimilacije i odnarođivanja.

»Bolna je činjenica da se hrvatska manjina u Vojvodini politički podijelila na Hrvate i Bunjevce. Nedopustivo je, međutim, da predsjednik Srbije proglašava Bunjevce 'autohtonim narodom koji nisu ni Hrvati ni Srbi', pa im poklanja udžbenike na ćirilici. To je očito pokušaj asimilacije i odnarođivanja Bunjevaca koju je više desetljeća provodila velikosrpska politika. Zbog toga se očekuje da se hrvatske vlasti zauzmu da Hrvati u Srbiji imaju sva ljudska i manjinska prava, kao Srbi u Republici Hrvatskoj. Ljudska su prava, naime, univerzalna, pa je dužnost i obveza nositelja vlasti brinuti se za njihovo poštivanje i ostvarenje. Tu obvezu napose imaju hrvatske vlasti gledom na Hrvate izvan domovine«, stoji u objavljenom priopćenju, koje potpisuje predsjednik komisije, sisački biskup, mons. **Vlado Košić**.

»Vlada, ministarstvo vanjskih i europskih poslova i predsjednik Republike moraju u svim kontaktima inzistirati na jasnim stavovima oko prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Dok se to ne bude događalo, događat

gestom, čistim pokušajem asimilacije, otvorio oči«.

I zastupnici SDP-a smatraju da je u Srbiji na djelu asimilacija, osobito opasna ako je provodi predsjednik države. Tako je Ivo Jelušić istaknuo da »ako srpskoj zajednici u Hrvatskoj ne odričemo pravo na njihov jezik, onda imamo pravo tražiti da ta prava imaju Hrvati u Srbiji«, a **Ivana Krivec** drži da se radi o »napadu na nacionalni identitet Bunjevaca, koji se većinom izjavljaju kao Hrvati«.

SRBIJANSKA STRANA STALNO ODGAĐA SJEDNICU MMO

HNS-ov **Ivica Mandić** je tijekom rasprave rekao da nakon razgovora s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Vojvodini, članovima Odbora može prenijeti podatak da je situacija za bunjevačke Hrvate nepovoljna.

»Poručili su nam da Srbija ne poštuje međudržavni sporazum koji je potpisala s Hrvatskom, te

da Hrvatska mora inzistirati da ga Srbija počne poštivati.«

Ivo Jelušić je predložio da rasprava bude samo početak razgovora o temi problema Hrvata u Srbiji, a HDZ-ov **Ante Babić** je ustvrdio da ne bi trebale posebne

između Republike Hrvatske i Republike Srbije o zaštiti prava manjina.«

Predstojnica Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Daria Krstičević** je odgovorila da Hrvatska nije kriva

Nakon osobne donacije predsjednika Srbije Nikolića udžbenika na ćirilici zajednici Bunjevaca koji niječu hrvatsku pripadnost, predsjednik Hrvatske Ivo Josipović je opomenuo službeni Beograd da pokušava asimilirati Hrvate u Srbiji, na što je Nikolić odgovorio da Bunjevci nisu ni Srbi, ni Hrvati, već svoji.

će se nažalost pokušaji asimilacije koji traju već dugo«, rekao je Ivan Šuker i istaknuo da »kome to u Hrvatskoj nije jasno, valjda im je to sada Nikolić svojom

Daria Krstičević

tematske sjednice, kada bi država radila svoj posao. »To dokazuje i činjenica da se od rujna 2011., nije sastao Međuvladin mješoviti odbor za praćenje Sporazuma

za to, jer već dvije godine pokušava sazvati sjednicu tog Odbora, no srbijanska strana jedno vrijeme nije imenovala svoje članove Odbora, a kasnije je stalno odgađala termine sjednica.

»Imamo zakazanu sjednicu za 16. i 17. listopada, ali već sada se čini da smo na tragu toga da oni opet odgode tu sjednicu, ovaj put za tjedan dana«, rekla je Krstičević i podsjetila kako su upravo zbog napora njenog ureda prvi put ove godine financirani udžbenici na latinici za Hrvate u Srbiji.

Zvonko Sarić

SRPSKA STRANA IZIGRALA SVOJA OBEĆANJA

Pomoćnik ministrice vanjskih i europskih poslova **Željko Kuprešak** odbacio je kritike na sjednici Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske da Vlada vodi »alibi« politiku i ustvrdio da je na svakom susretu sa srbijanskom stranom isticala pitanje hrvatske manjine, ali je priznao da ipak u tome nije posve uspjela.

»Pritisci, razgovori, objašnjavanje... koristili smo sve mehanizme. No, nismo u tome uspjeli, jer srpska strana to nije prihvaćala, izigravala je ono što je obećala, od bivšeg predsjednika **Tadića** i premijera **Dačića**, do današnjeg predsjednika Vlade **Vučića**«, rekao je Kuprešak.

NASTAVLJA SE OBUSTAVA RADA ODVJETNIKA U SRBIJI

Država ujedinila odvjetnike

*Ovo je treći tjedan da traje kompletna obustava rada odvjetnika u cijeloj Srbiji * Odvjetnici od 17. rujna prosvjeduju jer traže izmjene odredbi vezane za javne bilježnike i prateće propise na način da se uvede mogućnost sastavljanja ugovora o prometu nepokrenosti, bračnim tečevinama i nasljednom pravu i od strane odvjetnika, kakva je i bila dosadašnja praksa*

Piše: Tatjana Ljubić

Preko 1200 vojvođanskih odvjetnika na konferenciji u dvorani novosadskog Narodnog kazališta u utorak 7. listopada svojim su zahtjevima dodali još jedan – zatražili da se iz procedure povuče novi Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, jer tvrde da njegov nacrt također stavlja odvjetničku profesiju u »nezavidan položaj«. »Mi se ne protivimo besplatnoj pravnoj pomoći jer je to i ustavna kategorija, ali prema trenutno važećoj verziji zakona to pravo bi pripalo i nevladinim organizacijama i pravnim fakultetima«, pojašnjava **László Jozsa**, subotički odvjetnik i član Upravnog odbora Advokatske komore Vojvodine. Na održanoj konferenciji odvjetnika u Novom Sadu bilo je i oko 160 odvjetnika iz subotičke općine. »Pokazali smo da postoji apsolutno jedinstvo odvjetnika u Vojvodini«, zaključuje Jozsa.

Odvjetnici najavljuju i da s ministrom pravde **Nikolom Selakovićem** o zahtjevima neće razgovarati, kako je istaknuo predsjednik Advokatske komore Vojvodine, **Srđan Sikimić**. »U svojim tvrdnjama on se poziva na Upravni i Ustavni sud, tvrdeći da unaprijed zna kakve će odluke ovih sudova biti«, rekao je Sikimić.

Ovo je treći tjedan da traje kompletna obustava rada odvjetnika u cijeloj Srbiji. Odvjetnici od 17. rujna prosvjeduju jer traže izmjene odredbi vezane za javne bilježnike i prateće propise na

način da se uvede mogućnost sastavljanja ugovora o prometu nepokrenosti, bračnim tečevinama i nasljednom pravu i od strane odvjetnika, kakva je i bila dosadašnja praksa. »Nemamo ništa protiv notara, naprotiv, samo se borimo za zaštitu ustavnog poretka i slobodu građana Srbije da prilikom sastavljanja ugovora izaberu tko će ih zastupati«, piše u njihovim zahtjevima. Dalje, traže da im se paušalna osnovica za plaćanje poreza vrati na prethodnu razinu prije nego što je povišena »ali da oporezivanje bude razmjerno ostvarenim prihodima svakog odvjetnika, a ne da se paušalneosnovice podižu preko noći za 200 i 300 posto«. U posljednjem zahtjevu, traže smjenu ministra pravde, Nikole Selakovića. »Drskost, arogancija, nekompetentnost te ponižavajući odnos prema odvjetništvu od strane gospodina Selakovića nezapamćeni su u povijesti Srbije«, navedeno je u zahtjevima Advokatske komore Srbije.

PRIORITET JAVNO BILJEŽNIŠTVO, POREZI DRUGO-RAZREDNI?

Iako je Ministarstvo pravde pokušalo, nije uspjelo razbiti obustavu rada oko 8500 odvjetnika u cijeloj Srbiji, a ministri napadi na odvjetnike u pojedinim medijima su ocijenjeni kao »verbalna pirotehnika« koja odvjetnike naziva »lovcima u mutnom« i »pravno neukim,

Subotički odvjetnici: Josip Tonković, Magdolna Szabó Csajkás, Olga Radičević Vidaković Hadnađ, László Jozsa

nestručnim i nekompetentnim predstavnicima odvjetništva«. Naprotiv, Advokatske komore Srbije i Vojvodine ustrajne su u obustavi rada do ispunjenja njihovih zahtjeva, a od ministra zahtijevaju ispriku kako bi se nastavio dijalog o prestanku obustave rada odvjetnika. »Kada je nastao problem s javnim bilježništvom, tada je Vlada izišla iznenada s prijedlogom da nas primi s poreznim olakšicama. Međutim, na tu igru nije nasjela Komora Srbije i ne želi razgovarati o smanjenju poreza dok se ne razgovara o bitnijim pitanjima. Sada je pitanje poreza postalo drugorazredno u odno-

su na ona pitanja koja su sad istaknuta kao najbitnija. Postoji formulirani prijedlog Komore da se odvjetnicima i javnim bilježnicima alternativno omogućiti sastavljanje isprava u prometu nepokretnosti. To je linija ispod koje se neće ići«, priča **László Jozsa**. Potpora je odvjetnicima stigla od međunarodnih organizacija odvjetnika ali i od Društva sudaca Srbije gdje su naveli kako je »visokim tarifama za notarske usluge znatno otežan pravni promet, jer su za građane povećani izdaci prilikom zaključenja pravnih poslova, te da je građanima uskraćeno da u skladu s Ustavom garantiranim ljudskim pravima,

samostalno odlučuju o svojim pravima i obvezama u pravnom prometu».

UMJESTO REDA MONOPOL JEDNE PROFESIJE?

Ministar pravde Srbije tijekom nekoliko zadnjih dana ponavlja u medijima kako je Zakon o javnim bilježnicima donesen 2011. godine, te da se počeo primjenjivati 2014. godine, »Dakle bio je stavljen na uvid svima prije usvajanja u Skupštini, poslije usvajanja u Skupštini svi su mogli vidjeti kako će taj zakon

Csajkás, predsjednica subotičkog ogranka Advokatske komore Vojvodine. Taj je zakon promijenjen 31. kolovoza ove godine, a stupio je na snagu već sutradan, 1. rujna. »Nismo imali mogućnosti niti sudjelovati u sastavljanju niti dati bilo kakve primjedbe. Nije bilo nikakve javne rasprave. Nismo mogli ništa u suštini poduzeti i od 1. rujna su počeli raditi notari, a mi smo ostali bez posla u svezi ugovora«, nastavlja. Ugovore o pomenutim poslovima ranije su mogli sastavljati i sami građani, a i ostali odvjetnici napominju kako je sve

je predvidjeti. Ipak, moglo se i na drugi način tumačiti«, priča László Jozsa.

UKOPANI U ROVOVIMA

Praksa da javni bilježnici imaju ekskluzivno pravo sastavljanja ugovora u prometu nepokretnosti postoji u nekim zemljama Europe, dok je u drugima, kao primjerice u Hrvatskoj, dopušteno i odvjetnicima sastavljati iste. »Ono gdje sam pouzdano siguran jeste da nije bilo razloga za takvo postupanje, nema 'pod mus' da se u Europi mora tako napraviti. Ovakve velike zakonske projekte rade po pravilu veliki ekspertski timovi, pa i strukovne organizacije Europske unije, pravničke udruge, civilni sektor. To je generalna praksa u pripremi ovakvih zakonskih tekstova. Pretpostavljam da se stručni tim koji je ovo pripremio zadržao kod ovakvog rješenja i sad već ne želi iskočiti iz tog kolosijeka, odnosno, Vlada sada ne želi iskočiti iz tih tračnica. Tu ja vidim i jednu prosto glupu situaciju kada i Vlada želi ostati ukopana u svojim borilačkim rovovima i ne želi odstupiti, iako valjanog razloga za ne postizanje kompromisa nema«, nastavlja Jozsa.

Sastavljanje ugovora nije jedini posao koji rade odvjetnici, to u prosjeku čini 20 do 30 posto njihovog cjelokupnog rada. Međutim, u manjim sredinama, odvjetnici jesu najčešće orijentirani upravo na ugovore, te su oni najviše osjetili posljedice uvođenja javnih bilježnika. »Mojoj ženi koja ima ured u Bajmaku uzeto je 90 posto posla«, kaže odvjetnik **Josip Tonković**. »Da, u manjim mjestima odvjetnici se po pravilu ne bave niti kaznenim pravom niti privrednim pravom jer prosto toga na njihovom tržištu rada nema. Njima u prvom redu ostaje da se bave ugovorima, odnosno parničnim i vanparničnim postupcima. To jeste evidentan udar na rad tih odvjetnika«, pojašnjava Jozsa. Štrajk upozo-

renja održan je ljetos zbog povećanja paušalne osnovice. »Mi ne zarađujemo toliko da to možemo platiti niti možemo naplatiti od stranaka tarife po cjeniku. Najmanja tarifa je 6000 dinara za predavanje tužbe, 1500 dinara satnina, rasprava je 6000 dinara. A ako ima više rasprava onda je i više. Dakle, to je naniža tarifa i ona se povećava prema vrijednosti spora, ali u praksi, ta se tarifa ne može naplatiti od stranaka«, kaže **Szabó Csajkás**.

MINISTAR PRAVDE: »JAVNIM BILJEŽNICIMA SE UVODI RED«

Ističući da se javnim bilježnicima uvodi red u područje trgovanja nekretninama, iz ministarstva je istaknuto da bilježnici garantiraju za svoj rad vlastitom imovinom i osiguranjem, za razliku od odvjetnika. »To je laž, jer i ovako odgovaramo cijelom imovinom i ovako imamo zaključen ugovor o obveznom osiguranju od posljedica našeg nestručnog rada, zaključeno je kolektivno osiguranje preko Advokatske komore, prema tome, misliti i tvrditi u javnosti da smo mi falični po tom pitanju, to je samo jedna u nizu od zamjena teza u cjelokupnoj javnoj komunikaciji«, ističe Jozsa.

ČEKANJE NA PRESUDU USTAVNOG SUDA

Ustavni sud je odlučio da zbog stanja u pravosuđu po hitnom postupku odluči o inicijativama za ocjenu ustavnosti zakona koji se tiču nadležnosti javnih bilježnika. »S obzirom na aktualna dešavanja vezana za obustavu rada odvjetnika, ti predmeti uzeti su prekrasno u rad, iako po datumu prijema inicijativa i prirodi osporenih akata ne ispunjavaju standardne kriterije Ustavnog suda za hitno rješavanje«, piše u priopćenju Ustavnog suda. No, **Magdolna Szabó Csajkás** napominje kako »Ustavni sud od 1945. godine nije donio ni jednu pozitivnu odluku u korist odvjetnika«.

Prema uputstvu Advokatske komore, tijekom obustave rada, odvjetnici:

- neće ulaziti niti boraviti u prostorijama sudova, tužiteljstva, policije i/ili tijela uprave po bilo kom osnovu
- neće pristupati na ročišta za glavnu raspravu i glavne pretrese pred sudovima
- neće pristupati pred tužiteljstvom u istražnim postupcima i postupcima pregovora oko primjene oportuniteta ili sporazuma o krivici
- neće pristupati u policiju u pretkaznenim postupcima
- će dostavljati sudovima, tužiteljstvima i drugim tijelima samo one radnje koje su vezane za nastupanje prekluzivnih rokova (podnošenje tužbi, žalbi i drugih pismena kod kojih bi propuštanje roka rezultiralo gubitkom prava...)

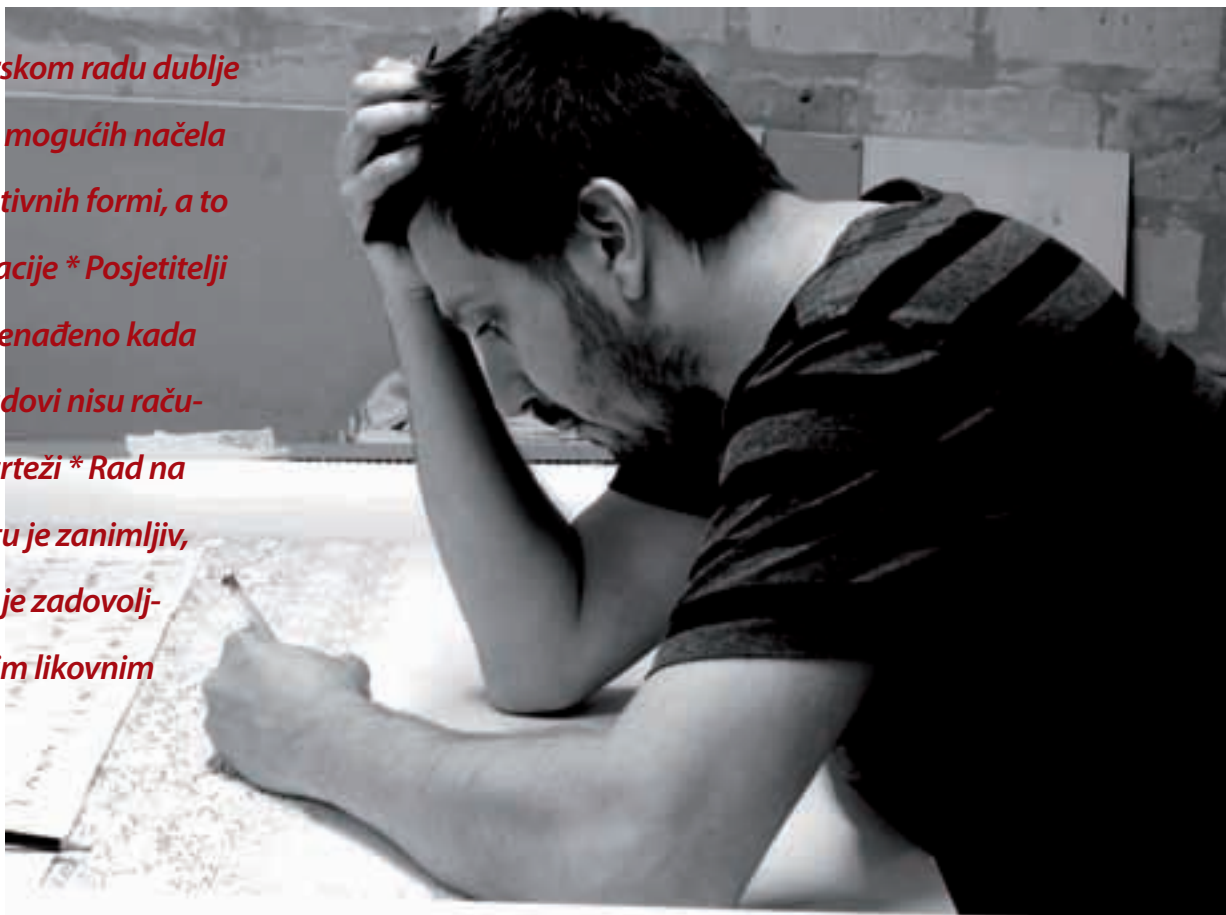
biti primjenjivan i da vi poslije više od tri godine imate ovakvu rekaciju koja paralizira čitavo pravosuđe na potpuno neustavan i nezakonit način«, rekao je ministar. Jeste točno da je Zakon prvobitno donesen 2011. Međutim, »Zakon o javnim bilježnicima je tri puta mijenjan za vrijeme ministra Selakovića i odvjetnici sada nemaju mogućnosti praviti bilo kakve ugovore o prometu nepokretnosti, nasljednom pravu i bračnim tečevinama. Osim toga, neki zakoni su preko noći mijenjani, kao što je Zakon o prometu nepokretnosti«, objašnjava **Magdolna Szabó**

do 1. rujna bilo moguće različito tumačiti Zakon o javnim bilježnicima. »Ekskluzivnost u postupanju se nije mogla u potpunosti predvidjeti, ali kada su se donijele izmjene i dopune Zakona o prometu nepokretnosti koji je stupio na snagu 1. rujna onda je ispalo da državna tijela, konkretno katastar, neće sprovesti nikakav dokument koji nije ovjeren od strane javnog bilježnika. To je onda očigledno zaokružilo namjeru vlade da osiguraju potpunu ekskluzivnost javnim bilježnicima, ali moram priznati da, tko je imao u glavi scenarij katastrofe, taj je to mogao i rani-

GORAN KUJUNDŽIĆ, SLIKAR-GRAFIČAR I DOKTOR UMJETNOSTI

Revitalizacija tradicionalnog ornamenta kao likovne vrijednosti

*U mojem se doktorskom radu dublje propituje jedno od mogućih načela oblikovanja dekorativnih formi, a to je postupak permutacije * Posjetitelji često reagiraju iznenađeno kada shvate kako moji radovi nisu računalne grafike, već crteži * Rad na Učiteljskom fakultetu je zanimljiv, dinamičan i veliko je zadovoljstvo baviti se dječjim likovnim izrazom*

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Akademski slikar-grafičar i docent na Učiteljskom fakultetu u Osijeku **Goran Kujundžić** nedavno je doktorirao na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti. Kujundžić je rođen 1976. godine u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je grafiku 2003. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi profesora **Miroslava Šuteja**. Tijekom studija je u sklopu studentske razmjene boravio u Budimpešti, te je osvojio prvu nagradu u okviru Pasionske baštine na temu *Moj doživljaj muke*. Nagrađen je za izniman rad i uspjeh tije-

kom studija. U razdoblju od 2007. do 2014. izlaze na skupnim izložbama u Osijeku, Subotici, Banjoj Luci, Pečuhu, Vinkovcima i dr. U istom je razdoblju imao samostalne izložbe u Pečuhu, Vinkovcima, Križevcima, Zagrebu, Osijeku, Belom Manastiru i Vukovaru. Živi u Dardi.

Osim o doktorskom radu, s Kujundžićem smo razgovarali i o njegovu umjetničkom stvaralaštvu, te pedagoškoj karijeri.

HR: Naziv vašeg doktorskog rada glasi *Vizualizacija principa permutacije proučena na ornamentalnim uzorcima iz zbirke tradicij-*

skog uporabnog tekstila Muzeja Slavonije. Kažite nam nešto više o ovom radu, do čega vas je dovelo ovo istraživanje i kako bi ono moglo utjecati na vaše daljnje umjetničko stvaralaštvo?

Sam naziv rada poprilično točno određuje što sam istraživao, no pokušat ću dati općenitiji odgovor. Odabir teme proizilazi iz mog praktičnog rada koji je prethodio pisanju doktorske disertacije. Osnovni interes se bazira na ornamentu i dekorativnosti, tj. na propitivanju oblikovnih načela ornamenta. U doktorskom se radu dublje propituje jedno od mogućih načela oblikovanja dekorativnih formi, a to

je postupak permutacije. Unatoč tome što dekorativnost od početka 20. stoljeća u sebi sadržava pejorativno značenje u odnosu na vrednovanje visoke umjetnosti, nastojao sam ponuditi jedan oblik revitalizacije tradicionalnog ornamenta kao likovne vrijednosti. Smatram da sam kroz rad dao nekoliko potencijalnih mogućnosti i razloga za ponovna promišljanja o funkciji i značaju dekorativnih elemenata.

Istraživanje ovakvog obima, daje potpuni uvid u određeno područje interesa. Meni osobno je omogućilo da stvorim čvrsto praktično i teorijsko stajalište za daljnji rad. Zapravo sam dobio

potvrdu nekih ranijih pretpostavki o značenju i potencijalu ornamenta.

HR: Vaše stvaralaštvo jedna ista nit: tu možemo govoriti o gusto tkanim crtežima u kojima detalj simbolizira cjelinu. Koja se ideja ili umjetnička opsesija krije iza ovakvih djela? Drugim riječima, što je suština vašeg likovnog rada?

U pravu ste kada spominjete odnos detalja i cjeline. Kao što sam naveo, osnovno počelo mog rada se zasniva na ornamentalnim načelima. Jedno od tih načela je izrazita prisutnost repetitivnosti osnovne forme. U dekorativnom oblikovanju to je zapravo čest postupak. Osnovni modul se umnaža dok ne ispuni cijelu raspoloživu površinu, što dovodi do *horror vacui* efekta. Iz tog razloga i dio mojih radova karakterizira zgusnuta forma, koja ponekad može djelovati i prezasićeno. Druga osobina ornamenta koju sam također pokušao manifestirati na svojim radovima je način na koji promatramo, ili percipiramo ornament. S obzirom da se dekoracija često nalazi na uporabnim predmetima, ili na arhitekturi, mi nju zapravo promatramo površno. Rijetko ćemo stati i koncentrirati se na tu formu ornamenta kako bismo ju analizirali, te uočili stvarne oblike i detalje od kojih je ona načinjena. Vrlo često ih u potpunosti krivo percipiramo. Upravo taj odnos cjeline i detalja, a koji je određen distancom s koje promatramo ornament, je prisutan u mojim radovima. Težio sam oblikovati radove koji će od promatrača zahtijevati kretanje ispred rada, približavanje i udaljšavanje. Distanca određuje na koji način percipiramo prisutne forme.

Likovni se karakter ovih radova može staviti u relaciju s radovima op-arta, a u jednom dijelu i minimalne umjetnosti. Stroga geometrijska struktura, te izrazito apersonalni pristup u postupku oblikovanja, pa i odnos cjeline i detalja koji se može povezati s utjecajem geštalt psihologije na likovne umjetno-

sti, sve to moj izričaj povezuje s umjetnošću koja je bila aktualna 60-ih godina prošlog stoljeća. No, suvremena umjetnost je poprilično sveobuhvatna, te vjerujem da u okviru nje ima mjesta i za propitivanje likovne i značenjske vrijednosti ornamenta.

HR: Imali ste nekoliko samostalnih izložaba u Hrvatskoj, od čega dvije u Zagrebu. U kolikoj ste mjeri zadovoljni recepcijom vašeg umjetničkog stvaralaštva u Hrvatskoj?

Ono što je karakteristično za moj rad, zapravo vrijedi i za velik dio umjetnosti općenito. Istinski doživljaj nekog umjetničkog djela je potrebno doživjeti neposredno, doći u izravan kontakt s njime. Upravo na izložbama i dobijem konkretnu povratnu informaciju od posjetitelja. Vrlo često reagiraju iznenađeno kada

reakcije dolaze upravo iz tih mjesta. Razlog tomu je što svi teže centru, dok se periferija zapostavlja. Posjetiteljima u manjim mjestima doista ponudite nešto novo i spremni su to prihvatiti i pozitivno reagirati. U centru, koji vrvi kulturnim događajima, izložba manje poznatog umjetnika proći će relativno nezapaženo.

HR: Pratite li zbivanja na kulturnoj sceni vojvođanskih Hrvata? Ukoliko to činite, kakvom ju ocjenjujete, posebice njezin likovni segment?

Na žalost, ne mogu se pohvaliti da sam u potpunosti informiran o toj kulturnoj sceni. Ponekad vas obveze usmjere na drugu stranu i druge interese. Ipak povremeno dođem do nekih informacija i uglavnom imam pozitivan stav o tome.

BEZ IZLOŽBE U RODNOJ SUBOTICI

HR: Bili ste sudionik skupne izložbe *Paralelni procesi*, koja je prikazana u Subotici te u nekoliko gradova u Hrvatskoj. Ipak, dosad niste imali samostalnu izložbu u Srbiji. Zbog čega? Planirate li neku izložbu ovdje, možda u rodnoj Subotici?

Izložba u Srbiji, a prije svega u Subotici je svakako nešto što želim napraviti. Međutim i za organiziranje izložbe su potrebne dvije strane, onaj koji izlaže, umjetnik, i onaj koji može organizirati izložbu, galerist, kustos ili netko treći. Ako netko pokaže konkretan interes za izložbom, ja ću već napraviti svoj dio.

Želio bih još jednom izraziti zadovoljstvo što sam bio sudionik izložbe *Paralelni procesi*. Smatram da je to dobar koncept.

shvate kako radovi nisu računalne grafike, već crteži. Dogodilo se čak i da kustos galerije pokaže isto čuđenje. Posjetitelji koji dođu na izložbu uglavnom pozitivno reagiraju, pa je zato šteta što ih ne dođe više.

Želim istaknuti još jedan detalj. Ove sam godine stjecajem okolnosti imao tri samostalne izložbe u kratkom vremenu. Bile su to izložbe u Belom Manastiru, Vukovaru i Zagrebu. Iako je za svaki životopis značajnija izložba u Zagrebu od dvije izložbe u manjim mjestima, pozitivnije

Radovi **Srdana Milodanovića** koji su bili prisutni i na izložbi *Paralelni procesi*, prezentiraju oblik angažirane umjetnosti u kojima je vrlo zanimljivo iščitavati višeslojne poruke. Također mi je vrlo zanimljiv rad **Lee Vidaković**, koja predstavlja istinski suvremenu umjetnicu. Prati koncept izlagačke djelatnosti koji je trenutačno aktualan na međunarodnoj sceni, pa ona na neki način i stvara tu poveznicu između Subotice i šire međunarodne scene. Spomenuo bih i **Spartaka Dulića**, čiji rad poznajem još iz

vremena njegova studija, u kojemu se može pratiti stalan razvoj i logičan kontinuitet forme, te povremeni istupi u područje performansa i instalacije.

Kada govorimo o likovnoj sceni, spomenuo bih i veliki utjecaj subotičkog vrsnog pedagoga **Stipana Šabića**, za kojeg bi se čak moglo reći da je formirao tu scenu. Veliki je broj likovnih umjetnika iz Subotice upravo zahvaljujući Šabiću ostvarilo svoje potencijale. On je imao izrazito veliki utjecaj i na mene, a bez njegovih nenametljivih metoda sigurno ne bih bio tu gdje sam sada.

HR: Kažite nam nešto više o vašem angažmanu kao predavača na Učiteljskom fakultetu u Osijeku...

Na Učiteljskom fakultetu u Osijeku održavam kolegije koji su općenito vezani uz likovnu kulturu, metodiku likovne kulture, te kao izborni kolegij *Vizualne komunikacije i dizajn*. Uglavnom sam usmjeren na buduće odgojiteljice i predškolsku dob djece, iako povremeno radim i sa studentima učiteljskog studija. Rad na ovome fakultetu je zanimljiv, dinamičan, i veliko je zadovoljstvo baviti se dječjim likovnim izrazom. Djeca su nepredvidljiva i često nas iznenade svojom kreativnim rješenjima. Studenti to prepoznaju, te imam vrlo pozitivna iskustva u radu s njima.

HR: I za kraj, daljnji profesionalni planovi?

Primarno se i dalje planiram baviti praktičnim radom, tj. proučavanjem ornamenta kroz formu crteža. Osim toga, problematika koja obuhvaća dječji likovni izraz je jedno područje koje svakako imam namjeru uklopiti u svoj budući teorijski rad. Ponekad vam i život doneše nepredviđene angažmane, tako sam izrađivao ilustracije za osnovnoškolski udžbenik iz hrvatskog jezika. To nisam planirao, a dogodilo se. Zbog toga nisam sklon velikim planovima, već se prepuštam i prilagođavam datim životnim okolnostima i zahtjevima.

ISTRAŽIVANJE POKRAJINSKOG OMBUDSMANA O RADU NACIONALNIH VIJEĆA

ZAKON, njegova primjena i manjkavosti

Najveći broj ovlaštenja nacionalna vijeća koristili su u prve dvije godine poslije izbora. Nasuprot očekivanjima nacionalna vijeća nisu u dovoljnoj mjeri koristila ovlaštenja dana Zakonom, rekla bih nisu bili dovoljno aktivni, kaže Eva Vukašinić

Četiri godine od primjene Zakona o nacionalnim vijećima Pokrajinski ombudsman – zaštitnik građana uradio je istraživanje primjene Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Cilj ovoga istraživanja bio je sagledavanje primjene Zakona od strane nacionalnih vijeća u jednom, punom mandatu, utvrđivanje problema u primjeni Zakona, ali i da se čuje mišljenje nacionalnih vijeća u kom pravcu bi trebale ići zakonske izmjene. Radi prikupljanja podataka upitnik je poslan na adrese 19 nacionalnih vijeća, ali je u anketi sudjelovalo njih 15. »Izveštaj koji smo radili vrlo je kompleksan. Globalno gledajući došli smo do saznanja da je zakon potrebno izmijeniti, dopuniti, ali to je i očekivano imajući u vidu da je prvi put kod nas na ovakav način regulirana manjinska samouprava. Ne vidim ništa loše u tome da primjena pokazuje neke nedosljednosti i manjkavosti. Naše preporuke su se odnosile dijelom i na prilagođavanje zakona onome što je praksa pokazala. Generalno zapažanje je da nije problem samo zakon, već i to koliko kompletno zakonodavstvo, kojim je parcijalno reguliran položaj nacionalnih manjina, nije usklađen sa Zakonom o nacionalnim vijećima. Jedna od prepuru-

ka zbog toga je i da se drugi zakoni moraju usuglasiti sa Zakonom o nacionalnim vijećima, kao što je Zakon o javnoj svojini, Zakon o zabrani diskriminacije i drugi zakoni koji ne prepoznaju nacionalna vijeća, iako nacionalna vijeća vrše javno ovlaštenje u četiri oblasti«, kaže **Eva Vukašinić**, zamjenica pokrajinskog ombudsmena za zaštitu prava nacionalnih manjina.

NAJAKTIVNIJI U PRVE DVIJE GODINE

Da podsjetimo, Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih zajednica primjenjuje se od rujna 2009. godine. Zakonom je prije donošenja odluke Ustavnog suda, s početka ove godine, bilo propisano više od 80 ovlaštenja nacionalnih vijeća u oblasti kulture, naobrazbe, obavještavanja i službene uporabe jezika. Jedan od zaključaka ovog istraživanja koji je sproveo Pokrajinski ombudsman je da pojedina nacionalna vijeća nisu mogla koristiti dio ovlaštenja koja su im dana zakonom, jer naobrazba nije organizirana na jeziku nacionalne manjine, ili jezik te nacionalne manjine nije u službenoj uporabi, ili ne postoje mediji koji informiraju na jeziku te nacionalne manjine. Nacionalna vijeća koja se nalaze

u takvoj situaciji objektivno nisu mogla vršiti svoja ovlaštenja pro-

pisana Zakonom, te je, kako stoji u zaključku izvješća, jasno da kon-

Eva Vukašinović

cept i ovlaštenja nacionalnih vijeća nisu u potpunosti primjenjivala sva nacionalna vijeća. »Najveći broj ovlaštenja nacionalna vijeća koristila su u prve dvije godine poslije izbora. Nasuprot očekivanjima nacionalna vijeća nisu u dovoljnoj mjeri koristila ovlaštenja dana Zakonom, rekla bih nisu bili dovoljno aktivni. Druga nacionalna vijeća, koja predstavljaju manje nacionalne zajednice su iznenađujuće dobro radila i

ja bih tu istaknula Češko nacionalno vijeće«, kaže Vukašinović. Tijekom ovog istraživanja nacionalna vijeća imala su priliku i ukazati na oblasti gdje Zakon nije dovoljno jasan i gdje bi ga trebalo mijenjati. Naša sugovornica ovdje ne krije svoje razočaranje, jer je, kako kaže više očekivala od nacionalnih vijeća. »Najveći broj odgovora se odnosi na financiranje nacionalnog vijeća. Meni je razumljivo da oni nisu zadovoljni s iznosima koje dobivaju, ali suština je da se mora izmijeniti način financiranja i da nacionalna vijeća moraju biti indirektni proračunski korisnici, dakle ne kao do sada da sredstva dobivaju iz proračuna kao dotacije nevladinim organizacijama. Ono što su sugerirala nacionalna vijeća, ali više zbog njihove nedovoljne stručnosti i kompetentnosti je preciziranje koja su upravljačka prava, koja

je sadržina ugovora o prijenosu osnivačkih prava. Po meni to nije zakonska materija i ta pitanja se mogu riješiti donošenjem podzakonskih akata«, smatra Eva Vukašinović.

OVLAŠTENJA I PROBLEMI

Istraživanje je pokazalo da nacionalna vijeća nisu dovoljno koristila svoja ovlaštenja koja su im dana u oblasti kulture iako je to područje gdje su najaktivniji. Vukašinović pojašnjava da se to odnosi na davanje mišljenja i prijedloga prilikom premještanja nepokretnih kulturnih dobara, izrade urbanističkih planova, uglavnom u oblasti prostornog planiranja, gdje nacionalna vijeća imaju velika ovlaštenja, koja nisu korištena. Ona kaže da je pitanje je li zato što nisu dovoljno kompetentni ili zato što takva ovlašte-

kod isticanja natpisa na jezicima nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi. Tu bih pohvalila Hrvatsko nacionalno vijeće koje je u toj oblasti bilo vrlo aktivno«, kaže Vukašinović.

PREPORUKE

Radi unapređenja postojećeg stanja u oblasti ostvarivanja zaštite prava nacionalnih manjina i prevazilaženja problema u primjeni Zakona Pokrajinski ombudsman smatra da je potrebno raditi na tome da se spriječi zatvaranje nacionalnih zajednica prema većinskoj zajednici, ali i prema drugim manjinskim zajednicama, te da treba poticati međusobnu suradnju nacionalnih vijeća. Jedan vid takve suradnje koji su nacionalna vijeća već uspostavila je Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Većinski

ŠTO DALJE?

»Rezultati ovog istraživanja mogu se koristiti u više namjena. Mogu koristiti državnim tijelima koji će pripaziti izmjene i dopune Zakona da bi vidjeli gdje je do sada bio problem u praksi. S druge strane, nacionalna vijeća mogu vidjeti kako su radili drugi i to im može biti poticaj i putokaz«, kaže Vukašinović i dodaje da očekuje da će nacionalna vijeća nakon izbora više pažnje posvetiti položaju žena i da će principe ravnopravnosti spolova obavezno uključiti u svoj daljnji rad.

nja jednostavno ne trebaju, jer ni jedno nacionalno vijeće tijekom četiri godine nije koristilo takvo ovlaštenje dano mu Zakonom.

Kao probleme nacionalna vijeća apostrofirala su nedovoljno dobro reguliranu oblast kulture, neusuglašene zakone u oblasti kulture i naobrazbe, a u oblasti informiranja nezadovoljni su zbog nemogućnosti prijenosa osnivačkih prava s lokalne samouprave, pokrajine ili države na nacionalna vijeća. No, Eva Vukašinović podsjeća da je u Zakonu ostalo da nacionalna vijeća mogu biti osnivači medija. »Najviše su nacionalna vijeća bila aktivna u oblasti naobrazbe i kulture, a najmanje u javnom informiranju. Što se tiče službene uporabe jezika i pisma tu su mogli biti aktivniji, naročito

narod treba upoznavati s kulturom i tradicijom manjinskih zajednica, ali i pravima koje te zajednice imaju. Od države se očekuje da poduzme mjere koje će osigurati smanjenje političkog utjecaja na rad nacionalnih vijeća, a glede informiranja da ono bude nazavisno i slobodno od svih utjecaja na uređivačku politiku. Pokrajinski zaštitnik građana smatra da je u cilju očuvanja naobrazbe na jezicima nacionalnih zajednica, očuvanja višejezičnosti, međusobnog uvažavanja i upoznavanja različitih jezika, kultura i vjeroispovjesti potrebno razmotriti mogućnosti uvođenja dvojezične nastave na srpskom i manjinskim jezicima u osnovne škole.

Zlata Vasiljević

Što očekujete od novog saziva HNV-a?

FRANJA PREKPALJAJ,
poduzetnik, Šid

Manje stranačkih utjecaja

Hrvatsko nacionalno vijeće je do sada barem što se ovog dijela Srijema tiče dosta pomagalo hrvatsku zajednicu, posebice ovdje u šidskoj općini i volio bih da tako ostane i ubuduće. Naravno da uvijek može bolje i uspješnije, zato su moja očekivanja da će novi saziv nastaviti raditi na rješavanju svih problema, koje je prethodni saziv započeo. Tu konkretno mislim na polje kulture i obrazovanja i u davanju svih vrsta podrške kako materijalne tako i svake druge, na punom ostvarivanju prava hrvatske nacionalne zajednice. Bilo bi dobro kada bi mi iz Srijema imali svog predstavnika u HNV-u, jer mislim da samo tako možemo doprinijeti bržem i efikasnijem rješavanju eventualnih problema, a isto tako biti informirani o iskustvima drugih sunarodnjaka u ostalim dijelovima Vojvodine. Ono što bih zamjerio i dao sugestiju na čemu bi trebali poraditi je da unutar HNV-a bude što manje političkih utjecaja. Shvatam da uvijek moraju postojati dvije struje i neka različita mišljenja, ali ipak smatram da se trebamo usmjeriti na rješavanje konkretnih problema i unapređenje života Hrvata, a ne da snagu trošimo na politiku. Uvijek mora biti različitih mišljenja, toga sam svjestan, ali ipak smatram da je to za nas kao hrvatsku nacionalnu manjinu pogubno i da se moramo držati zajedno, jer samo na takav način možemo za sebe uraditi nešto. Zato se nadam da će novi saziv HNV-a poraditi više na tome i usmjeriti se prvenstveno na naš život kako ovdje u Srijemu, tako i u ostalim mjestima gdje žive Hrvati, a da će se stranačka mišljenja ostati po strani.

S. D.

ANICA BRČIĆ KOSTIĆ,
trgovkinja, Subotica

Pomoć udrugama

Prije svega bih naglasila da od novog saziva HNV-a očekujem da naprave krovnu instituciju svih Hrvata na području Republike Srbije. Instituciju koja bi to zaista bila ne samo u teoriji, već i u praksi. Također se nadam da će u ovome sazivu biti manje političkih utjecaja. Znam da je politika protkana u sve sfere našega života, pa tako naravno i u naše manjinsko pitanje, ali ne bi trebalo i smjelo da ljudi moraju biti politički opredjeljeni da bi bili u sazivu HNV-a. Budući da sam dugogodišnji član Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, moja očekivanja su najveća na području kulture. Nadam se da će se u buduće financirati podjednako sve udruge i da će ova naša krovna institucija imati sluha za probleme *Kola*, centra koji ima 40 godina tradicije svoga postojanja i njegovanja naše kulture. HNV bi mogao puno pomoći u opstanku i poboljšanju rada ove udruge, prije svega u vidu financija, čime bi se privuklo zanimanje većeg broja mladih za bavljenje folklorom, trenutačno nefensi aktivnošću među mladima. Kako svaki saziv HNV-a ima svoje svijetle i manje svijetle trenutke, što se tiče ovoga aktualnog pohvalila bih postignute rezultate glede obrazovanja. Sin mi pohađa osmi razred na hrvatskome jeziku u *Matku Vukoviću* i tijekom njegovog osnovnoškolskog obrazovanja mogla sam pratiti poboljšanje uvjeta obrazovanja. Ovdje bih istaknula brigu oko udžbenika i organiziranje izleta. Od novog saziva očekujem boljitak na svim poljima kulture, tradicije, školstva, na razumijevanje i na pružanje veće potpore mladima.

J. D. B.

ŽELJKO ZELIĆ,
profesor, Lemeš

Više pozornosti kulturi

Obrzirom da sam u HBKUD-u *Lemeš* aktivan u oblasti kulture, ona je nešto što me glede budućeg rada Hrvatskog nacionalnog vijeća i interesira. Mislim da je za udruge i općenito za hrvatsku zajednicu važno da HNV pomaže aktivnosti u oblasti kulture, bilo da je riječ o likovnom, dramskom, literarnom ili nekom drugom stvaralaštvu u oblasti ovoga područja. Toj oblasti bi trebalo dati više na značaju i posvetiti više pažnje sadržajima i aktivnostima, kako bi oni koji rade u tome mogli malo komotnije raditi, znajući da u tome što rade imaju potporu, u bilo kom obliku. Ne mislim pri tome samo na financijsku potporu. Urađeno je u toj oblasti dosta i za vrijeme ovog saziva HNV-a, ali mislim da uvijek može više. Konkretno za nas bi pomoć bila promocija naših aktivnosti, kazališnih predstava i drugih kulturnih sadržaja koje pripremamo u sredinama gdje još nismo imali priliku da se predstavimo. Uspostavljanje komunikacije s čelnim ljudima drugih udruga s kojima do sada nismo surađivali, jedan je od načina da nam se pomogne. Naravno i financijska pomoć, ma kolika ona bila. Isto tako svjesni smo da ne možemo uvijek očekivati da nam se pomogne financijski.

Rad uduga uvijek počiva na nekoliko osoba koje »nose« sve aktivnosti i zato je kultura tu gdje jeste. Kada bi bilo angažirano malo više ljudi mislim da bi mogli i više uraditi. Kultura se nekako uvijek podrazumijeva i na kraju uvijek nekako ostane zaklinuta.

Iskreno se nadam da ćemo poslije formiranja novog saziva HNV-a vidjeti napredak u toj oblasti.

Z. V.

**RAZGOVOR POVODOM 600-TOG BROJA
HRVATSKE RIJEČI**
**IVAN KARAN,
RAVNATELJ NIU HRVATSKA RIJEČ**

Jubilej govori o kontinuitetu

Kakav značaj ima ovaj jubilej za NIU Hrvatska riječ i za hrvatsku zajednicu?

Od 2003. godine svakog je petka pred čitateljima, koji žele saznati najnovije događaje iz života hrvatske manjinske zajednice, naš tjednik. Ovaj tjednik je neformalno arhiva o životu zajednice, jer sve što se događalo u zajednici je zabilježeno u tjedniku. Obzirom da dešavanja u našoj manjinskoj zajednici nisu interesantna medijima koji pišu na većinskom jeziku, naša je uloga veća, jer bez pisanja u *Hrvatskoj riječi* ti događaji ne bi bili u sferi javnosti, već bi bili zatvoreni u uskom krugu onih koji organiziraju ta događanja i onih, koji tamo tog momenta prisustvuju. Kako bi doprinijeli i sačuvali naše kolektivno sjećanje, imamo arhivu naših tiskanih tjednika, a uskoro ćemo imati i novi mobilni sajt naše ustanove na kojemu će biti dostupna tražilica, koja će omogućiti da se o određenim događajima može čitati i u Wordu, a ne samo u PDF formatu, kao

što je sada slučaj. Jubilarni, 600-ti broj *Hrvatske riječi* govori o kontinuitetu našeg rada i o interesiranju hrvatske zajednice, kao i o odnosu pokrajinske vlasti koja financira objavljivanje našeg tjednika, dakle o pridavanju značaja aktivnostima naše ustanove.

Postoje li aktualni problemi vezani za rad NIU Hrvatska riječ?

Ove se godine javilo nekoliko problema. Međuvladin mješoviti odbor nije riješio ni jedno pitanje glede problema hrvatske manjinske zajednice u Srbiji. Drago mi je što je moja matična domovina otklonila 28 od 30 primjedbi srpske strane koje su se odnosile na probleme Srba u Hrvatskoj. Očekujem da se to u dogledno vrijeme dogodi i u Srbiji. Problem je što, među ostalim, nije ispoštovana preporuka MMO o izjednačavanju dotacija hrvatskoj manjinskoj zajednici u oblasti informiranja s dotacijama manjinskim zajednicama slične brojnosti. Već se nekoliko godina ponavlja da se po

dotacijama trebamo izjednačiti sa Slovacima. Dobili smo određeno povećanje prošle godine, kako je i obećao pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje **Slaviša Grujić**, no, taj trend se nije nastavio.

Nakon dobivenih informacija da je ta razlika skoro 30 posto u odnosu na Sloake, a da su manjinske zajednice koje su manje po brojnosti od hrvatske u Vojvodini, 11 posto više financirane od nas, smatram da treba nastojati da se u narednom periodu izjednačimo s Rumunjima, Rusinima... Znanstvena je fantastika da se u ovom trenutku izjednačavamo sa Slovacima. Kada bi došlo do izjednačavanja s manjim po brojnosti nacionalnim zajednicama, mi ne bi imali, za početak, problema s plaćanjem troškova za zakup, grijanje i struju naših radnih prostorija. Tada bi mogli uposliti još nekoliko novinara i kvalitetnije pratiti dešavanja iz života hrvatske zajednice u Podunavlju i Novom Sadu, a ukoliko bi dobili značajnije povećanje sredstava, zaposlili bi novinara koji bi pratio događanja u Beogradu i centralnoj Srbiji koji su vezani za Hrvate, što bi doprinijelo kvaliteti našeg lista.

Koji problem postoji glede zakupa radnih prostorija?

Što se tiče zakupa prostorija meni je neshvatljivo da se sada stvara problem za nešto, što je bilo kvalitetno riješeno 2003. godine. Subotički gradonačelnik **Jenő Maglai** ne prihvaća naputke srpske strane MMO, inzistiranje da nam se vrati ugovor prema kojemu nismo plaćali zakup i ostale troškove. Gradonačelnik se poziva na odluku gradske Skupštine o plaćanju zakupa prostora, ali to pitanje više nije problem naše NIU, nego pro-

blem Vlade Srbije i Hrvatske, SNS-a i SVM-a. Što sada reći, osim da se međudržavni sporazum o zaštiti manjina između Republike Srbije i Republike Hrvatske ovdje doživljava kao neobvezujući. Mislim da su međudržavni sporazumi iznad domaćeg zakonodavstva i da su obvezujući za obje strane da ih provode. Obzirom da se spomenuti sporazum ne provodi već godinama, ostaje da se obratimo međunarodnim institucijama. Ne vidim naznake da će se to dogoditi od strane Republike Hrvatske, te bi naša hrvatska zajednica to trebala uraditi, jer se sporazum MMO odnosi i na nas, koji ovdje živimo.

Je li po vašem mišljenju tjednik Hrvatska riječ »informativni manjinski geto«, slijep za događanja u društvu u kojemu živimo ili je nešto drugo?

Znam da postoje određene primjedbe od strane novinarskih udruga, koja tvrde da su manjinski mediji okrenuti isključivo svojim zajednicama. Smatram da su manjinski mediji osnovani da bi prije svega informirali o dešavanjima u svojim manjinskim zajednicama, ali manjinski život je samo dio života pripadnika određenih manjinskih nacionalnih zajednica i sigurno je nužnost da manjinski mediji pišu i o dešavanjima u društvu i o drugim manjinskim zajednicama. *Hrvatska riječ* posvećuje dovoljno prostora dešavanjima u društvu, a kroz vizuru naše manjinske zajednice, kao i temama o drugim manjinskim zajednicama. U našem tjedniku često se piše o dešavanjima u mađarskoj zajednici, nedavno su predstavljene bošnjačka i albanska zajednica, a ranije i druge manjinske zajednice.

Z. Sarić

NA PRIJEDLOG MAĐARSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Presveto Trojstvo se vraća na prvobitno mjesto

*Bilo bi lijepo da se obnovljeni spomenik podigne
i otkrije naredne godine, kad se spominjemo 200.
obljetnice njegovoga posvećenja*

Nekadašnje mjesto spomenika
Presvetom Trojstvu

Skupština grada Subotice je na prijedlog Gradskog vijeća donijela odluku o restauraciji i vraćanju spomenika Presvetog Trojstva na njegovo prvobitno mjesto. U obrazloženju odluke stoji da je Komisija za podizanje i održavanje javnih spomenika na teritoriju Grada Subotice na sjednici održanoj 18. rujna 2013. godine donijela zaključak kojim je prihvatila prijedlog Nacionalnog vijeća Mađarske nacionalne manjine za restauraciju spomenika Presvetog Trojstva, kao i da se spomenik vrati na njegovo mjesto gdje se nalazio u vrijeme svoga postavljanja. Spomenik se trenutno nalazi između Katedrale svete Terezije Avilske i zgrade Subotičke biskupije. Mađarsko nacionalno vijeće je za troškove premještanja i restauracije dobilo sredstva iz Republike Mađarske. Premještanje spomenika podržava Subotička biskupija i katedralna župa svete Terezije Avilske.

INICIJATIVA MAĐARSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

O prihvaćanju inicijative Mađarskog nacionalnog vijeća, odnosno odluci Gradskog vijeća predsjednik ovoga vijeća dr.

Tamás Korhecz je ovim povodom rekao: »Vraćanje spomenika Presvetoga Trojstva na glavni subotički trg za Mađarsko nacionalno vijeće predstavlja dobru ali i očekivanu vijest. Ovoj odluci gradske vlasti prethodio je ozbiljan rad našeg vijeća. Sve što radimo, radimo planski u skladu s našim strateškim dokumentima i opredjeljenjima, tako je bilo i u ovom slučaju. Prvo smo osigurali značajnu financijsku potporu iz Mađarske za restauraciju spomenika, zatim osigurali podršku Biskupije i odbora grada za skulpture, konzultirali smo se sa zaštitarima i restauratorima, a tek onda osigurali političku potporu vladajuće većine u gradu. Iako se od skulptura i spomenika 'ne živi', naše držanje, integritet i građanski ponos itekako ovisi i od njih« kazao je Tamás Korhecz i dodao: »Spomenik Presvetoga Trojstva je najstariji spomenik u gradu, podignut još 1815. godine. On nas povezuje s generacijama naših predaka, žitelja ovog grada, povezuje sve kršćane u ovom gradu, povezuje sve građane bez obzira na nacionalnost. Nakon potpune obnove mjesto ove skulpture je na glavnom trgu«, rekao je Korhecz.

RESTAURACIJA ILI ...?

Obzirom da se radi o najstarijem spomeniku u Subotici za njegovo premještanje potrebna je određena procedura. Povjesničar iz Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Subotici, Géza Vas ovim povodom je rekao: »Svako pomjeranje kulturnog dobra od velikog značaja iziskuje prethodnu dozvolu Republičkog zavoda za zaštitu spomenika. Konkretno što se tiče spomenika Presvetoga Trojstva, prvi korak je da se Zavodu za zaštitu spomenika u Subotici obrati Grad, koji sukladno donesenom odlukom ima namjeru premjestiti isti na drugu lokaciju. Nakon toga ćemo se mi obratiti Republičkom zavodu na kojem je izdavanje dozvole za premještanje spomenika na njegovo prvobitno mjesto. Vjerujem kako komunikacija s Beogradom neće trajati više od tjedan dana. Po dobivanju zatražene suglasnosti, na nama je određivanje potrebitih uvjeta prema kojima će se izraditi projekt za koji ćemo mi potom, ukoliko bude ispunjavao tražene kriterije, dati suglasnost za daljnju provedbu«, pojasnio je Vas i dodao: »Ovisno o utvrđenom stanju spomenika, postoje solucije

da se spomenik restaurira i u cijelosti prenese na novo – staro mjesto, ili će nakon rasklapanja njegovih dijelova biti utvrđeno najbolje i najdugoročnije rješenje za budućnost ovog vrijednog kulturnog dobra«, kazao je Vas.

VAŽNA ULOGA U ŽIVOTU GRADA

O premještanju ovoga spomenika razgovarali smo i s katedralnim župnikom mons. Stjepanom Beretićem, koji je između ostalog rekao: »Kao mjesni župnik, iskreno se radujem. Više sam puta molio ljude iz gradske samouprave, da se i oni zauzmu za to. Bilo bi lijepo da se obnovljeni spomenik podigne i otkrije naredne godine, kad se spominjemo 200. obljetnice njegovoga posvećenja.

Okupljanje radnika i
nadničara oko spomenika

Spomenik Presvetog Trojstva danas

Prijašnje gradske samouprave su i do sada više puta nudile obnovu spomenika, no ja sam uvijek bio za to, da se obnovljeni spomenik vrati na svoje mjesto. Isto vrijedi i za spomenik svetoga Florijana, koji bi se trebao vratiti na svoje izvorno mjesto – u park pred franjevačkom crkvom«, rekao je mons. Beretić. Mnogi Subotičani nisu sigurni gdje se ovaj spomenik nekada nalazio i što je značio tadašnjem življu, te je na ovo pitanje odgovorio mons. Beretić: »Spomenik se nalazio na današnjem Trgu Republike pred Gradskom kućom ispred današnje Plave fontane tako da se nalazio u produžetku ulice Dimitrija Tucovića. Čelom je kip gledao prema Gradskoj kući i bio je podignut na tri stube. Za toliko je bio viši od ovoga spomenika koji

danas imamo. Kad se 1879. godine pristupilo nasipanju i popločavanju trga, stube su jednostavno zasute zemljom, pa je od spomenika ostalo samo ono što i danas vidimo. Spomenik je od tada bez svoga velikog postolja. Na trgu pred Gradskom kućom je bila tržnica, a oko spomenika Presvetog Trojstva su stajali radnici i nadničari čekajući ponude za posao. Oko kipa su se okupljali i oni koji su tražili radnike, kao i oni koji su tražili posao. U vrijeme dok je bilo više nepismenih ljudi nego danas, to je mjesto imalo posebno važnu ulogu u životu grada i njegovih građana«, pojasnio je katedralni župnik.

Po riječima mons. Beretića, spomenik je izradio somborski kamenorezac **Karl Salzer**, koji je otkriven i posvećen godinu dana nakon njegove izrade, na blagdan svetoga Stjepana Kralja 1815. godine. Blagoslovio ga je tadašnji subotički župnik plemeniti **Pavao Sučić** od Pačira, a izradu spomenika je platio plemeniti **Mate Vojnić** od Bajše. »Gradske vlasti su podizanje spomenika inicirale još 1798. godine, ali se nisu mogle dogovoriti s budimskim kamenorescem **Friedrichom Heldom**, koji je 1797. godine izradio kip Bezgrješnog začeca među zvoni-

cima subotičke katedrale, kao prvi monumentalni kip na otvorenom prostoru u Subotici. Kip Presvetog Trojstva je uklonjen sa svoga mjesta 1964. godine, te je restauriran u Zavodu za zaštitu spomenika u Ljubljani. Restauracija je dovršena 1964. godine, kad je kip postavljen pred sjevernim portalom katedrale, te blagoslovljen 30. listopada 1966. godine«, rekao je mons. Beretić.

IZGLED I ZNAČAJ SPOMENIKA

Spomenik je sastavljan od nekoliko nivoa. Kako je pojasnio katedralni župnik na postolju spomenika počiva trostrani stup koji se idući u visinu sužava. Oko stupa se nalazi vijenac oblaka, a na vrhu stupa se nalazi kip Presvetog Trojstva gdje je Bog Otac i Bog Sin prikazan u pješčanom kamenu, a križ koji drži Sin, žezlo koje drži Otac i lik Duha Svetoga okružen sa zrakama je sačinjen od željeza. Spomenik je ukrašen s prednje strane kipom Bezgrješnog Začeca Blažene Djevice Marije. S lijeve je strane kip anđela koji predstavlja vjeru, a s desne strane stoji kip anđela koji predstavlja ljubav, dok je na poledini spomenika kip svetoga Mateja evanđeliste. Navodno

je kip bio obojen tako, da je zemljina kugla bila obojena svijetlo plavo, oblaci na stupu pepeljasto sivi, dok su atributi kipova bili pozlačeni. Kod obnove kipa 1912. godine Subotičani nisu pristali na ponovno bojenje spomenika.

O značaju ovoga spomenika, kao i važnosti njegovog vraćanja na prvobitno mjesto katedralni župnik je rekao: »U gradu, u kojem su od starine živjeli različiti narodi i pripadnici dvije najveće kršćanske Crkve bilo je važno i kipom naglasiti jedinstvo, slogu i uzajamnost građana. Osim toga, kip Presvetog Trojstva se nalazio na glavnom trgu gotovo svakog grada ne samo u Bačkoj, već i diljem Mađarske i Hrvatske. U Budimu i u Pečuhu, ali u Osijeku i u Požegi taj spomenik predstavlja poseban ukras i ponos grada. U Somboru, u Novom Sadu, u Baču i u još nekim gradovima je kip Presvetog Trojstva potpuno uništen i uklonjen. Građani Subotice će se moći ponositi obnovljenim i vraćenim kipom Presvetog Trojstva, koji je s nekadašnjom Gradskom kućom i Gimnazijom činio baroknu jezgru grada. Tim će spomenikom biti vraćena još jedna lijepa stranica povijesti grada Subotice«, kazao je Beretić.

D. P. i Ž. V.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 10. do 16. listopada

10. LISTOPADA 1915.

Umro je **Pajo Kujundžić**, svećenik, spisatelj, javni djelatnik. Bio je pokretač i sudionik mnogih kulturnih događanja među bunjevačkim Hrvatima, utemeljitelj *Subotičke Danice* ili *Bunjevačko-šokačkog kalendara* (1884.), zahtijeva uvođenje narodnog jezika u škole (*Narodnosno pitanje i budućnost Ugarske*, Subotica, 1914.). Rođen je 15. svibnja 1859.

10. LISTOPADA 1944.

Nakon 42 mjeseca okupacije, borci Subotičkog partizanskog odreda, skupa s postrojbama sovjetske Crvene armije, oslobodile su Suboticu.

10. LISTOPADA 1962.

Prvi dobitnici Oktobarskih nagrada oslobođenja Subotice bili su: **László Bala**, **Dušan Burić**, **Josip Kajić**, **Geza Kon**, **Klara Lendvai**, **Kora Pataki-Milkó**, **Živko Mutić**, **Sándor Oláh**, **Vinko Perčić**, **Matija Poljaković**, **Miklós Szabó**, **Béla Sturc**, **Balint Vujkov** i **Stevan Žužić**. Nagrada je zadnji put podijeljena 1991. Tijekom tri desetljeća ovo je gradsko priznanje primilo više od 300 osoba, grupa i kolektiva.

11. LISTOPADA 1944.

U jutarnjim satima preminuo je zapovjednik Subotičkog partizanskog odreda **Jovan Mikić Spartak**, teško ranjen u borbi na željezničkom kolodvoru. Rođen je 13. svibnja 1914.

11. LISTOPADA 1944.

Na prvom zasjedanju Narodnooslobodilačkog odbora

za Suboticu za gradonačelnika je izabran **Lajčo Jaramazović**, posjednik iz Tavankuta. Prvi ilegalni Odbor utemeljen je 25. rujna 1944. godine na čelu s mons. **Blaškom Rajićem**.

11. LISTOPADA 2005.

U 76. godini umro je **Ante Zomborčević Zumbec**, poznati sportaš, sportski djelatnik, istraživač i kroničar subotičkog sporta. Rođen je 3. prosinca 1929.

12. LISTOPADA 1504.

Umro **János Corvin**, sin kralja **Mátyása Corvina**, dalmatinski, hrvatski i slavonski ban koji je grad u utvrdu Zabadka (Subotica) posjedovao samo nekoliko godina. Prije svoje smrti on je subotičku utvrdu, zatim Madaraš, Tavankut, Šebešić i Verušić darovao **Imreu Töröku** i njegovoj obitelji iz Enninga.

12. LISTOPADA 2003.

Umro je **Ladislav Kovačić**, novinar, književnik i aeromodelar. Jedno vrijeme bio je čelnik Subotičkih novina, tajnik SIZ-a za kulturu, a u novije vrijeme glavni i odgovorni urednik *Bunjevačkih novina*. Objavio je zbirku pjesama *Intima* i knjigu kratkih priča *Nemirno leto*.

13. LISTOPADA 1847.

Pred najširoom javnošću održan je drugi dio izbora za zastupnike u Zemaljskom saboru Ugarske. Tajnim glasanjem 30 vijećnika, zatim članova Izborne skupštine i drugih, za zastupnike su izabrani **Stipan Kujundžić**, gradski kapetan i dr. **Vince Zomborčević**, glavni gradski liječnik i publicist.

Obojica su bili sljedbenici tadašnje Liberalne (Slobodoumne) stranke.

13. LISTOPADA 1941.

Na Paliću se pod kotače tramvaja bacio daroviti subotički slikar i spisatelj **Béla Farkas**. Likovnu umjetnost studirao je u Budimpešti, Beču i Berlinu. Radio je kao scenograf, ilustrator i dizajner. Rođen je 24. veljače 1894.

14. LISTOPADA 1913.

Rođen je **Aleksa Kokić**, pjesnik, prozaist i esejist. Nakon filozofskog i bogoslovnog studija zaređen je za svećenika u Subotici. Nešto kasnije započinje i studij književnosti. Njegovu liriku natopljenu ljubavlju prema ljudima ravnice i bačkom pejzažu, prožima i snažna socijalna osjetljivost. Za života mu je objavljena zbirka stihova *Klasovi pjevaju*, a posthumno *Srebrno klasje* i druga djela. Umro je mlad, nakon kirurške intervencije na Cetinju 17. kolovoza 1940.

14. LISTOPADA 1946.

Rasformiran je Subotički okrug, u čijem sastavu su, osim subotičke općine, bili Bačka Topola, Kanjiža i Senta. Subotica postaje kotar, u koji spadaju: Bajmok, Bikovo, Đurđin, Mala Bosna, Novi i Stari Žednik, Palić, Stara Torina i Tavankut.

15. LISTOPADA 1884.

Učitelj **Mijo Mandić**, pokretač u Kačmaru, odnosno u Baji mjesečnik list *Neven*, koji od 1893. godine izlazi u Subotici, sada već kao tjednik, svake subote. Tijekom I. svjetskog rata

Neven je bio zabranjen, budući da je glasilo bunjevačkih Hrvata, a obnovljen je 1918. te s manjim prekidima izlazi do 1940. godine.

15. LISTOPADA 2004.

Subotičani **Ivan Kiralj** i **Vladimir Patarčić** postali su svjetski šampioni u pecanju šarana, održanom na jezeru Montargil, nedaleko grada Ponte de Sor u Portugaliji. Bili su prvi kako u pojedinačnoj tako i u ekipnoj konkurenciji.

16. LISTOPADA 1871.

Cjelovečernjim programom Subotičanima se predstavilo novoosnovano Kazališno društvo. Umjetnički voditelj društva bio je glumac **Ödön Vezéri**, a članovi uprave: **István Frankl**, **Ivan Mukić**, dr. **Salamon Weiner**, **Josip Antunović**, **Mihovil Petrić**, dr. **Vince Zomborčević** i drugi.

16. LISTOPADA 1910.

Na prvom javnom aeromitingu, međunarodni biciklistički, motociklistički as i letač, Subotičanin **Ivan Sarić**, na zrakoplovu vlastite konstrukcije i izrade, poletio je iznad Konjskog trkališta kod tvornice *Klotild* (kasnije *Zorka*).

16. LISTOPADA 1944.

U poslijepodnevnom satima, na subotičkim ulicama, pojavili su se kolporter s prvim (i jednim!) brojem novina *Slobodna Bačka*. Tri dana kasnije Uredništvo počinje s izdavanjem dnevnih novina pod naslovom *Radio vijesti*, glasila pisanog i tiskanog onodobnim hrvatskim jezikom. Nakon desetak dana pojavila se i srpska inačica, pisana i tiskana ćirilicom.

Rane na srcu grada

Čekanje na prava rješenja u centru grada

Kazališna zgrada opet je dospjela u središte interesa, ili, bolje rečeno, u žižu nezadovoljstva javnosti. Povod je priopćavanje o raspisu natječaja Direkcije za izgradnju Subotice u suradnji s Inženjerskom komorom, za idejno urbanističko – arhitektonsko rješenje uređenja trgova i ulica u središtu grada, s krajnjim rokom za predaju radova 24. studenoga ove godine. Natječaj za dizajn raspisan je za površine na prostoru Trga slobode, Trga Republike, Strossmayerove ulice, Korzoa i dijela ulice Matije Korvina. U projektnom zadatku naglasak se stavlja na uređenje jugoistočne polovice Trga slobode na kome se nalazi devastirana i izvan upotrebe zelena fontana s oblogom od Žolnai keramike. Sudionicima natječaja se pruža mogućnost alternativnog uređenja ovog prostora i to na sljedeće načine: novi sadržaj na mjestu zelene fontane, rekonstrukcija fontane u izvornom obliku, ili rekonstrukcija fontane u modificiranom obliku ili materijalima.

REAKCIJE

Osim spomenutog, Direkcija i Inženjerska komora u rujnu ras-

pisale su natječaj za još jedan bitan kompleks u centru grada, gdje je već srušeno Heislerovo kupatilo, za idejno urbanističko – arhitektonsko rješenje izgradnje i uređenja stambeno-poslovnog bloka na području između ulica Maksima Gorkog, Matije Gupca, Petra Drapšina i Strossmayerove ulice.

No, vratimo se, za sada, reakcijama na raspis natječaja za dizajn dva središnja trga i nekadašnjeg glavnog subotičkog šetališta, Korzoa. U subotičkoj javnosti, o kojoj se često komentira kako je tiha i »uspavana«, reakcije i odjeci počeli su istog dana po objavi natječaja, iako dogovor o dizajnu centra prema kome bi se ubuduće provodili bilo kakvi radovi, nije nov. U pripremama za planiranje i viziju budućnosti u centru grada, u prvi plan je, međutim, izbila prošlost, i dvije ozbiljne rane u srcu grada: betonski kostur na mjestu kazališta i daskama prekrivena devastirana zelena fontana. Usput, takvih rana na izgledu grada ima i u okolnim ulicama, pa i onim daljim reonima, gdje god se rušilo a ne potom i gradilo.

Povodom objavljenog natječaja, uslijedila je bura nezadovoljstva zbog uništenog izgleda centra, i

brojni komentari, poput sljedećih: »Evo jedno idejno rješenje – riješite tu fontanu i riješite kazalište.«; »Završite kazalište. Hvala.«; »Za početak samo okrećite ono što je sagrađeno u 19. stoljeću.«; »Sada će cijeli centar biti gradilište 20 godina.«; »Mi nemamo asfalt u ulici!«; »Dodajte malo i na periferiju, i tu žive ljudi koji uredno plaćaju porez!«; »Jao, ne dirajte ništa u centru grada, završite kazalište... I tako dalje, i tome slično. Objašnjenjima, a pogotovu obećanjima se više ne vjeruje.

Podsjetimo, zgrada kazališta srušena je 2007. godine, a i ove, 2014., ne nazire se završetak skupa i dugog projekta na gradilištu koje je više u zastoju no u radu.

PODSJETNIK

Iako mnogi baveći se ljudskom dušom kažu kako treba biti »prisutan u aktualnom trenutku«, a ne živjeti »u prošlosti«, podsjetimo se, ipak, na kratko 2007., jer su te godine još uvijek postojali ljetni vrtovi na Korzou i ova glavna ulica tada još s pravom nosila epitet gradskog šetališta. Te godine već se dizala prašina rušenjem kazališta, i stvarno i figurativno, i ubrzo prekrila centar depresijom

koja se protokom godina samo uvećava. Ovih dana javnosti se obratila neformalna grupa građana *Nasmiješi se Subotici* organizirajući manifestaciju pod nazivom *Druženje kod Yu-festa*. »Godine 2007. srušena je zgrada subotičkog 'Narodnog kazališta', i od tada je počela gradnja nove zgrade kazališta. Rušenjem kazališta«, kaže se u pozivu na druženje, »nestao je jedan od najpopularnijih subotičkih kafića, Yu-fest, koji je imao terasu sa stolovima ispred šest korintskih stupova subotičkog kazališta, simbola Subotice i njene pješačke zone. Od tada pješačka zona potpuno je zamrla.« Grupa građana *Nasmiješi se Subotici* multimedijalnom akcijom želi podsjetiti na postojanje subotičke pješačke zone, organizirajući performans u javnom prostoru i razgovore o mogućnostima revitalizacije pješačke zone Subotice. Susret i druženje kod kazališnih stupova, na mjestu nekadašnje terase *Yu-festa*, bilo je zakazano je za subotu, 4. listopada u 17 sati. Subota je bila kišna, a manifestacija na otvorenom odgođena je za tjedan dana.

Prašina oko betonskog kostura kazališta se ne sliježe.

Katarina Korponaić

»Oslobađanje« države i društva

Posljednja ispitivanja javnog mišljenja u Hrvatskoj i Srbiji te i u drugim državama naše regije, ukazuju na prepoznavanje korupcije kao jednog od najvećih društvenih problema, raširenost koruptivnih praksi u svim segmentima društva, ali i na određenu dozu svjesnosti građana/ki o pogubnim posljedicama korupcije te spremnosti ovih država da se protiv korupcije bore sustavno

Riječ korupcija latinskog je podrijetla, a izrazi *corumpo, rupi, ruptum* mogu se različito tumačiti, tako da postoji na desetine raznolikih značenja. Od egzistencijalno konotiranih, unutar kojih se korupcija može poistovjetiti s riječima poput: iskviriti, polomiti, uništiti, upropastiti, razoriti, zatim moralnih (oslabiti, obeščastiti, oskrnaviti, okaljati, zavesti), do pravnih (podmititi, potkupiti) ili estetskih (biti neukusan). Danas je opće prihvaćeno da se korupcijom smatra »zloupotreba javnog položaja ili javnog ovlaštenja radi ostvarivanja osobnog dobitka na račun

drugoga ili drugih.«¹ Također, prihvatljiva je i definicija koju predlaže *Transparency International*, a prema kojoj korupcija predstavlja »zloupotrebu povjerene moći u privatne svrhe«, odnosno »zloupotrebu službenog položaja radi ostvarivanja osobne koristi« u svim njenim varijetetima. Svako koruptivno djelo je istovremeno i kriminalno. Kada se funkcija zloupotrebi u okviru sustava i pod sustava države i kada se ona raširi, onda je riječ o sustavnoj korupciji.

¹ Čedomir Čupić i Milica Joković, *Modeli za sistemsku borbu protiv korupcije*, (Godišnjak Fakulteta političkih nauka, Beograd: FPN, 2013), str. 194.

»ZAROBLJENE« DRŽAVE

Korupcija se danas smatra jednom od najvećih prepreka za razvoj i prosperitet demokratskih društava, a koruptivne prakse su nerijetko i dio podrazumijevajućeg obrasca ponašanja i djelovanja. Kao primjeri dobre prakse u sustavnoj borbi protiv korupcije u literaturi se navode specijalizirane agencije iz Hong Konga i Singapura, formirane među prvima u svijetu i čiji su rezultati, način rada i organizacije, postali uzor mnogima. Sve vodeće svjetske međunarodne organizacije, uključujući UN i njene specijalizirane agencije, Svjetsku banku,

OECD, GRECO, te Europsku uniju, smatraju borbu protiv korupcije za *sine qua non* demokratizacije i prosperiteta.

Post-socijalističke zemlje, kakav je slučaj sa Srbijom i Hrvatskom, karakterizira korupcija koja dolazi iz neformalnog sektora, odnosno neformalnih veza i rezultat je komunističkog ili socijalističkog naslijeđa. Takvo naslijeđe karakterizira postojanje »pokroviteljskih« mreža, sive ekonomije, raširene prakse podmićivanja na najnižim nivoima. Zajedničko za ove zemlje je i fenomen »zarobljene države« (*state capture*), gdje su tipične zloupotreba javnih fondova, profiter-

KORUPCIJA U BROJKAMA: SRBIJA VS. HRVATSKA

Prema Indeksu korupcije Transparency International-a, u 2013. godini Hrvatska je bila rangirana na 57. mjestu s 48 bodova, dok je Srbija bila 72. sa 42 boda (maksimalan broj bodova je 100, dok je minimum – 0, obračunava se na osnovu podataka prikupljenih od eksperata i vjerodostojnih istraživanja).

Indeks kontrole korupcije, koji svake godine kreira Svjetska banka, pokazuje kako je uspješnost Hrvatske 57, a Srbije 47 postotaka (ovaj indeks oslikava na koji način se javna i državna dobra koriste u osobne svrhe).

Prema Freedom House, u 2013. Hrvatska i Srbije bile su ocjenjene kao slobodne zemlje.

Reporter bez granica, u 2013. rangirali su Srbiju kao 63 s ocjenom 26.59, dok je Hrvatska bila jedno mjesto iza – 64 s ocjenom 26.61 (ocjena se dobija na osnovu podataka prikupljenih putem upitnika, što je manja ocjena to je sloboda izražavanja veća).

Prema Indeksu medijske održivosti (Media Sustainability Index) američke organizacije IREX, ocjena za Hrvatsku u 2013. bila je 2.44, dok je za Srbiju ona bila 1.92. (Zbirna ocjena koja je navedena proizilazi iz prosječnih ocjena za svaku od pet važnih oblasti koje IREX ocjenjuje u datoj zemlji. Svaka od tih oblasti sadrži niz indikatora za koje učesnici fokus grupa daju ocjene od 1, najniža, do 5, najviša).

stvo, ekonomske nejednakosti, i onemogućavanje razvoja i stranih investicija. Ovaj fenomen ima i svoju političku cijenu: subverzija i opstrukcija demokratskih procesa, obreshrabrivanje građanstva da aktivno sudjeluje u procesima, i nisko povjerenje u javne i državne institucije. Ishodište toga je da su mnogi politički akteri i političke partije kreirani kao ekonomski projekti s ciljem osiguravanja interesa određenom krugu ljudi, tajkuna, i s njima povezanih interesnih skupina.

KORUPCIJA U SRBIJI

»Korupcija svake godine 'ukrade' 500 kilometara autocesta! Korupcija svake godine 'ukrade' 350 škola!« Ovo su samo neke od poruka koje su se ponavljale 2013. godine tijekom kampanje širenja svijesti o korupciji u Srbiji. Kampanja, koju je vodila Agencija za borbu protiv korupcije, imala je i interesantan naziv – »Progovorite! Šutnja o korupciji je njeno odobravanje!«

Korupcija u Srbiji veliki je društveni problem, što pokazuju rezultati istraživanja javnog mišljenja, na što deklarativno ukazuju i političke stranke ove zemlje,

KORUPCIJA U BROJKAMA: SRBIJA

Svaki deveti od deset građana/ki Srbije na godišnjoj bazi makar jednom dolazi u kontakt i interakciju s javnom administracijom.

Ankete pokazuju kako je 14 ostotaka ispitanih bilo direktno ili indirektno izloženo nekom obliku podmićivanja u interakciji s državnim službenicima.

Stopa rasprostranjenosti mita među građanima/kama koji su bili u kontaktu s javnim djelatnicima je 9.3 postotaka.

Ne postoje neke bitne razlike u izloženosti i sklonosti ka podmićivanju između urbanih i ruralnih sredina, s izuzetkom Šumadije i zapadne Srbije, gdje je stopa rasprostranjenosti koruptivnih praksi nešto niža od državnog prosjeka.

kao i međunarodne organizacije. Građani Srbije rangirali su korupciju kao treći po važnosti problem, nakon nezaposlenosti i siromaštva. Čak 45 posto građana smatra da korupcija u Srbiji raste, dok 44 posto vjeruje da se njen obim ne mijenja, dok svega 10 posto smatra da je ona u padu.²

Negativnu percepciju korupcije u Srbiji ilustriraju i sljedeći podaci. Više od polovice stanovništva vjeruje da su koruptivne prakse vrlo česte u javnim institucijama.

2 UNODC, *Corruption in Serbia: Bribery as Experienced by the Population*, UNODC, 2011, str. 5.

ma, uključujući političke stranke, lokalne samouprave, javne zdravstvene ustanove, policiju, sudstvo, i carinske punktove. Ovo su podaci iz 2011. godine, koji ni danas nisu suštinski drugačiji.

Kada je u pitanju istraživanje koje je provela Agencija za borbu protiv korupcije (ACAS) tijekom 2012. godine, rezultati pokazuju da raznolike društvene grupe smatraju korupciju, u značajnoj većini, najznačajnijim problemom srbijanskog društva. To smatra čak 97 postotaka anketiranih novinara/ki, 81 postotaka predstavnika nevladinih udruga, čak 77 postotaka običnih građana/ki, i – to je posebno zanimljivo – čak 77 postotaka državnih službenika/ca.

KORUPCIJA U HRVATSKOJ

Prema posljednjem Anti-korupcijskom izvještaju Europske unije iz 2014. godine, 94 posto građana Hrvatske smatra korup-

ciju vrlo raširenom u ovoj zemlji, 6 posto ispitanih je potvrdilo da su bili u situaciji da se od njih traži u posljednjih godinu dana, dok 81 posto poduzetnika u Hrvatskoj smatra da favoriziranje i korupcija sputavaju razvoj biznisa i konkurenciju u ovoj zemlji.

Konflikt, političke promjene, i zamagljen privatizacijski proces značajno je oštetio međunarodni ugled Hrvatske u prvoj deceniji nakon njenog osamostaljenja. Devastirajući rat u prvoj polovici 90-ih godina, iscrpeo je nacionalnu ekonomiju, minimalizirao potencijale turizma i regionalne trgovine na kojima je ta ekonomija počivala. Kako u svojoj studiji piše Kuris (2013), pod međunarodnim sankcijama, u ratu, jedna od razvijenijih »sivih zona« bila je trgovina oružjem koja se odvijala neformalnim kanalima, a išla je u korist kriminalnih skupina i ratnih profitera.

Hrvatske vlasti su nešto odlučnije i sustavnije u borbu protiv korupcije krenule tek nakon političkih promjena 2000. godine. Tada su i svi akteri u Saboru postigli dogovor o neupitnoj europskoj budućnosti Hrvatske, a put k članstvu u EU zahtijevao je i odlučnu borbu protiv korupcije. Hrvatska javnost to je uveliko podržavala, a prvi korak u borbi protiv korupcije bilo je formiranje Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, simboličkog i danas prepoznatog akronima – USKOK.

(U narednom broju: agencije za borbu protiv korupcije)

KORUPCIJA U BROJKAMA: HRVATSKA

Istraživanja Transparency International-a pokazuju trend rasta percepcije korupcije među građanima/kama Hrvatske – u 2003. godini 85.9 posto anektiranih smatralo je korupciju važnim i raširenim problemom, dok je 2005.-te taj postotak bio 89 posto.

Institut za društvena istraživanja je 2010. je u svojoj analizi pokazao kako 81 posto hrvatskih državljana/ki smatra da je većina državnih službenika/ca umješano u korupciju, za razliku od 74 posto iz 2004. godine.

Prema posljednjem Anti-korupcijskom izvješću EU iz 2014. godine, 94 posto hrvatskih državljana/ki smatra da je korupcija raširena u njihovoj državi.

PRED POČETAK SEZONE GRIJANJA U SOMBORU

Strepnja na početku zime

*Uglja iz domaćih rudnika u Somboru nema, ali se može naći dunavski i ugalj iz Bosne * Poslije višednevne nestašice počela su stizati i drva, a cijena je viša za nekoliko stotina dinara * Za dug gradske toplane traži se petogodišnji reprogram*

»U sezoni grijanja trošimo oko 12 kubičnih metara drva. Kupili smo tek pet metara, tako da ovih dana obilazim stovarišta ogrjeva jer treba osigurati još sedam metara drva. Bilo je u vrijeme nestašice u Somboru, priča o tome kako će cijena biti preko 5000 dinara ali sada drva ipak ima, a cijena je oko 4800 dinara. Naravno, da je najbolje ogrjev kupiti još s proljeća, nekada smo tako i radili, ali sada je sve skupčano s novcem, jer grijanje je veliki trošak za kućni proračun pa kupovinu ogrjeva odlažemo što duže možemo«, kaže **Ivan Raič** iz Sombora. Upravo je novac i razlog što je sve više onih koji kupovinu ogrjeva odlažu do pred sam početak sezone grijanja. Sve njih zabrinule su vijesti o zabrani prodaje uglja iz domaćih kopova, ali i nestašica ogrjevnog drveta u Somboru. No, ogrjev polako pristizbe, pa se uz obilazak nekoliko stovarišta mogu osigurati ugalj i drvo, negdje uz dan-dva čekanja, a negdje i odmah. Zabrinuti su i korisnici daljinskog sistema

grijanja u Somboru, jer toplana za plin duguje oko 170 milijuna dinara. Hoće li zbog milijunskih dugova radijatori biti hladni, ono je od čega strepi oko 12 000 Somboraca priključenih na daljinski sustav grijanja.

OGRJEVA IMA I NEMA

Na nekoliko stovarišta ogrjeva u Somboru uvjerali smo se da se oni koji nisu na vrijeme osigurali ogrjev ipak neće smrzavati ove zime. Na stovarištu *Komerc Rodić* drva nije bilo prije nekoliko dana, nisu se mogla ni poručiti unaprijed, a nije se znala ni nova cijena. Nekoliko dana kasnije drva su stigla – bagrem, cer i bukva po cijeni od 4800 dinara po kubičnom metru, s prijevozom, čemu treba dodati i 250 dinara za sječenje. Ista je cijena i na stovarištu *Bata* s tim što se drva čekaju dva-tri dana. Na tom stovarištu u vrijeme naše ankete nije bilo domaćeg uglja, ali se po cijeni od 7500 dinara mogao kupiti ugalj iz rudnika *Banovići*. Na stovarištu *Briketpromet* drva nema,

a posljednja cijena bila je 4700 dinara, ali bez troškova prijevoza. Na tom stovarištu imaju dunavskog uglja, a cijena je 7500 dinara po toni i uglja iz rudnika *Stanari* po cijeni od 9500 dinara po toni. Cijene uglja za centralno grijanje na somborskim stovarištima su oko 14 000 dinara.

Jeftinije mogu proći oni koji po drva odu do Monoštora udaljenog od Sombora oko 15 kilometara. Kubični metar tvrdog drveta je 4000 dinara, a mekog 2000 dinara. No, treba dodati troškove prijevoza koji su do Sombora 2000 dinara, pa računica ima samo za veće kupovine ili za one koji imaju svoj prijevoz.

DUG ZAVRĆE RADIJATORE

»Privilegij« da grijanje ne plaćaju unaprijed osim onih koji se griju na struju imaju i Somborci priključeni na daljinski sustav grijanja. No, upravo ta lagodnost kasnijeg plaćanja dovela je do duga od 130 milijuna koliko kućanstva duguju toplani, a ova opet oko 160 milijuna duguje Srbijagasu. Zbog duga za plin pri

kraju prošle sezone račun toplane je bio i blokiran, pa otuda i bojazan kako će uopće proteći predstojeća sezona grijanja za oko 3800 stanova, ali i škole, vrtiće i druge objekte priključene na daljinski sustav. Rješenje za to će pokušati pronaći najviši gradski dužnosnici. Prijedlog koji je upućen iz Sombora je otpis kamate i reprogram duga na pet godina, kaže vijećnik Gradskog vijeća za gospodarstvo i financije **Siniša Todorović**. No, u tom začaranom krugu dugovanja su potrošači, toplana, lokalni distributer plina Somborgas i na koncu Srbijagas, te bi reprogram duga išao od Srbijagasa do krajnjih korisnika. Neki od njih imaju poprilične dugove za grijanje, pa je tijekom ljeta Energana svima onima koji nisu sklopili sporazum o otplati duga zaprijetila tužbama. Oko 320 takvih tužbi stiglo je do izvršitelja, što znači da bi zbog duga za grijanje mogla biti i zaplijenjena imovina dužnika.

Ne smije se ovdje previdjeti da je *Energana* prijašnjih godina od svog osnivača – lokalne samouprave, bila

uvjetovana da za grijanje koristi plin, pa čak i kada je on bio skuplji od mazuta. Na taj način pomagalo se lokalnom distributeru plina, jer je broj ostalih korisnika bio mali i sa svakim povećanjem cijene plina još se više smanjivao. Sve su to na kraju platili, ili će platiti, korisnici daljinskog grijanja.

No, tjedan dana pred početak sezone grijanja postoji još jedan problem, a to je što će biti u slučaju eventualne nestašice plina. Stara somborska toplana mogla je koristiti i plin i mazut, no, nova toplana, izgrađena prije nekoliko godina tek se treba osposobiti za korištenje mazuta. Prema riječima direktora **Jovana Gajina** radi se na pokretanju mazutnog dijela, koji u novoj toplani nikada nije ni isproban.

Toploj zimi nadaju se oni koji su spremili ogrjev u šupe, oni koji još uvijek obilaze stovarišta tražeći što jeftinije drvo i ugalj i oni koje grije toplana, jer svaka zima dodatno isprazni ionako tanke novčarke.

Zlata Vasiljević

TJEDAN U BAČKOJ

Tko gubi, tko dobiva?

Priča o smjeni predsjednika Skupštine grada Sombora **Siniše Lazića**, koji je smijenjen još 22. lipnja, na posljednjoj sjednici dobila je nastavak. Ovi na vlasti rekli bi i završetak. Naime, poslije presude Upravnog suda da je Lazićeva smjena bila nezakonita, demokrate, ili bolje rečeno ono što je ostalo od njih poslije pada s vlasti, ustvrdili su kako je sve što je rađeno u lokalnom parlamentu poslije 22. lipnja nezakonito, te kako je Lazić i dalje prvi čovjek parlamenta grada Sombora. Iz toga se dalo zaključiti da je po njima Lazić taj koji treba sazvati narednu sjednicu. Očekivano, to se nije desilo već je skupštinu sazvao aktualni predsjednik, na kojoj je Lazić na dnevni red došao tek na kraju u točki izbori i imenovanja. Nije se glasalo o smjeni, već smijenjenog Lazića, već o odluci o razrješenju. Nova odluka razlikuje se samo po tome što sadrži obrazloženje i pouku o pravnom lijeku, jer po tumačenju onih koji vode grad, to su jedine manjkavosti zbog kojih je Upravni sud smjenu Siniše Lazića proglasio nezakonitom. Za aktualnu vlast slučaj je tu završen. Očekivano, za demokrate ne, jer i dalje uporno tvrde kako je smjena nezakonita i kako su upitne sve odluke donesene od te smjene.

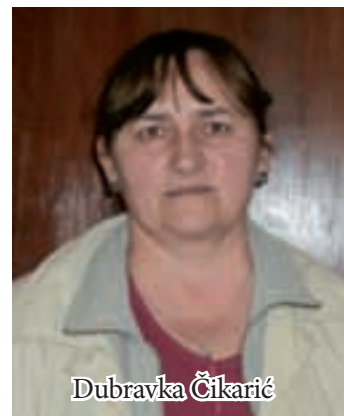
Ono što je ujedinilo lokalnu skupštinu, izuzimajući demokrate koji od Lazićeve smjene ni ne dolaze u parlament, je »Južni tok«. Tako je velika nacionalna investicija, još uvijek samo u najavi, postala predmetom rasprave među lokalnim somborskim političarima, a sve zbog izjave direktora Srbijagasa **Dušana Bajatovića** da će trasa plinovoda biti donekle izmijenjena i da njen izlazak iz Srbije neće biti kod Berega već kod Subotice. Svi akteri političke scene u Somboru slažu se da se to ne smije dozvoliti i da se mora tražiti poštivanje utvrđene trase plinovoda. Pomoć očekuju i od onih koji interese Sombora zastupaju u pokrajinskom i republičkom parlamentu. Nije se čulo kakve bi konkretne koristi Sombor imao od toga što bi tako važna investicija prošla kroz njegov teritorij. No, spomenuto je kao je Sombor već više puta ostao bez važnih projekata, te kako se ovoga puta tako nešto ne smije dozvoliti. Kako u planskoj dokumentaciji trasa još nije promijenjena vidjet će se uskoro koliko je jak »somborski lobi« u Beogradu.

I na kraju ova ujedinjenost podsjetila me je na priču od prije nekoliko godina kada su se lokalni političari ujedinili oko ideje da se od nekoliko velikih somborskih poljoprivrednih poduzeća napravi državni kombinat po ugledu na PKB. Suvišno je reći da je sve ostalo samo na odluci, nikad ne realiziranoj.

Z. Vasiljević

DUBRAVKA ČIKARIĆ, UMJETNIČKA VODITELJICA STARIJE FOLKLORNE SKUPINE HKD ŠID

Dubravka Čikarić

odigranog plesa bez glazbe, kaže nam Duda.

POTICAJ ZA DALJNI RAD

S obzirom da se na pokrajinskoj smotri predstavilo preko 60 kulturnih udruga, teško je povjerovati da će plasman biti viši rang na republičko natjecanje, ali i ove pohvale su i te kako značajne za rad ove mlade udruge i predstavljaju samo još veći poticaj za daljnji rad: »Rezultati sa smotre će se saznati uskoro. Od 60 udruga samo četiri idu dalje, tako da su šanse male. Jer nas je malo i velika je razlika kada se pojavimo na smotrama i kada ostale udruge nastupaju s većim brojem djece, a mi to ne možemo jer u našoj skupini ima i djece i odraslih. Naravno da nam puno znači i ovaj uspjeh i idemo dalje. Već imam neke planove za nove koreografije. Meni je koreografija *Žetve* bila dobra, ali kratka, tako da se treba produžiti. Razmatram i neke plesove o prelima, pranju rublja na rijeci i bunaru, a sve to se mora pripremiti i ponovno razgovarati s bakama koje nam trebaju prenijeti kako je to bilo nekada«, kaže Čikarić i na kraju razgovora navodi, da je sada cilj ove udruge u Šidu poraditi na omasovljavanju članova. Trenutno ima dosta zainteresiranih iz okolnih sela šidske općine, ali je problem mnogih prijevoz. Nada postoji da će se pronaći mogućnost i za rješenje tog problema, kako bi članovi ove udruge zajedno sa svojom voditeljicom bili još uspješniji nego do sada.

Suzana Darabašić

Prije dva tjedna, starija folklorna skupina Hrvatskog kulturnog društva *Šid* iz Šida, postigla je izuzetno dobre rezultate i sve pohvale od selektora na pokrajinskoj smotri folkloru koja je održana u Vrbasu. To je bio povod razgovora s umjetničkom voditeljicom starije folklorne skupine iz Šida **Dubravkom Čikarić**, koju njeni članovi od milja zovu **Duda**, koja je veliki dio truda i sebe uložila u rad s ovom folklornom skupinom, kako bi za sada već četiri godine rada, postigli zavidne rezultate. Kako kaže, cijeli svoj život posvetila je plesu. Iza sebe ima 25 godina rada u folkloru, veliko iskustvo i kada je 2011. godine na poziv tadašnjeg predsjednika društva **Josipa Hodaka** došla u HKD *Šid*, njen cilj bio je da zajedno s članovima hrvatske udruge da doprinos na očuvanju običaja i tradicije Hrvata iz ovog dijela Srijema, kao i nošnje i pjesme kako bi ih sačuvali od zaborava. Na osnovu ostvarenih rezultata, očigledno je da se zajednički trud i isplatio.

PONOVNO UČENJE

Dolaskom u udugu, Dubravka zatiče tada veliki broj djece, pa je u dogovoru s voditeljicom mlade skupine **Helenom Čanji Uram** dogovorila da se djeca podijele u dvije skupine, tako da je ona preuzela starije članove: »Prvi moji koraci bili su prikupiti običaje naših starih, kako

bi krenula s radom. Otišla sam u Sot i u tom mjestu razgovarala s bakama s kojima sam stupila u kontakt preko mojih plesača s obzirom da je veći dio njih iz Sota. Tamo sam saznala o nekim plesovima, razlikama u običajima i nošnjama između Gibarca i Sota. Volim reći da imamo slične nošnje kao i u Tovarniku jer ja potječem odatle. I tako smo krenuli s radom, zajedničkim snagama«, kaže Duda. Kako navodi, imala je dugogodišnje iskustvo u srpskom folkloru i često sudjelovala na seminarima, na kojima se nažalost nisu obrađivale ovakve vrste plesova: »Uglavnom su se obrađivale srpske igre i plesovi iz Dalmacije. Kada sam preuzela stariju grupu uvidjela sam da je mali broj djece, pa sam uključila i odrasle, jer kod nas u folkloru se u ples i kolo hvataju i oni mali i bake od 70-80 godina. Pokazalo se veoma dobrim što su se uključili i odrasli, jer su se i oni sami potrudili nešto saznati o običajima, tako da smo jedni drugima prenosili priče i zajednički učili«, ističe Duda.

PRVI USPJESI

Redovite probe, dolasci članova i upornost, isplatili su se već nakon godinu dana. Starija folklorna skupina se već tada uspjele plasirati na Zonsku smotru folkloru u Srijemskoj Mitrovici, tamo su se predstavili s *Igramom iz Srijema – igre iz Gibarca*. Nisu

se plasirali za viši rang, ali je i taj uspjeh bio dovoljan poticaj za daljnji uspješan rad. Sljedeća koreografija bila je *Svadba*: »Cijela koreografija *Svadbe* je kompletno moja. O samim običajima nekada sam se raspitala i o tome razgovarala s baka **Marijom** iz Ilače koja je rodom iz Gibarca. Odradila sam samo dio tih običaja, dolaska mladoženje u mladinu kuću. S tom koreografijom, plasirali smo se prošle godine na pokrajinsko natjecanje, kaže Duda. Ove godine Šidani su se ponovno plasirali u viši rang – pokrajinsko natjecanje i tamo dobili sve pohvale. Ovoga puta predstavili su se koreografijom, *Korizmeni običaji – selo Gibarac*: »Prvo je bilo važno nabaviti nošnju, jer se zbog same prirode koreografije bilo potrebno prebaciti na staro narodno ruho. Zahvaljujući baka **Anici Pinterović** iz Gibarca, došli smo do starih dijelova nošnje. O samim običajima nekada za sam čin svadbe, također smo dobili informacije od baka Anice koja nam je poklonila i ruho za mladu, upravo onakvo kakvo je nekada izgledalo. Narodno ruho za drugu koreografiju *Korizmeni običaji – selo Gibarac* također smo dobili od baka Anice i te nošnje koje smo imali u Vrbasu, su vjerni originalu. Ova koreografija pokazala se kao pun pogodak a od glavnog selektora dobili smo sve pohvale – za dobru pjesmu, dobro odigranu igru, dobru nošnju koja se rijetko vidi i veliku hrabrost zbog

SUSRET NEUDANIH I NEOŽENJENIH U ŠIDU

Muško i žensko stvori ih

Na inicijativu župnika u Šidu, Moroviću i Sotu vlč. **Nikice Bošnjakovića**, u nedjelju 5. listopada u Svetišu Marije pomoćnice kršćana i duša u Čistilištu, održan je prvi susret neoženjenih i neudanih *Muško i žensko stvori ih*. Kako

jete u procesu molitve, obraćenja, susreta pronaći ljubav koju zaslužujete i koja vas zaslužuje. Ovdje samo imate mogućnost vjerovati u nešto da će učiniti onaj koji vas je stvorio, da ne budete sami«, rekao je vlč. Bošnjaković.

je župnik Bošnjaković istaknuo: »Svjedoci smo velikog broja katolika, koji su prešli 30. i 40. godinu života, a nisu upoznali osobu s kojom bi ušli u bračni sakramentalni život, ženidbu i žive sami, ističući da je posebno veliki problem muškaraca koji žive na selu.

Prvom susretu i svetoj misi nazočilo je oko tridesetak vjernika i gostiju iz ostalih župa: Sota, Subotičke biskupije, mjesta u Republici Hrvatskoj kao i okolnih mjesta šidske općine. Župnik Bošnjaković je istaknuo da čvrsto vjeruje u djelo Majke Božje da ona pomogne ljude i žene u obraćenju u odluci za ženidbu i udaju: »Ovo Svetište po prvi puta želi biti mjesto susreta i molitve za sve one koji žele naći svog životnog druga, suputnika ili suputnicu koji do sada nisu uspjeli i to ne samo što nisu htjeli, nego zato što su više puta naišli na neko srce koje je bilo arogantno, posesivno i nevjerničko. Ovdje u ovom svetišu se po prvi put želi pomoći takvim osobama da im Majka Božja pomogne, da budu zajedno i da vi uspi-

Dio vjernika koji su došli na prvi susret ovakve vrste, došao je iz Subotičke biskupije, Selenče, Bošana i Vajske predvođeni župnikom vlč. **Dominikom Ralbovskim** koji je tom prigodom istaknuo: »Veliki značaj ovih susreta je u tome što su ovdje uključeni neudane i neoženjeni, mladi koji su vjerujem zadovoljni činjenicom što i crkva misli na njih. Možda je i sam župnik Bošnjaković bio potaknut time što i nas sam papa **Franjo** poziva da izađemo iz crkava među mlade i njihove probleme. A i ovo je ne bih rekao problem nego situacija u kojoj se mnogi ljudi danas nalaze«, rekao je vlč. Ralbovski.

Poslije svete mise, održan je duhovni nagovor *Muško i žensko stvori ih*, upoznavanje, rad i molitve po grupama, a potom su gosti posjetili novosagrađenu crkvenu dvoranu u Batrovcima i na kraju dana iznijeli svjedočanstva zbližavanja nakon susreta. Sljedeći susret dogovoren je za studeni.

S. Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Političke igre na nesreću drugih

Čini se da su u ovoj rubrici u posljednje vrijeme najčešće teme iz političkog života. Protekloga je tjedna u Šidu sazvana po hitnom postupku sjednica Skupštine kojoj je prethodila sjednica Općinskog vijeća, a zatim posjet Jameni predstavnika Fondacije *Pazova za poplavljene*, gospodarstvenika spremnih izgraditi dvije stambene kuće za udomljenje dvije izbjegličke obitelji. Općina Šid je ustupila placeve bez naplate kako bi se izbjegličkim obiteljima u što skorije vrijeme izgradile kuće. To je i bio razlog hitnog sazivanja sjednice. I sve bi to bilo u redu, da se istoga dana ispred zgrade općine nije pojavila delegacija mještana Jamene, koji su inzistirali da budu nazočni sjednici kako bi vijećnike upoznali sa svojim problemima. To su bili ljudi nezadovoljni dobivenim rješenjima, po kojima su odbijeni za uručenje sredstava za obnovu svojih kuća. I pored inzistiranja, Jamenčani su ostali čekati završetak sjednice, a na stubištu se toga dana nalazilo osiguranje. Ta činjenica izazvala je žestoku polemiku između vijećnika vladajuće koalicije i oporbenih stranaka – zbog čega osiguranje, koliko je plaćeno i iz kog razloga Jamenčani ne mogu prisustvovati sjednici i pred svima izložiti svoje probleme? I pored upornog inzistiranja, pogotovo vijećnika Lige socijaldemokrata Vojvodine da se Jamenčani puste prisustvovati sjednici, to se nije dogodilo, a vijećnici LSV-a su zbog toga napustili sjednicu. Predsjednik općine Šid **Nikola Vasić** je za govornicom izjavio da će delegacija mještana iz Jamene biti primljena na razgovor nakon sjednice, a inzistiranje pojedinih političkih stranaka da Jamenčani budu nazočni, prokomentirao je kao »priliku za pojedince iz pojedinih političkih stranaka da steknu političke poene na nesreći tih ljudi«. Kako je tom prilikom izjavio, učestće općine Šid za vrijeme poplava i na sanaciji iznosi 16,5 milijuna dinara, a vijećnike je tom prigodom obavijestio o svim donacijama kako u građevinskom materijalu tako i o financijskim sredstvima koji su do sada stigli u Jamenu. O angažiranom osiguranju toga dana nije dano obavještenje. Jesu li se očekivala neka previranja ili incidenti ne mogu tvrditi, iako je novinarima pri ulasku u dvoranu rečeno da će sjednica biti zatvorenog tipa. Za nekoliko minuta odobreno je da ostanemo, tako da nismo bili uskraćeni za informacije. Bilo kako bilo, tijekom sjednice može se prokomentirati kao igre »politikantstva« – čije nije ni važno. No, izgleda da je ljudska sudbina i rješavanje pitanja najugroženijih postalo nebitno, a politički su poeni na prvome mjestu.

S. Darabašić

ŽENSKO TRADICIJSKO ČEŠLJANJE HRVATICA U REGIJI U BAČU

Frizure i oglavlja snaša

»U ovom slučaju frizure su tematizirane kao mladenačke, zapravo i s pokrivalima za glavu mladenki. To je zapravo jedna šira prezentacija, jer u cijeloj toj priči vidimo i djevojke, mladenke, odjevene u tradicijsko ruho svojega zavičaja«, rekla je etnologinja Gligorević

Žensko tradicijsko češljanje Hrvatica u regiji naziv je druge po redu manifestacije, koju je Udruga građana *Tragovi Šokaca* iz Bača organizirala u subotu, 4. listopada, u Etno kući *Didina kuća* u Baču. Ove su godine praktično prikazane frizure i oglavlja snaša, odnosno mladenki iz Slavonije, Baranje, Bosne i Hercegovine, Srijema i bačkog Podunavlja. Predavanje o tradicijskim frizurama i praktični prikaz tradicijskog češljanja održala je mr. sc. **Ljubica Gligorević**, etnologinja iz Gradskog muzeja grada Vinkovaca, a u kulturno-umjetničkom programu sudjelovala je, kao gost, ženska pjevačka skupina KUD *Mladost* iz Bača te domaća pjevačka skupina UG *Tragovi Šokaca* iz Bača.

U lijepo uređenom šokačkom ambijentu dvorišta Etno kuće, program je otvorila predsjedni-

ca UG *Tragovi Šokaca* **Stanka Čoban**, a publici su se obratile i **Marija Šeremešić**, predsjednica UG *Urbani Šokci* iz Sombora i mr. sc. **Ljubica Gligorević**, etnologinja iz Vinkovaca. U reviji urađenih frizura i oglavlja, u prigodnim narodnim nošnjama, nizale su se **Snežana Pupi**ć i **Vesna Sklenar** iz Šida, **Marija Živković** iz KUD *Zora* Donja Mahala (BiH), **Anna Maria Bartulov** iz HKUPD *Matoš* Plavna, **Silvija Rožić** iz UG *Tragovi Šokaca* iz Bača, **Ivana Banović** iz udruge *Društvo Breščana* iz Breščana (BiH), **Marina Blažević** iz *Šokačke grane* iz Osijeka te **Dajana Polgar** iz KUD *Seljačka sloga* iz Gajića iz Belog Manastira, Hrvatska. Ovaj dio programa je vrlo umješno i duhovito vodila Marija Šeremešić iz Sombora uz stručno i temeljito pojašnjavanje frizura i narodnih

nošnji mr. sc. **Ljubice Gligorević**. Tako je publika, koja nije bila u prevelikom broju, mogla doznati mnogo zanimljivih detalja o ovom području hrvatske tradicije s kojom je javnost još uvijek malo upoznata.

DETALJI IZ POVIJESTI

Mr. sc. **Ljubica Gligorević**, održala je govor u kome su mnogi slušatelji bili iznenađeni do sada gotovo nepoznatim detaljima iz povijesti hrvatske (šokačke) tradicije na ovim prostorima.

Bio je to iznimno poticajan kulturni događaj veoma značajan za hrvatsku zajednicu u Vojvodini, a pogotovo u Općini Bač. U ovoj općini, kao što je poznato, razvija se harmoničan i pozitivan suživot velikog broja nacionalnih zajednica te multikulturalnost, multietničnost i multikonfesionalnost, što pretpostavlja siguran opstanak i budućnost svih nacionalnih zajednica u ovom kraju.

Svoje dojmove o manifestaciji iznijela je u ime organizatora predsjednica udruge *Tragovi Šokaca* **Stanka Čoban**: »Naša manifestacija *Žensko tradicijsko češljanje* odvija se evo već po drugi put. Prošle smo godine imali češljanje cura, a ove godine imamo češljanje mladenki, snaša, onako kako idu na vjenčanje. Ovoga puta

su nam potporu dali Hrvatsko nacionalno vijeće, Tajništvo za kulturu i javno informiranje i Veleposlanstvo RH. Ovogodišnji su nam gosti dvije udruge iz Bosne i Hercegovine, dvije iz Hrvatske i dvije iz Vojvodine. Ova je manifestacija ustanovljena da bi se naše udruge što više zbližile, međutim neke se udruge iz bačkog Podunavlja ove godine nisu odazvale. Iskreno se nadam da će se sljedeće godine Bereg, Monoštor i Sonta odazvati i doći na ovu manifestaciju te prikazati svoje tradicijsko češljanje. Sljedeće godine će vjerojatno tema biti Češljanje mlade snaše – mlade udate žene«.

PRENOSITI NA MLADE

A mr. sc. Ljubica Gligorević je na svršetku manifestacije zaključila: »Od velikog je značaja što se ovdje u Bačkoj, u Baču, događa jedna manifestacija poput ove kojoj smo ove subote nazočili, zahvaljujući udruzi *Tragovi Šokaca* iz Bača. Velika je stvar u ovo naše suvremeno doba, vrijeme mobitela, računala, interneta i svih mogućih tehnoloških napredaka, držati do baštine općenito, a posebno do tradicijske baštine. Panonsko područje je iznimno bogato svim očitovanjima, kao dio Hrvatske, Bačke i Srijema i Vojvodine općenito. Tu smo susjedi jedni s drugima i treba podržavati na sve moguće načine sve te naše vrijednosti iz prošlosti, posebice

pred mladima, te ih educirati kako bi i oni mogli biti nositelji baštine u budućnosti i prenositi to na generacije koje će slijediti njih. Upravo rekonstruirati frizure i oglašljiva, posebice frizure koje su u svim našim mjestima specifične. U ovom slučaju frizure su tematizirane kao mladenačke, zapravo i s pokrivalima za glavu mladenki. To je zapravo jedna šira prezentacija, jer u cijeloj toj priči vidimo i djevojke, mladenke, odjevene u tradicijsko ruho svojega zavičaja. Njih educiramo da znaju sve o tome, koliko mi stariji kao prenositelji ili stručnjaci možemo pomoći i isto tako unosimo tu ljubav u njih. Prema tome, svaki oblik je dragocjen za ovo naše suvremeno vrijeme i treba istrajati i udruzi u ovom slučaju učiniti jednu tako veliku stvar za budućnost, za kulturu, u ovom slučaju u Bačkoj.«

Ovaj kulturni događaj bio je dobro osmišljen i organiziran, ali je ostalo upitno što jedan broj udruga iz bačkog Podunavlja nije sudjelovao u programu te je ostala jedna praznina i nedorečenost ovoga plemenitog pothvata. Ova manifestacija u svakom slučaju prevazilazi uske okvire i zaslužuje mnogo veću pozornost, jer je u mnogim segmentima međunarodna, te je zasigurno treba predstaviti široj javnosti kao doprinos hrvatske zajednice općoj kulturi sredine u kojoj se ona odvija.

Zvonimir Pelajić

10. listopada 2014.

ODRŽAN MEMORIJAL ANTUNA ALADŽIĆA U LEMEŠU

Glumcu i redatelju u spomen

U Lemešu je, od trećega do petoga listopada, održan 4. Memorijal amaterskih dramskih skupina *Antun Aladžić*. Memorijal se održava u povodu sjećanja na amaterskog glumca i redatelja iz Lemeša **Antuna Aladžića**. Prvi

naročito ukoliko su na sceni sve vrijeme, svi glumci. To je izazov i za veće i iskusnije redatelje. Mislim da nije teško nasmijati publiku. Osobno i ja volim komediju, a mislim da komedija svima nama dobro dođe i drago mi je da poslije naše predstave gledatelji izađu

je održan 2011. godine i od tada se HBKUD Lemeš redovito na ovakav način prisjeća svog preminulog člana. »Prerano preminuli Antun Aladžić bio je redatelj u našoj dramskoj sekciji. U mladosti se bavio glumom, a kasnije se prihvatio režirati naše predstave. Svojim radom nas je zadužio i mi mu zbog toga posvećujemo jednu ovakvu manifestaciju«, kaže **Marko Vilić**, predsjednik HBKUD Lemeš.

Domaćini za svaki memorijal pripreme novu predstavu, pa je tako bilo i ovoga puta. Premijerno je izvedena predstava *Daleko je salaš*, rađena po tekstu **Marjana Kiša** iz Subotice u režiji **Ilije Ezgete**, koji je redateljsku palicu preuzeo od Antuna Aladžića. Isti autorski tandem koji je uradio uspješnu predstavu *Tri put Bog pomaže* i ovoga puta odlučio se za komediju. »Ovu predstavu pripremali smo znato kraće, oko mjesec i pol dana. Veliki je izazov raditi,

sretni i nasmijani«, kaže Ezgeta. A komad *Daleko je salaš* Kiš je namjenski pisao za dramsku sekciju HBKUD-a Lemeš. Priča je to o izletu zaposlenih na more, koji su se nasukali na pustom otoku. Sjetni što nisu na salašu sjećaju se svojih salaša, ali i pokazuju sve svoje naravi. Lemešani su za ovaj memorijal premijerno prikazali i dječju predstavu *Mladi političar*, također po tekstu Marjana Kiša, a pod redateljskom palicom **Kristijana Kovača**.

Tijekom trodnevnog memorijala prikazana je i dječja predstava *Vaso Pikaso* u izvedbi učenika Osnovne škole **Ivan Goran Kovačić** iz Sonte, *Sumnjivo lice* u produkciji Kulturnog centra Sivač i komedija *Ljubičica* KUD-a *Égység* iz Bajmaka. Posljednjeg dana memorijala, u nedjelju, petoga listopada, priređena je kratka retrospektiva Memorijala *Antun Aladžić*.

Z. V.

Glazbena budućnost Europe

Iako to najčešće nije slučaj, popularna glazba koja u sebi nosi duh nezavisnoga (engleski *indie*) može biti predmetom stručnih rasprava i prezentacije na razini rezerviranoj za tzv. »visoku umjetnost«. Tu mogućnost demonstrirao nam je i ovogodišnji Waves festival održan prošloga tjedna u Beču. Nastupi nekih od bendova priređeni su na scenama rezerviranim za ozbiljnu glazbu ili kazališne predstave, a prateća festivalska konferencija održana je u velebnoj zgradi bečkog glazbenog sveučilišta, dajući svojevrсни dignitet pop-glazbenom stvaralaštvu koje je – a to možemo slobodno ustvrditi – od pedestih godina prošloga stoljeća naovamo utjecalo na globalna kulturna kretanja.

Waves festival je dio Europskog programa razmjene talenata koji je od 2006. iznjedrio danas svjetski poznate izvođače kao što su **Lykke Li**, **Disclosure**, **Mumford & Sons**, **Editors**, **The XX**, **James Blake** ili pak **Chvrches**. Iako je riječ o glazbi koja nema akademske reference, o ozbiljnosti ovoga projekta, a u kontekstu razvitka kreativnih industrija, govori i potpora Europske komisije ovom segmentu glazbene produkcije.

Waves promovira i razmjenu na relaciji Istok–Zapad (*East meets West*) te se dio festivala ove godine istodobno odvijao i u Bratislavi. Na ovogodišnjem festivalu, uz Nizozemsku, zemlja partner bila je i Hrvatska čije su boje »branili: **Jonathan, Punčke, MLAT, Irena Žilić, Lovely Quinces, Vlasta Popić i Davor O**, a u sklopu festivalske konferencije održane su panel diskusije o glazbenoj sceni i tržištu u Hrvatskoj. Na festivalu su također predstavljeni i glazbenici iz zemalja izvan EU, a Srbiju su predstavljali **VVhile** i **Ana Čurčin**.

Tijekom pet dana čuli smo na desetine *artista*. Premda dolaze iz različitih zemalja, pa i kulturnih konteksta, teško je bilo ne primijetiti unificirajući element za većinu izvođača koja se ogleda u tome da (ukoliko imaju vokalne elemente) pjevaju na engleskom jeziku te da čak i vizualno podsjećaju na svoje kolege iz anglo-saksonskog glazbenog svijeta. To možda i ne treba čuditi, ako se u obzir uzme činjenica da je navedeni prostor kolijevka pop glazbe u formi u kakvoj ju danas poznaje gotovo cijeli svijet. No, bez obzira na to, Waves i slični festivali pokazuju da kreativnost mladih glazbenika koji svojim autorstvom i istraživačkim porivom pokazuju odmak od lakozabavljajućeg *mainstreama* – zaslužuje pozornost i u konkretnom slučaju, ozbiljniju financijsku potporu javnih institucija.

D. B. P.

NAGRADA EMERIK PAVIĆ ZA KNJIGU GODINE

Deset naslova u užem izboru

Povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata za izbor najbolje knjige godine, koja će dobiti nagradu koja nosi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz XVIII. stoljeća **Emerika Pavića**, održalo je 3. listopada, svoju drugu ovogodišnju sjednicu. Povjerenstvo, koje čine dr. sc. **Slaven Bačić** kao predsjednik te članovi **Vladan Čutura** i **Nela Tonković**, odlučilo je od 27 naslova u užu izbor za najbolju knjigu objavljenu tijekom 2013. godine Hrvata u Vojvodini uvrstiti njih deset, objavio je portal Zavoda (www.zkvh.org.rs).

U užu izbor ušle su sljedeće knjige:

1. *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, sv. 12, K-Knj, gl. urednik Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, 2013.,
2. *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture, Pasijska baština Hrvata u Podunavlju*, Udruga Pasijska baština i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata kulturu vojvodanskih Hrvata, Zagreb – Subotica 2013.,
3. *Zbornik Urbani Šokci 6/7: Marijanska svetišta Šokaca i Bunjevaca (Osijeku – Sombor, 9.-10. VI. 2011.) ; Utemeljiteljski projekt udruge – Baštinici Njikoš i Rem (Osijek, 27. 4. 2012.)*, priredile prof. dr. sc. **Helena Sablić Tomić** i mr. sc. **Vera Erl**, Osijek : Šokačka grana; Subotica: Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, 2013.,
4. **Anišić, Andrija**, *Vjersko-moralna obnova braka i obitelji : model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića*, Subotica: Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, 2013.,
5. **Kokić, Aleksa**, *U sjenama ravnice : sabrane pjesme*, priredila **Željka Zelić**, Subotica: Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, 2013.,
6. **Kolarić Dumić, Ljubica**, *Ja se mraka ne bojim : [dječja uspavanka]*, 3. izd., Društvo hrvatskih književnika, Rijeka 2013.,
7. **Sarić, Zvonko**, *Povjeruj u vlastitu smrt*, Cenzura, Novi Sad 2013.,
8. **Sekelj, Vojislav**, *Životopis jedne sjene*, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2013.,
9. **Vukov, Ante**, *Boca bez poruke*, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2013.,
10. **Žigmanov, Tomislav**, *Bunjevački put križa: za osobnu pobožnost virujućeg svita*, fotografije križeva **Augustin Juriga**; crteži postaja **Ante Rudinski**, Subotica: Katolički institut za povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, 2013.,

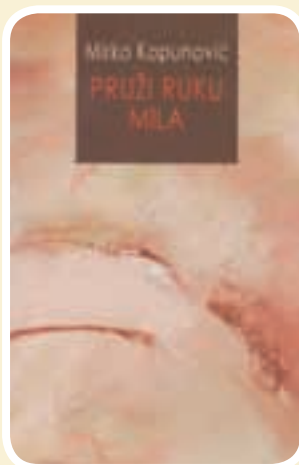
Nagrada **Emerik Pavić** za najbolju knjigu 2013. godine bit će svečano uručena koncem listopada 2014. u okviru manifestacije **Dani Balinta Vujkova: dani hrvatske knjige i riječi**. Osim plakete i diplome, nagrada će imati i svoj novčani iznos.

D. B. P.

Nova knjiga Mirka Kopunovića

SUBOTICA – U sunakladi Hrvatskog akademskog društva i samoga autora, izašla je nova knjiga pjesama *Pruži ruku mila* subotičkog književnika **Mirka Kopunovića**. Urednik knjige je **Vladan Čutura**. Kako je u pogovoru knjige zapisao, Kopunović u svojim pjesmama zastupljenim u ovoj zbirci ne robuje određenoj pjesničkoj formi. »Njegova poezija često je narativna, živog i izražajnog stiha. Kao što se autorovo pletivo života plete u neprekidnom nizu, teku na isti način i stihovi njegovih pjesama asocirajući na kontinuirani niz dana od kojih je satkan cijeli život. Čitatelj koji pročita ovu zbirku pjesama postat će bogatiji za lijep doživljaj, mudro životno iskustvo zaodjenuto u ruho poezije«, zapisao je, među ostalim, Čutura.

Autor naslovnice i ilustracija u knjizi je akademski slikar **Ivan Balažević**.

Tavankučani u Iloku

ILOK – Ovogodišnji *Memorijal Vjekoslav Britvić* u Iloku održan je 4. listopada, a na njemu su uz domaćine KUD *Julije Benešić* iz Iloka sudjelovali i gosti – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta. U sklopu programa, a povodom obilježavanja 100. obljetnice smrti **Antuna Gustava Matoša** predstavljena je i knjiga **Janka Bučara** *Anegdote i misli Antuna Gustava Matoša*. Tom je prigodom otvorena i izložba slika i predmeta od slame, a Tavankučani su se predstavili i s tradicijskim plesovima bunjevačkih Hrvata, tamburaškom glazbom, te sa svojom ženskom pjevačkom skupinom.

I. D.

Marija Lovrić na pjesničkoj večeri u Lovasu

LOVAS – Književnica **Marija Lovrić** iz Novog Sada sudjelovala je na 17. pjesničkoj večeri koja je održana 25. rujna u Lovasu, povodom manifestacije *Miholjski dani Općine Lovas 2014*. Na književnoj je večeri sudjelovao značajan broj pjesnika, a ovu je manifestaciju otvorila načelnica Općine **Tanja Paša**.

Održana tribina Počast narodnim herojima

BEOGRAD – Zajednica Hrvata Beograda **Tin Ujević** organizirala je tribinu pod nazivom *Počast narodnim herojima* koja je održana u nedjelju 5. listopada u Domu omladine Beograda. U okviru večeri prikazan je dokumentarni film *Tko je bio Mate Brnićević*, koji govori o vođama najveće pobune mornara u povijesti pomorstva koja se dogodila 1918. godine u Boki Kotorskoj. O spomenicima kipara izgrađenih na tlu Srbije govorio je povjesničar **Milutin Dedić**.

Zavitni dan u Monoštoru

SOMBOR – KUD Hrvata *Bodrog* iz Monoštora organizira sutra (subota, 11. listopada) obilježavanje Zavitnog dana. Zavitni dan je 13. listopada, pa je manifestacija naslovljena *U susret Zavitnom danu*. Proslava će biti priređena u mjesnoj sportskoj dvorani u 18 sati. Osim domaćina, u programu će sudjelovati i gosti iz Valpova, Antunovca – Ivanovca i Novog Grada.

Z. V.

HBKUD Lemeš gostuje u Belom Manastiru

LEMES – Amaterska dramska skupina HBKUD-a *Lemeš* gostovat će sutra (subota, 11. listopada) s predstavom *Daleko je salaš* u Belom Manastiru na manifestaciji *Noć kazališta*. U iduću petak, 17. listopada, HBKUD *Lemeš* će ugostiti dramsku skupinu iz Krasića kod Rijeke (Republika Hrvatska).

Književna večer Dražena Prčića na Bikovu

BIKOVO – Nastavljajući seriju gostovanja u vojvođanskim mjestima u kojima Hrvati žive u većem broju, pisac **Dražena Prčić** će u nedjelju 12. listopada gostovati na Bikovu, selu pokraj Subotice. Književna večer, na kojoj će biti promoviran roman *Dogovoreni brak*, a koji je nedavno doživio svoje drugo izdanje, bit će upriličena u vjeronaučnoj dvorani crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije, s početkom u 17 sati.

Koncert Alaj ću se naigrati u Subotici

SUBOTICA – Veliki koncert pod nazivom *Alaj ću se naigrati*, zajedničkim snagama priređuju HKC *Bunjevačko kolo* i OKUD *Mladost* iz Subotice. Koncert će biti održan u iduću nedjelju 19. listopada u subotičkoj Dvorani sportova, s početkom u 19 sati. Kao gosti koncerta nastupit će plesači MKC *Népkör*. Ulaznice po cijeni od 300 dinara i od 150 dinara za djecu mogu se kupiti u prostorijama oba društva, kao i na blagajni Dvorane sportova na dan koncerta.

Književni natječaj Za lipu rič 2014.

SONTA – U povodu manifestacije *Šokačko veče 2014.*, KPZH *Šokadija* iz Sonte objavljuje književni natječaj *Za lipu rič 2014*. Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim šokačkom ikavicom.

Autori na natječaj mogu prijaviti do 3 (tri) neobjavljene pjesme. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti otiskane ili tiskane u formatu A4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima.

Odluku o nagradama donijet će prosudbeno povjerenstvo, imenovano od predsjedništva *Šokadije*. Pet prvoplasiranih pjesama bit će nagrađene, a najbolja i javno pročitana na *Šokačkoj večeri 2014*. u Sonti, 22. studenoga 2014. godine.

Natječaj je otvoren do 31. listopada 2014. godine. Pjesme u pisanom obliku treba dostaviti na adresu: KPZH *Šokadija*, Vuka Karadžića 22, 25264 Sonta, s naznakom *Za natječaj*, ili u elektroničkom obliku na adresu ivanandrasic@yahoo.com

Za sve informacije nazovite na telefon broj: 025/793-218 ili 064/6590-719 (Ivan Andrašić).

KONCERT SUBOTIČKOG TAMBURAŠKOG ORKESTRA OŽIVJET ĆE DIO GLAZBENE OSTAVŠTINE

Subotički tamburaški orkestar priprema koncert pod nazivom *Da se ne zaboravi* koji će zasigurno biti drugačiji od svih koje su izveli do sada. Zbog čega će ovaj koncert biti poseban i što će se na njemu čuti, saznali smo u razgovoru s voditeljem ovoga orkestra **Stipanom Jaramazovićem**.

Naime, posljednjih pola godine, pokraj redovitih aktivnosti obuke i sviranja, Subotički tamburaški orkestar se bavio i istraživanjem. »Ovaj koncert će biti zaista drugačiji od onih koji je STO imao do sada. Mi smo uvijek na svom repertoaru imali izvorne i tradicijske kompozicije, ali nikada nismo jedan cijeli koncert posvetili tome. Uvijek su nam koncerti bili sastavljeni od više glazbenih pravaca. Proteklih pola godine tragali smo za starim bunjevačkim pjesmama, igrama i zagrebali smo po ogo-

Proteklih pola godine tragali smo za starim pjesmama i igrama bunjevačkih Hrvata i zagrebali smo po ogromnoj površini te smo i sami bili začuđeni pronalaskom, kaže Stipan Jaramazović

mnoj površini, te smo i sami bili začuđeni pronalaskom«, kaže Jaramazović.

SAČUVATI OD ZABORAVA

Kako to obično biva kod Stipana Jaramazovića i ova se ideja rodila tijekom razgovora uz kavu. »Razgovarali smo što i kako dalje raditi te kako nam treba izgledati sljedeći koncert. Moram priznati da nakon više od 30 godina rada, koliko radi Subotički tamburaški orkestar, nije lako osmisliti nešto novo i drugačije, a da to već nismo

radili. U tom smislu će ovaj koncert biti nešto drugačije, nešto novo. Ovakav istraživački rad do sada nismo radili, a to smo na neki način ovoj sredini i dužni. Dužni smo sačuvati od zaborava kompozicije koje su autentične i posebne za ovo naše područje i naš narod. Odlučili smo spojiti dobru ideju i sposobnosti orkestra«, priča Jaramazović.

Kada su krenuli u istraživanje pronašli su, kako objašnjava, izuzetno puno materijala, te ga nisu svog ni uspjeli iskoristiti za ovaj koncert. »Rekao bih da smo naišli na tri razine. Prva je ono što

je staro, ali što nekolicina ljudi pamti i što na neki način još živi. Druga razina je ono što samo rijetki pojedinci znaju, a treća je ono što nitko ne zna, a toga ima dosta. Tragali smo i najviše smo pronašli starih igara, među kojima su nekoliko starih bunjevačkih od kojih smo sastavili jedan splot. Koncert je uobičen tako da će na njemu biti svega, od kompozicija koje je orkestar nekada svirao do kompozicija koje samo neki znaju i na kraju onih koje nitko ne zna.«

RAZLIČITI OBLICI BEČARACA

Na programu koncerta naći će se stare bunjevačke pjesme za koje Stipan kaže sljedeće: »Generalno gledano, najstarije pjesme su groktalice, to nismo dirali jer su to pjesme epskog karaktera i tu glazbena pratnja

nije prisutna, ali već sljedeće pjesme koje su se pojavile su raznorazni oblici bečaraca. Dakle svatovski bečarac, lagani bečarac, šaljdan, šaranac, tu je bilo raznih oblika i kada smo ušli u to onda smo uvidjeli da se isti stihovi u različitim prilikama i s različitim melodijama ponavljaju. Obradili smo šalj dane, bečarce, šarance i čitav taj rod. Šaranac koji sumnjam da netko danas zna kako se pjeva, je forma koja je vremenom nestala. Na koncertu će se čuti i bečaraci koje svi znamo.»

Zaboravljene pjesme, koje će nas vratiti u nekadašnja vremena izvest će: **Antonija Piuković, Marijana Mitrović, Marija Jaramazović, Antun Letić – Nune, Nikola Jaramazović, Josip Francišković i Tamara Štricki Seg.** Svatko od njih, po riječima Jaramazovića, otpjevat će po dvije pjesme. »Primjerice, mnogi znaju da postoji pjesma 'Kerska mlaka, duga i široka' ali kako se ona izvodi većina ljudi ne zna. Mi smo je stavili na repertoar i mogu reći kako je izuzetno zahtjevna osobito za pjevanje«, pojasnio je Jaramazović i rekao kako se istraživalo na raznim mjestima. Neke interesantne stvari pronađene su u zapisima **Pere Tumbasa Haje**, kao i u subotičkom muzeju. Također su koristili i ono što su pojedinci imali sačuvano u svojim arhivama.

STARE IGRE

Jedna od starih bunjevačkih igara koja će biti izvedena na koncertu je *Tededuj*. »Za nju sam davno čuo od moje majke (bake) koja je imala želju zaigrati tu igru, ali nitko nije znao kako se to svira. Kada sam prvi puta čuo taj naziv pomislio sam da je to *Keleruj*. Mislio sam majka je stara pa je zaboravila kako se kaže, ali me ona ispravila i rekla kako ona jako dobro zna šta je *Keleruj*, a šta *Tededuj*. To nije isto. Tada se to na tome završilo. U ovome istraživanju naišao sam u Hajinim notama na samo jedan jedini redak s

ukupno četiri takta, a naslov *Tededuj*. Strahovito kratko, ali je probudilo uspomene, te ćemo mi sada na koncertu izvesti i ovu igru. Melodija asocira ne neku dvorsku atmosferu. Iz tog perioda je puno takvih igara, jedna od tih je i poznata igra *Srdim se, dušo*«, ispričao je Jaramazović dodajući, kako konkretno za igru *Tededuj* nije nikoga našao da zna korake, kako se nekada igralo. Niti negdje ima zapisano je li to igra u paru (parna igra) ili kolo. Melodija je sada oživljena, a možda će se pojaviti i neko tko se sjeća tih koraka.

Zanimljiv je podatak da će se na koncertu naći i bunjevačka igra *Polegaj* koju je Jaramazović devedesetih godina zapisao u Baji. »Vidio sam tada tu koreografiju, koja kod bunjevačkih Hrvata u Baji živi, a kod nas je zaboravljena i tada sam odmah na licu mjesta zapisao note i sad

NAJAVA KONCERTA

Koncert *Da se ne zaboravi* koji je namijenjen svima koji se žele vratiti u neka prošla vremena, ali i onima mlađima koji mogu vidjeti i čuti nešto novo, bit će održan u srijedu 15. listopada u svečanoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 20 sati. Ulaznice, po cijeni od 350 dinara mogu se kupiti Suvenirnici (ispod Gradske kuće) u Subotici, kao i prije početka koncerta.

ćemo je i mi izvesti. Ima puno stvari koje smo sada otkrili i koje su zaista zanimljive. Konsultirati smo se s puno ljudi kako bi dobili što bolji rezultat, a neki su i dobrovoljno sudjelovali u istra-

živanju i dali svoje zapise«, kaže Jaramazović.

ARANŽERSKI IZAZOVI

Za pronađene i obnovljene kompozicije urađeni su i novi aranžmani, jer za veliki broj njih nisu niti postojali. Za kompozicije koje će biti izvedene na koncertu aranžmane potpisuje Stipan Jaramazović, a za jednu numeru **Stipan Prčić – Bača**. »Aranžmani su bili poseban izazov. Morao sam ih praviti tako da se ruka aranžera ne vidi, da bude sve složeno i uobličeno, a da se ne izgubi prvobitni smisao, tradicija, da te igre budu odsvirane onako kako se nekad sviralo, a ujedno i da su prilagođene velikom orkestru.«

ČIJA JE TO BAŠTINA?

Tijekom svog istraživačkog rada Jaramazovića je, kaže, nailazio na ljude koji su ga pitali – jesu li te kompozicije i igre baština Bunjevaca (neHrvata) ili Bunjevaca koji se deklariraju kao Hrvati. Kao i uvijek, Jaramazović je imao odgovor i na ovo pitanje. »Vrlo jasno sam odgovorio. I jedni i drugi se zaklinju da je baš ovo što ćemo mi izvoditi njihova glazbena ostavština. I jedni i drugi podjednako polažu pravo na to. Kad to promislim ispada da moraju biti jedno te isto, da ne mogu biti dva različita naroda koja imaju potpuno istu kulturnu baštinu. Tu, ponovno aktualnu podjelu, doživljam kao podjelu iz dnevno političkih potreba i o tome ne želim dalje komentirati jer to tada već spada u politiku, a to nije moja struka.«

Koncert *Da se ne zaboravi* koji je namijenjen svima koji se žele vratiti u neka prošla vremena, ali i onima mlađima koji mogu vidjeti i čuti nešto novo, bit će održan u srijedu 15. listopada u svečanoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 20 sati. Ulaznice se mogu kupiti u Suvenirnici (ispod Gradske kuće) u Subotici, kao i prije početka koncerta.

Ž. Vukov

IZ ŽIVOTA SALAŠARA

Čobanski križ

Piše: Alojzije Stantić

U XIX. viku pod Austro-Ugarsku vlast spadala je i ravan Bačke, čije su pustare bile poznate po velikim atovima (pašnjacima). Atovi su kadgodašnji veliki pašnjaci u Panonskim pustarama, koje je narod iz tog kraja hasnirao za napasivanje josaga, osobito ovaca koje se naveliko ne mogu odranjivati bez napasivanja u velikim pašnjacima. Kadgod su u našem ataru na glasu bili šandorski čobani, koji su čobanili naveliko s čoporima oko 1000 ovaca, podijeli i sa dobrim većim čoporima, a bilo je dosta čobana koji su imali manje čopore. Med čobanima naveliko bio je na glasu **Pajo Tumbas**, na prikritnici XIX. u XX. vik, koji je čobanio s oko 1000 ovaca, a u dobrim godinama katkad i s većim čoporom.

Iako je državna granica određena 1919. čobani su u ovom dilu Velikog ata čobanili do oko 1923/4. g. sa dopuštanjem i na mađarskoj strani u atarima Ásotthalom-u i u Mórahalom-u. U dilu više prema Kelebiji i Tompi u atu su i guljaši (govedari) napasivali marvensku junad do tog vrimenta. Čim je povučena granica, pripolovljen je Velik at, smanjeni su pašnjaci, al su i na jugoslavenskoj strani nastavili stada napasati i guljaši i čobani.

KRIŽ NUZ KIREŠ

U budžaku budžaka spominjanog ata, od rike (rijeka) Kireš koje utiče u Ludaško jezero, čobanima je tu bilo srce ata u kojem su podigli križ nuz Kireš. Crkve su njim otaleg daleko – najbliža na Paliću el u Ásotthalom-u el u Mórahalom-u (Mađarska) pa njim je križ odminio crkvu.

Nakanili se čobani naveliko (s čoporima ovaca od 1000 grla i više): **Ivan Tumbas, Pajo Tumbas, Ivan Francišković, ? Kovács, Franjo Ivanković i Đura Aradski** pa su 1896. podigli križ: »... Isten dicsőségére...

vili oronuli križ s izvornim korpusom.

U subatu 4. IX. je proslavljano deset godina od obnove križa. Prvu obnovu su obavili potomci Paje Tumbasa. Za današnji izgled križa nastarale su se već spomi-

križ čuva povist da se ne zatomi sićanje na čobane u atu ove pustare. Ko je makar jedared zakoracio u ovaj ritko sačuvan iskonski kraj Zemlje, pa još zasto pod ovim križom, moraće iz sebe makar na kratko istisnut brige i nevolje. Doživljaj je za pripovitku i nezaborav.

Već jedno pet – šest godina nisam zalazio u ovaj at. Sad sam se iznenadio koliko se at prominio samo za ovo kratko vrime. Otkad se u nas ne isplati odranjivati ovce,

Čobanski križ kadgod

Čobanski križ danas

« (Na slavu Božju), u to vrime šumar bio **Stanko Babianović** i križu nadili (dali) ime Čobanski križ. Kad se 1933. izlio Kireš križ je dopolak potonio, čobani su ga od Kireša prineli malo dalje i namistili na manju humku, di će bit zakriljen od moguće poplave iz Kireša.

U poratnim godinama u at se moglo ić samo s dozvolom, pa čobanovanje i govedarenje nije dopušteno. Vrimenom je zapostavljen križ od pešćanog kamena počo propadat, krunit se. U malo boljem vrimenu za pristup križu dopušten je s obaškom dozvolom pogranične policije, pa su **Vita Kopunović** i dr. **Kata Dulić**, unuke **Paje Tumbasa**, 2004. obno-

njane unuke Paje Tumbasa i **Mile Aradski** unuk Đure Aradskog. Za ovu proslavu smo se uputili u budžak tzv. Velikog ata, pod križ. Kako i priliči ovakoj proslavi, za šmrčanom kišom nakvašene virnike misu je reko palički plebanoš i dekan preč. **Josip Leist**.

DOŽIVLJAJ JE ZA PRIPOVITKU I NEZABORAV

Ni jednom subatičkom atarskom križu ravan nije pružila taki položaj ko Čobanskom križu. U nedirnutom atu očuvane pustare, nadkriven razgranatim drveslima sa šumskom ogradom i okićen šarenilom okolni kolubara s pustarskim raslinjom, Čobanski

niko ne čobani na silnim pašnjacima – pripušteni su korovu. Sad u okrajku pustare u velikim kolubarima caruje raslinje »cigansko perje« (diviji duvan) i mistimice kolubari samonikli drva. Tu sam naišo na više grmova trnjaka, čije su bodljive grančice kadgod hasnirali za vučne brane (drljače) s kojima su ratari podrljali, zavalili omaškom (rukum) posijano žito (pšenicu). Tu sam naišo na kolubare mličike, majkine dušice, dikice – kadgod sastavak trave u salašarskim ledinama, a da sam trago cigurno bi u pisku naišo i na bodljivo raslinje babin zub. Sačuvan at je velika zbirka zaboravljeni el na zaborav pripušteni raslinja u panonskim pustarama.

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Konac srednjovjekovnog Hrvatsko-Ugarskog kraljevstva

Piše: dr. Zsombor Szabó

Dok je kralj **Ivan I. Zapolja** bio živ i »uživao« **Sulejmanovu** potporu, za srijemske gradove postojala je neka nada, da će ih sultan vratiti Ivanu I. kako mu je to obećao. U prošlom nastavku smo vidjeli, da je uz otomansku »suradnju« mogao graditi i sasvim novu utvrdu Bečkerek (kamen su prevozili s Fruške gore). Zapolja je umro u pedesettrećoj godini života 1540. godine. Umjesto njegovog malodobnog sina kralja **Ivana II.** (koga je Sulejman priznao), istočni dio Ugarske kraljevine vodio je (još jedan Slavonac) nadvaradski biskup (Nagyvárad danas Oradea u Rumunjskoj), **Juraj Utješinović** ili **Martinuzzi**, kod Mađara poznat kao **Fráter György**.

»PLES NA OŠTRICI MAČA«

Nakon smrti Ivana I. Zapolje vojska kralja **Ferdinanda I.** 1541. godine pokušava zauzeti Budim, koji je uspješno obranio varadski biskup Utješinović. Sulejman je na prijevazu uspio zauzeti Budim. Juraj Utješinović o tome kasnije piše: »Ja do sada nisam griješio, osim kada sam omogućio da Budim dođe u turske ruke, ali ni tu nisam bio jedini krivac«. Tajno je stupio u kontakt s **Ferdinandom I.**, i 1542. godine postigli su sporazum da će sprovesti odredbe varadskog ugovora, po kojem je Ferdinand legitimni kralj cijele Ugarske, usprkos što je kraljica **Izabela** rodila sina. Ivanu II. je oduzeta kraljevska titula i postavljen je za »namjesnika Erdelja«. Sulejman je u Budimu ostavio oko deset tisuća vojnika, ali paradoksalno u ostalim dijelovima istočne Ugarske nema vojnike, jer mu tamošnji plemići plaćaju porez. Biskup Utješinović 1551. godine odlučio je predati Erdelj Ferdinandovim povjerenicima. Zato ga je **Ferdinand I.** postavio za erdeljskog vojvodu i za ostragonskog nadbiskupa i kod pape **Julije III.** izdejstvovao mu je i kardinalsku titulu. Jedan od Ferdinandovih povjerenika **Castaldo** u njemu vidi izdajnika, jer je on navodno »pregovarao s turskim pašama«. U prosincu iste godine habsburški plaćenici su ga mučki ubili.

To je prvo ubojstvo jednog kardinala i dugo je trajalo da se Ferdinand »opravda« pred papom.

SULEJMAN »TRAJNO OKUPIRA« DIO UGARSKE

Sulejman je saznao za pregovore između Fratra i Ferdinanda i zato je u rujnu 1551. godine tadašnji rumelijski bebler-beg **Mehmed-paša Sokolović** s rumelijskom (europskom)

za drugim manja utvrđenja po Banatu. U svojoj poemi *Erdeli Historia* (Erdeljski povjesni događaji) **Tinódi Lantos Sebestyén** spominje 18 utvrda u Banatu, među njima i Araču i Galad, koji su pali u turske ruke u ovom pohodu. Malobrojni branitelji Bečkereka, njih osamdeset (ostali su pobjegli), predali su se nakon jednog dana opsade. Sokolović je 18. listopada, započeo opsadu najvažnije utvrde Temišvara, čije zauzeće je bio i cilj pohoda. Opsada je prekinuta 26. listopada, zbog lošeg vremena i Sokolović se vratio u Beograd. Nakon povlačenja turske vojske u Banatu je buknuo ustanak protiv Turaka, u kojem je oslobođen gotovo cijeli prostor Banata, izuzev Bečaja i Bečkereka, u kojima su se nalazili veći turski garnizoni. Iduće godine u svibnju Mehmed-paša pokreće novi pohod. Iz odmazde zbog prošlogodišnje pobune, turska vojska pljačka i pali naselja na koja nailazi. Veliki broj stanovnika odvođe u roblje. Poslije mjesec dana opsade Temišvara, kapetan tvrđave počinje pregovore s Turcima o predaji i mirnom povlačenju, prošli su isto kao i branitelji Bečaja, prilikom povlačenja svi su bili pobijeni, i tako 1552. godine 26. srpnja i Banat pada pod tursku vlast.

RASPAD KRALJEVSTVA NA TRI DIJELA

Nakon ovih događaja, nekadašnje srednjovjekovno Hrvatsko-Ugarsko kraljevstvo se raspada na tri dijela. Na istočnom dijelu se formira kneževina Erdelj manje više ovisna od Turskog carstva. Pod tursku vlast dolazi »prostorni klin« koji zahvaća Slavoniju, dio Hrvatske i dio Dalmacije, zapadno Podunavlje, međuriječje Dunava i Tise, kao i dio Potisja sve do gornje Ugarske, a zapadni i sjeverni dio ostatka zajedničkog kraljevstva, pod imenom Mađarska kraljevina ulazi u sastav Habsburškog carstva. Stanovništvo Srijema, Bačke i Banata bježi prema sigurnijim teritorijama u Gornjoj Ugarskoj. Pokraj rušenja većine naselja i gradova u Vojvodini, cio je prostor »ispražnjen od ljudi« u toj mjeri da su Turci sredinom XVI. stoljeća bili primorani naseljavati kmetove s prostora južnoslavenskih zemalja, ali to je tema već nekog drugog feltona.

Đakonsko ređenje

Polaganjem ruku subotičkog biskupa mons. dr. **Ivana Penzeša**, u nedjelju 5. listopada u župnoj crkvi *Uskrsnuća Isusova* u Subotici, za đakona Subotičke biskupije zaređen je **Siniša Tumbas Loketić**. Siniša je završio Katoličko bogoslovni fakultet u Đakovu, te je po odluci biskupa, nakon ređenja dobio službu na župi *Ime Marijino* u Novom Sadu. Kako je Siniša rekao tamo će biti na raspolaganju župniku i vjernicima, a kao đakon on može vjenčavati, krstiti, sahraniti, obilaziti bolesnike i čitati evanđelje, te pripremati euharistijske darove na misi.

Iako nije uobičajeno Siniša je izrazio želju biskupu da đakonsko ređenje bude na njegovo župi. »To nije redovita praksa, ali radi vjernika naše župe i svih kojima je đakonsko ređenje 'daleko' želio sam na ovaj način približiti obred ređenja i možda nekoga od mladih potaknuti za svećenički poziv«, rekao je mladi đakon.

Večer prije u župnoj crkvi održana je duhovna obnova, kao priprava za ređenje.

Ž. V.

Posljednja ovogodišnja duhovna obnova

O kupljanjem vjernika na subotnjoj duhovnoj obnovi, 4. listopada u Biskupijskom svetištu Gospe Tekijske u Petrovaradinu, završen je ovogodišnji ciklus održavanja posebnog vjerskog programa koji se svake prve subote u mjesecima održavao pod geslom *Za naše dobro*. Predvoditelj ove, posljednje obnove bio je vlč. **Nikica Bošnjaković**, župnik župe Srca Isusova u Šidu, Kukujevcima, Gibarcu i Moroviću čija su iskustva dosadašnjeg višegodišnjeg pastoralnog rada u Srijemu bila središtem njegove propovijedi na temu *Živjeti vjeru u Srijemskoj biskupiji*.

Uzimajući Mariju kao primjer dubokog i bezrezervnog povjerenja u Isusovu moć kada u spomenutom biblijskom tekstu govori poslušateljima da učine sve što im Isus naredi, zaključio je da među vjernicima Srijemske biskupije živi parola »Sačuvaj što imaš«. Odgovor na iznesene konstatacije dao je kroz vlastiti primjer po kojemu je osobno iskusio da čovjek koji se pouzda samo u sebe i u svoje snage, gledajući na život samo iz ljudske perspektive, ne može očekivati čuda u svojem životu. Tada je rekao: »Isus, draga braćo i sestre, ima plan s nama, s Crkvom srijemske biskupije, a mi tom planu trebamo služiti, živjeti vjeru.«

Sudionicima duhovne obnove bio je, kao i dosad, omogućen pristup sakramentu sv. ispovijedi, molila se Krunica, ali i družilo nakon mise u hodočasničkom domu. Uz predvoditelja Bošnjakovića, za oltarom je bio i ravnatelj Svetišta, vlč. **Stjepan Barišić**.

P. P.

Hodočasnici iz Zagreba u svetištu u Moroviću

Svetište Marije pomoćnice kršćana i duša u Čistilištu u četvrtak 2. listopada posjetili su hodočasnici iz Zagreba i Vinkovaca, koji su zajedno sa svojim svećenicima došli se pomoliti za svoje pokojne. Svetu misu predvodio je župnik vlč. **Nikica Bošnjaković** u zajedništvu s vlč. **Marijanom Pistaćem** župnikom u župi Resnik u Zagrebu, vlč. **Dragutinom Gorićancem**, vlč. dr. **Danijelom Cunićem**. Nazočne vjernike pozdravio je vlč. Bošnjaković izražavajući veliko zadovoljstvo zbog velikog broja hodočasnika Svetištu koje potiče iz XII. stoljeća: »Bog dragi dao je svima od nas jednog anđela. On je božji prst uz nas, božja ljubav, božja blizina. Istina je da nam je dao svoga sina ljubljenoga kako bi kroz njega pokazao što je spreman Bog za nas učiniti, ali nam je dao od trenutka začeca nevidljivoga suputnika koji nas vodi kao djecu, da jednoga dana dođemo k Ocu, oslanjajući se na anđela. Ti moraš biti dijete i krivo je poimanje kada se samo djeca uče moliti anđelu. Anđeoska prisutnost je prevažna u tvom putu duhovnosti, samo moramo imati pouzdanja u njega«, istaknuo je u svojoj propovijedi vlč. Bošnjaković. Svećenici koji su toga dana bili u Moroviću, a neki od njih i po prvi put, izrazili su zadovoljstvo i impresije zbog povijesnog zdanja svetišta, a iskazali su želju da ubuduće barem jedanput godišnje organiziraju hodočašća u Morović.

S. D.

O 100. obljetnici rođenja Antonije Kujundžić

U organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, 5. listopada obilježena je 100. obljetnica od rođenja ugledne subotičke pjesnikinje, kulturne djelatnice i križarice **Antonije (Tone) Kujundžić**. Nakon posjeta grobu i svete mise zadušnice u katedrali bazilici sv. Terezije Avilske, obilježena je Spomen večer u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici. O životu i radu teta Tone Kujundžić govorio je njezin nećak **Grgo Kujundžić**, predsjednik Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost mons. **Stjepan Beretić** koji je govorio o Križarima u Hrvatskoj i Bačkoj, dok je **Ljubica Gurinović** govorila o svom sjećanju na teta Tonu. Stihove Antonije Tone Kujundžić govorile su **Tereza Kujundžić**, **Anastazija Piuković** i **Lazar Cvijin**. Antonija Tona Kujundžić rođena je 2. listopada 1914. godine na Pavlovcu te je bila aktivna suradnica biskupa i župnika tadašnjih dužjanci u crkvi, kao i u pripremama za početak rada Sjemeništa *Paulinum*. Jedna je od osnivačica i počasnih članica Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** (sada Katoličko društvo). Dvadesetak njezinih pjesama objavljeno je u *Subotičkoj Danici* i *Klasju naših ravni*, a neke su ostale u rukopisu. Umrula na 3. travnja 1996. godine.

FOTO VIJEST

Proštenje sv. Male Terezije od djeteta Isusa na Verušiću

VIJESTI

Zlatna harfa

Susret malih župskih zborova *Zlatna harfa* bit će održan u subotu 11. listopada u crkvi *Uzvišenja sv. Križa* u Somboru. Početak je u 10 sati, a domaćini pripremaju prigodan program.

Proštenje u subotičkoj katedrali

Proštenje u subotičkoj katedrali *sv. Terezije Avilske* bit će proslavljeno 15. listopada. Svete mise tijekom dana su: u 7 sati misa na hrvatskom jeziku za puk, u 8 sati na mađarskom, u 17.30 sati je listopadska pobožnost, dok je u 18 sati dvojezična biskupska sveta misa.

Početak vjeronaučne godine u Lemešu

Početak vjeronaučne godine u Lemešu obilježen je svetom misom 5. listopada, a zazivu Duha Svetoga prisustvovali su učenici Osnovne škole *Bratstvo jedinstvo* u Lemešu. Ovu školu pohađa oko 200 učenika na srpskom i mađarskom jeziku, od čega polovica učenika pohađa i katolički vjeronauk. Lemeški duhovni pastir vlč. **Antal Egedi** obavlja ulogu vjeroučitelja u sklopu redovite nastave u školi, gdje klicu katoličke vjere, usađenu krštenjem, njeguje i razvija.

Ž. Z.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kao i nekoliko prijašnjih nedjelja, i ova, dvadeset i deveta kroz godinu, nastavlja prenositi Isusovo poučavanje u prispodobama. Ovonedjeljna prispodoba više zvuči poput neke bajke u kojoj je glavni lik kralj, ali rasplet joj je vrlo neobičan, gotovo nemoguć u našem svijetu.

NEUZVRAĆEN POZIV

U središtu prispodobe je kralj koji poziva na svadbenu gozbu svog sina. Međutim, nitko se do uzvanika ne odaziva kraljevu pozivu (usp. Mt 22, 2-5). Ovo je vrlo neobična situacija, jer tko se ne bi odazvao kralju. Ljudi bi učinili sve da dobiju poziv na pir nekog uglednika, a ne da bi ga odbili, osobito kada je riječ o kralju. Biti gost na takvom događaju stvar je prestiža, isto kao što se odbijanje može povezati s prijezirom. Kralj tri puta šalje svoje sluge da pozivaju na pir. Prvi put uzvanici jednostavno ne žele doći, drugi put ne mareći odlaze obavljati svoje svakodnevne poslove dok neki čak ubijaju kraljeve sluge. Zato kralj treći put zapovijeda slugama da na gozbu pozovu sve koje nađu na ulici, ne birajući (usp. Mt 22, 3-8).

Gozba u kojoj je ovdje riječ je Božje kraljevstvo, a kralj koji poziva je sam Bog. Vrata njegovog kraljevstva otvorena su stoljećima i stoljećima, i sve to vrijeme on neumorno poziva na pripremljenu gozbu. Ali, doživljava odbijanje. Što su oni koji stalno govore kako za nedjeljnu misu,

Bog poziva u svoje kraljevstvo

molitvu ili sakramente nemaju dovoljno vremena, nego oni koji su odbili kralja i otišli za svojim poslom. Zar je nešto važnije od Božjeg kraljevstva, od vječnosti? Ili, što su oni koji misle da ići u crkvu i biti pobožan nije moderno, da je to za stare žene pa će se i oni možda okrenuti Bogu kada ostare, nego oni koji su hladnokrvno odbili kraljev poziv. A ovi što su ubili kraljeve sluge mogu se izjednačiti s onima koji za Boga ne mare, koji ga odbacuju bez imalo grižnje savjesti, niječu njegovo postojanje, ili smatraju da im on nije potreban, jer je čovjek dovoljan samom sebi.

Međutim, iako je odbijen, Bog ne prestaje pozivati. To što kralj na kraju poziva sve koji su se zatekli na ulicama i trgovima, znači da Bog u svoje kraljevstvo poziva svakog. Ne pravi razlike među ljudima, onakve kakve sami ljudi prave. Kod njega nema marginalizacije, etiketiranja, odbacivanja, jednaku šansu daje svakom, a na čovjeku je hoće li ili neće tu šansu iskoristiti. Bog želi prijateljstvo s čovjekom, želi čovjeka blizu sebe, želi mu dati sve i uvesti ga u svoje kraljevstvo, ali čovjek često to odbacuje. Osobito ako mu se životne okolnosti poklope tako da mu se čini kako sam sebi može sve priskrbiti te da mu Bog ne treba uvijek, nego ponekad. On želi biti čovjekov prijatelj, ali ne tako da se čovjek s njim poigrava. Za pravo prijateljstvo potrebna je iskrenost i privrženost s obje strane, pa se čovjek često pokaže kako nije Božji prijatelj jer ga ne želi pored sebe.

SVADBENO RUHO

Isusova prispodoba iznenađuje i time što kralj na kraju,

kada pozove na gozbu sve, izbacuje i kažnjava čovjeka bez svadbenog ruha (usp. Mt 22, 11-13). Kakva se poruka krije iza ovog dijela prispodobe, pitanje je na koje su dani različiti odgovori. Jedan od tih odgovora, koji poziva na razmišljanje i preispitivanje je onaj našeg bibličara Ivana Dugandžića: »Slikovito rečeno, svadbenu ruho nije ništa drugo već poziv kao nezastužen dar koji su svi, osim toga jednoga za zahvalnošću prihvatili i sukladno tomu se ponašali. Teološkim rječnikom, to je milost koju treba sačuvati. Ta riječ važna je s obzirom na Crkvu. Ako je ona naslijedila povijesnog Izraela koji je proigrao poziv, to ne znači da i ona neće na kraju biti podvrgnuta sudu. Povijest Crkve nam nažalost pokazuje da je Crkva u mnogim krajevima ostala bez svadbenog ruha. Već u Novom zavjetu pisac Knjige Otkrivenja u Kristovo ime upućuje oštru opomenu sedmerim crkvama po gradovima Male Azije, u kojima je počeo hladnjati žar kršćanskog života. Ta upozorenja su se ostvarila. Danas u tim gradovima gotovo da nema traga kršćanstvu. Nisu sačuvali svadbenu ruho milosti i bili su izbačeni iz zajedništva svetih. Treba se ozbiljno zamisliti, ne događa li se danas nešto slično u nekoć kršćanskoj Europi iz koje su misionari širili kršćanstvo diljem svijeta.« Dakle, nije dovoljno prihvatiti poziv trenutno, nego milost poziva sačuvati, živjeti svoje kršćanstvo dostojno Kristovog imena koje smo dobili na krštenju, kako bi se u vječnosti našli među malobrojnima odabranicima u Božjem kraljevstvu (usp. Mt 22, 14).

OSJEČKI JESENSKI SAJAM

Na sajmu su bili izloženi poljoprivredni proizvodi i prerađevine do ponude OPG-a i poduzetnika do zdravstva, banaka i osiguranja te novih investicija i projekata

Ovogodišnji, 17. po redu Osječki jesenski sajam prošloga je vikenda okupio dvjestotinjak izlagača iz čitave Hrvatske i susjednih zemalja – Srbije, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Slovenije, a ponuda je bila doista bogata. Na sajmu su bili izloženi poljoprivredni proizvodi i prerađevine do ponude OPG-a i poduzetnika do zdravstva, banaka i osiguranja te novih investicija i projekata.

Sajam je i ovoga puta organizirao Osječki sajam uz potporu Grada i županije, a pokrovitelj je predsjednik Republike Hrvatske pa je i ove godine Sajam otvorio **Ivo Josipović** i pri tom naglasio da iako hrvatsko gospodarstvo posljednjih godina ne stoji dobro, ohrabruje postojanje tvrtki koje investiraju i grade, stvaraju nove vrijednosti i zapošljavaju i svoje proizvode plasiraju i van granica Republike Hrvatske. Kako se ovogodišnji sajam održavao u znaku žena-poduzetnica, Josipović je istaknuo i tu odrednicu i založio se za veću participaciju žena i u gospodarstvu i u politici.

GOSPODARSTVENICI IZ SUBOTICE

Na štandu Regionalne gospodarske komore Subotica predstavilo se čak desetak tvrtki.

ki. **Slobodan Vojinović**, predsjednik Komore, pohvalio se da su njihovi odnosi s osječkom Komorom u kontinuitetu više od 20 godina i da uredno poštuju dogovor o reciprocitetu, tako da brojne tvrtke iz Hrvatske mogu ostvariti kontakt preko Osijeka i obrnuto. »Do sada je dostignuta razina razmjene u iznosu od stotinjak milijuna dolara godišnje, a od kako je Hrvatska u EU dosegnuta je i čitava milijarda, od čega je promet s EU čak 70-80 posto. Što se sajmovanja tiče, Subotičani su među prvima probili led, jer još uvijek su to kompatibilne proizvodnje, a robna razmjena ne poznaje granice. I Hrvatskoj i Srbiji je posve jasno da moraju zajedno nastupati, jer u odnosu na privrede Brazila, Kine i drugih velikih, smo slabi i konkurencija će nas sve pomesti ako ne zbijemo redove«, istaknuo je Vojinović.

Na štandu Subotičana

Na tu temu govorio je i **Ljuben Hristov**, pomoćnik gradonačelnika Subotice za malo gospodarstvo. Hristov je naglasio kako su Subotica i Osijek već dugi niz godina gradovi prijatelji i ta suradnja iz godine u godinu bilježi sve bolje rezultate. »I do sada je bilo zajedničkih projekata kojima se apliciralo na sredstva EU, a nova je praksa da se materijalno podupiru zajednički prekogranični projekti, što je dobrodošlo Subotici koja je još uvijek van EU ali svakako i Hrvatskoj koja je punopravna članica. Ne daj Bože, da sutra netko postavi glasno pitanje, što je sa sredstvima EU koje smo zajedno mogli povući, a eventualno nismo?« rekao je Hristov.

Na sajmu se predstavila i subotička **Hemotehna**, a njihova predstavnik **Katalin Takač** ponudila je svekolikim posjetiteljima pet-ambalažu za pakiranje

pesticida, farmaceutskih i prehrambenih proizvoda – kvalitetna ambalaža koja zadržava svojstva proizvoda i ne mijenja njihovu kvalitetu. Isto tako i **Čaba Čuvik** je nahvalio novi proizvod **Flotex**, tekuću tekstilnu tapetu, koja je ustvari i tapeta i boja i termoizolacija – sve u jednom. Lako se nanosi na svaku podlogu, svatko to može učiniti svojim valjkom, a moleraj će ostati svjež narednih 10 godina.

DANI MEDA

U okviru Jesenskog sajma održani su i Dani meda u Hrvatskoj pa je i tradicijsku manifestaciju *Med i mladi* također otvorio predsjednik Josipović na središnjem osječkom trgu. Predsjednik županijskog Saveza pčelara **Zvonimir Pajnić** naglasio je da je ova godina bila pogubna za pčelare i da je ubrano 15-25 posto manje meda u odnosu na prošlu godinu. **Jožef Agardi** iz Subotice, član IO Udruge pčelara slaže se da je godina bila izrazito loša za pčelare i u Subotici. »Ima nas stotinjak u udruzi s više od 3 tisuće košnica i godišnjom proizvodnjom oko 120 tona meda, no ove godine bagrem i lipa gotovo i nisu medili, a situaciju je donekle popravio suncokret«, rekao je Agardi.

Slavko Žebić

ODRŽAN SEMINAR ZA VJEROUČITELJE U SOMBORU

Staro učenje u duhu novog vremena

vlč. Đurica Pardon

Kako tumačiti evanđelje generaciji XXI. stoljeća pitanje je na koje su vjeroučitelji i voditelji radionica pokušali naći odgovor tijekom dvodnevnog seminara

U župi Presvetog trojstva u Somboru, trećeg i četvrtog listopada, održan je seminar za vjeroučitelje. Sudjelovalo je četrdesetak vjeroučitelja iz Subotičke biskupije. Kroz radionički rad oni su pokušali odgovoriti na pitanje – kako tumačiti evanđelje generaciji XXI. stoljeća. »Ovo je seminar koji je u programu permanentnog obrazovanja vjeroučitelja Subotičke biskupije i organiziramo ga već desetak godina na hrvatskom i mađarskom jeziku. Svake godine nastojimo temom biti aktualni i pružiti pomoć vjeroučiteljima u njihovim konkretnim potrebama i poteškoćama na koje nailaze u svome radu«, kaže župnik i dekan somborski i profesor kateheze na Teološko-katoličkom institutu u Subotici **Josip Pekanović**.

EVANĐELJE ZA GENERACIJU XXI. STOLJEĆA

Tema ovogodišnjeg seminara bila je evanđelje za generaciju XXI. stoljeća. »Želja nam je da poslije desetak godina prisutnosti u školi promislimo o putu koji smo prošli, o manjkavostima koje su možda vezane za rad vjeroučitelja na toj vrlo važnoj zadaći i da unesemo novosti i

korekcije koje su potrebne ovoj generaciji koja želi odgovore na svoja pitanja i traži svoj životni put za život i budućnost koja je pred njima. Navijestiti evanđelje, radosnu vijest, dovesti ih do tog susreta s Kristom, a onda zajedno svi, i vjeroučenik i vjeroučitelj, s Kristom stići do stupnja zrelosti u kojoj će, i kao budući građani ove zemlje, ali i kao kršćani moći na svoja pleća primiti teret svih onih obveza i zadataka koji stoje pred svima nama, da bi smo svi zajedno ušli u jednu ljepšu i svjetliju budućnost. To je naša zadaća i to zajedno pokušavamo ostvariti tražeći i nalazeći nove putove«, kazao je Pekanović.

EVANGELIZACIJA JE PRVOTNA ZADAĆA VJEROUČITELJA

Magistar dogmatske teologije, svećenik Đakovačko-osječke nadbiskupije vlč. **Đurica Pardon** imao je na seminaru zadaću uvesti vjeroučitelje u temu evangelizacije i vjeronauka i zajedno s njima razmišljati o osnovnoj zadaći vjeroučitelja u školi. »Koja je svrha vjeronauka u školi i koja je svrha vjeroučitelja i njegovoga

posla unutar školskog sustava? Evangelizacija je prvotna zadaća vjeroučitelja, a to je odgovor, prvo Isusovom pozivu – pođite po svijetu i propovijedajte evanđelje, a zatim je to odgovor i potrebama suvremenih učenika da oni pronađu put slušajući evanđelje i upoznavajući se s Isusom Kristom. Svjesni smo da je školski sustav tako koncipiran da se vjeronauk otkriva kao novi način postojanja čovječnosti, jer u sustavu današnjega svijeta upravo su čovječnost i ljudske vrijednosti u krizi. Zato se evanđelje nudi kao moguće rješenje krize«, kaže vlč. Pardon. A kao pitanje nameće se i tema ovog seminara, a to je kako ovim novim generacijama tumačiti evanđelje. »Evanđelje u XXI. stoljeću je isto, ali drugačiji su učenici i zato evanđelje mora biti predstavljeno na novi način. Dati odgovore na nova pitanja. Mi vjerujemo da su evanđelje i Krist dovoljno snažna poruka da mogu dati odgovor na svako traženje čovjeka. Upravo se u ovome svijetu događa kriza ljudskosti i ta kriza je trenutak propitivanja jesu li dosadašnje vrijednosti urodile boljim čovječanstvom ili ne. Mi smatramo

da je moguće da evanđelje u ovoj krizi na drugačiji način predstavi novim ljudima odgovore na probleme u kojima se oni sada nalaze. Zato je evanđelje za novo stoljeće ne novo evanđelje već staro evanđelje za nove ljude, novi način odgovaranja na nova pitanja. Ne samo tumačiti stare tradicije, nego novu poruku izvaditi iz starog nasljeđa koje posjeduje crkva«, kaže vlč. Pardon.

Seminaru je nazočila **Snežana Pavlović**, djelatnica Ministarstva prosvjete i nauke i potpredsjednica Komisije za vjersku nastavu. Prema njenim riječima u Srbiji vjersku nastavu pohađa oko pola milijuna učenika. Jedna od budućih zadaća ove komisije biti će rješavanje radnog statusa vjeroučitelja.

Seminar za vjeroučitelje održan je u organizaciji Teološko-katehetskog instituta Subotica u suradnji s Ministarstvom prosvjete i znanosti. Organizator je Josip Pekanović, profesor kateheze na Teološko-katehetskom institutu u suradnji s **Karin Flury**, vjeroučiteljicom iz Romanshorna, Švicarska i **Rozmari Mik**, vjeroučiteljicom iz Sombora.

Z. V.

IZ KULTURNE BAŠTINE ŠOKAČKIH HRVATA U PLAVNI I VAJSKOJ (VI. DIO)

Posljednji ispraćaj: običaji uz odar, ukopni obredi, žaljenje

gužvara, bez fila, a u Vajskoj s makom, s orasima i koje čime. Kad se kajalo oblačilo bi se farbarsko ruvo, prvo s naopake strane, a posli s prave. Obuvale su se crne valjane pepule.»

Marica Sotinac iz Plavne se sjeća: « Mrtvac je ležao u kući, u pridnjoj sobi do ulice. Rodbina posida oko škrinje, a sidilo se u svim sobama. Sutradan kad krene sprovod iznesu škrinju iz kuće, a rodbina klekne i moli se. Izvrnu se stolice na kojima je bila škrinja, a svi se obuku u crninu. Kajalo se po godinu dana. Kogod je za djetom kajo doživotno. Iz crkve se donesu čiraci, a postolje za škrinju je bilo od crnog drveta. Šestero ljudi je nosilo škrinju. Za dicu su bila nosila i bile škrinje. Četiri cure opravite kao gosponoše nosile su škrinjicu do groblja. Ako dite nije bilo kršteno, zvona nisu zvonila niti je sarana bila javna, a ne bi ga ni svećenik saranjivo. Svećenici nisu saranjivali ni one što dignu ruku sami na sebe.»

Eržika Repa se sjetila još nekoliko detalja: »Za virastovanje se moralo donit astala i stolica od komšija pa i suđa i escajga, jer se nije imalo toliko u kući koliko triba za daću. Tada se sve u kući obavljalo a danas to više nije tako. Na čelu povorke bi išo kum s križom, propeće, barjaci, vinci, ako ji je bilo, onda svećenik i pivačice, pa čiraci i muški što nosu škrinju. Za škrinjom su išli najbliži rodovi a potom ostali. Posli rodova idu prvo muški a za njima žene. Kod rake bi pivačice pivale Tilo moje spusti se, u grobnicu lađanu. Prve nedilje nakon sarane, posli užine, ide na groblje sva rodbina molit i posvetit grob svetom vodom. Dok se kajalo nije se išlo na veselja nit se šta slavilo. Žene su obavezno nosile povezane crne marame.«

Zvonimir Pelajić

Običaji oko umrlih nisu dostatno zabilježeni, naročito kada je riječ o pojedinostima koje su vrlo značajne za rastanak s pokojnicima. O mrtvima se nerado govori, sjećanja i uspomene blijede, a članovi obitelji zanemaruju detalje te je teško istraživati ovo područje kulturne baštine ovdašnjih šokačkih Hrvata. Naše su se kazivače pokušale prisjetiti kako je to nekad bilo, jer danas su ovi običaji poprilično reducirani, zaboravljeni ili, pak, pojednostavljeni sukladno suvremenom životu. Iz pripovijedanja kazivačica, može se zaključiti da su običaji koji su istraživani u ovom projektu u Baču, Vajskoj, Bođanima i Plavni u velikom omjeru slični, a u nekim segmentima gotovo identični.

CRNO, ŠARENO I BIJELO RUVO

»Kad je kogod u kući bio umirući, puno se molilo i zapalila bi se svića kad će izdanit. Ko je stigo zvao bi svećenika za posljednju pomast. Neko od familije

bi opro i obuko mrtvacu, a neki su zvali žene koje su to radile po kućama za naknadu. U kući se postavi u pridnju sobu odar. Molilo se po 15 Očenaša i otajstava i 50 Zdravomarija. U ponoć se mrtvacu pokrije pokrovom. Bližnji te večeri organiziraju ko će sutra šta radit i ko će na sarani šta nosit. Kum je nosio propeće, a kršteni kum križ. Stavljali su se peškiri na križ, na propeće i na barjake. Daća se posli sarane pravila u kući pokojnika. Na povratku s groblja, odma kod širom otvorite kapije, stavi se na stolicu lavor s vodom u koju se metne grumen uglja i peškir za obrisat ruke. Uvijek se kuvo paprikaš, a pravile su se štrudle s koječim i obavezno jedna čista, za dušu pokojnika.

Sutra ujutru, nakon sarane, išlo se na groblje, moli se, zapale se sviće i poškropi grob svetom vodom. Onda se opet ide u kuću pokojnika i pojide se što je ostalo od daće. Kad kogod umre u toj se kući pokriju ogledala, a kerove i mačke bi se zatvaralo da ne dođu u sobu di je mrtvac i da ne bi prošli ispod škrinje.

Kadgod se nisu kupovali vinci, već su se pravili od papira cvitovi i stavljao bi se list od bršljana ili šimšira, a to bi svaka cura nosila na groblje. Za smrt se spremalo ruvo i pokrov od dereklija. Ako je umrla starija osoba ruvo je bilo crno, a ako je mlađa, šareno. Ako je umrlo dite oblačili bi ga u bilu dereklijanu košulju i plavu kapisu s plavim mašpnama ako je deran, a ako je curica, roznijkave mašne. Pokrivali su ji bilim dereklijanim pokrovom. Za dicu i škrinje bile ofarbane u bilo, kao i za mlade. Te male škrinje nosile su cure obučene u bilo ruvo. Kad bi umrla cura, obukli bi je u ruvo u koje bi bila obučena da je dočekala bit snaša, ispriopovijedala je Anica Pejčić.

UZ VATROGASCE

Marija Šimunović je dodala još neke pojedinosti: »Sprovod je pratila pleh muzika – vatrogasci. Vatrogascima bi se dalo da odu u koju oće gostionu i namirilo bi im se sve troškove što su pojeli i popili. U Baču se pravila čista

Potok Šidina

Jedan od šidskih simbola svakako je potok Šidina. U životu Šidana on je igrao veliku ulogu. Kada je svojevremeno pokretan list *Šidina*, jedan od ljudi iz domene kulture, imao je primjedbu zašto se taj časopis tako naziva jer ga podsjeća na fekalije, budući da je godinama ovaj potok bio mjesto gdje su se sa svinjske farme izljevale otpadne vode. Dvadesetak godina Šidina je bila pravo moguće leglo zaraze, budući da je bila puna crnog mulja. A onda je prije desetak godina problem otpadnih voda riješen tako što je sagrađen poseban kanal, a Šidina je bila oslobođena tog otrova. Njeno dno i obale obložene su betonskim pločama, tako da je voda u Šidini ponovno bila bistra i čista. U vodu se odmah vratio život, na prvome mjestu žabe, a na mostu pokraj Šidine koji vodi prema Gibarcu često su stajali ljudi i osluškivali pravi koncert žabljeg kreketu.

VARLJIVA ČUD

Šidina je nekada Šidanima značila daleko više nego danas,

ali ni ona nije bila takva kakva je danas. Od kada je Šid nastao, tijekom stoljeća do današnjih dana, ovaj potok je mijenjao svoj lik i oblik, pa i čud. Nekada je cijelo srijemsko područje bilo daleko bogatije šumama, a samim tim i voda se mnogo zadržavala. Teško je danas zamisliti da su vode Bosuta i Save u vrijeme izlivanja mogle doprijeti čak i do Šida, ali one su to zaista bile u stanju učiniti. Prije 80 godina moglo se iz Bačinaca u vrijeme izlivanja voda čamcem otploviti čak i do Višnjiceva. No, iskrcavanjem šuma, iskopavanjem kanala, ali i regulacijom Save i Bosuta, voda se iz Srijema postepeno povlačila i na mjestu velike močvare, što je Srijem uglavnom bio, nastala je žitnica. Izvorište Šidine je kod Sota – danas se tamo nalazi jezero. Upravo iz te doline potok se spuštao prema Berkasovu i Šidu uzimajući svu vodu koja se slijevala s okolnih brda. Šidinu, onu najstariju, ne treba shvatiti kao potok, jer ona to zapravo nije ni bila. Ona je prekrivala cijeli usjek koji vodi od Sota, a onda prola-

zi kroz Šid. Tu je Šidina pravila močvaru u kojoj je bilo nekada više, a nekada manje vode. To je bio prirodni put kojim se voda iz ovog područja mogla odlijevati prema Bosuti i Savi. Zato su pogrešna razmišljanja o tome da je nekada, u vrijeme Rimljana, tu stajao neki most ili skela.

MJESTO ZA VODENICE

Vremenom, kako su vršena iskrcavanja, reguliranja vodenih puteva, tako se Šidina postepeno povlačila i dobivala određeni tok ne šireći se toliko nekontrolirano. Ipak, područje oko nje je bilo podvodno. Zapravo, Šidina je bila pravi ravničarski potok, odnosno, to je jedan određeni vodeni tok koji nema duboko korito, dosta je široka, a ima priličnu količina vode koja ne teče brzo. Njene obale nisu visoke, obrasle su travom, trskom, *palackom*, tu ima raznih životinja (guske, patke, rode, čaplje, zmije, žabe) koje se kreću uz takve potoke – sve do 1954. u njemu je bilo toliko vode da je od Sota

do Šida bilo nekoliko vodenica. Njen tok je bio toliko snažan da je mogao pokretati vodeničnu kamenje. Ipak, Šidina nije bila uvijek pitoma, znala je i te kako priprijetiti. Jedan od događaja koji je vezan za sam potok jest i velika poplava 18. kolovoza 1911. godine, kao i druga, 18. srpnja 1954. godine. Od tada su se Šidani počeli pribojavati Šidine. Tijekom 1957. godine ona je priprijetila nekoliko puta, stoga se odlučilo da se konačno dovede u red. Tako se 1960. godine korito Šidine uredilo tako da je sve od Sota do iza Šida ona produbljena, a sam put prema Lipovači napravljen mnogo čvršće, tako da je počeo služiti kao pravi nasip za neku novu eventualnu poplavu. Međutim, mnoge Šidane za ovaj potok vezuju i neke lijepe uspomene, a jedan od ukupno šest mostova na Šidini poslužio je i kao inspiracija šidskom slikaru **Savi Šumanoviću** za njegovu sliku *Most na Šidini*, koja je naslikana 1938. godine.

Suzana Darabašić

Zašto? Kako? Molim?

Od stabljike do šalice

Sigurna sam kako ste već više puta čuli kako kava nije za djecu, jer im može izrasti rep! Baš! Iako vam neće izrasti rep, kava kao napitak nije namijenjena djeci već odraslima. Obično se služi toplu i spravlja se od prženih i mljevenih sjemenki koje rastu na stabljici biljke kave. Ovo piće je jako popularno u mnogim zemljama svijeta. Biljka potječe iz Etiopije, a naziv »caffa« napitak je dobio po pokrajini u kojoj su najviše spravljali »čaj« od prženog zrnja. Najveći proizvođač kave na svijetu je Brazil.

Kava kakvu mi poznajemo pečena u zrnju ili samljevena prolazi nekoliko postupaka – sušenje, pečenje i hlađenje. Prvobitna namjena bila je u djelovanju kofeina. Kava ima snažan učinak na mozak, pospješuje izmjenu tvari u organizmu, pojačava snagu i rad srca, poboljšava krvotok u srcu, podiže krvni tlak, povećava količinu šećera u krvi i njegovu potrošnju, djeluje diuretski, može potaknuti na pražnjenje crijeva. Neumjerene količine mogu izazvati poremećaje srčanog ritma, kao i razne druge probleme. Glavni sastojak kave, kofein u prevelikim količinama može voditi trovanju organizma. Podsjetite odrasle, dnevno ne treba piti više od tri kave.

BONTON

Smijejem li to?

Ako nisi siguran smiješ li nešto učiniti, pitaj za dopuštenje. Tako poslije nećeš morati žaliti zbog svojih postupaka.

Kucaj na vrata

Prije nego što uđeš u neku prostoriju u kojoj su vrata zatvorena, obvezno pokucaj! Čak i ako si kod kuće, pokucaj na vrata od sobe svoga brata ili sestre, na vrata od toaleta, pa čak i ako si sam s roditeljima. Nemoj zaboraviti da isto kao što ti voliš nekada imati mira, to vole i ljudi oko tebe.

LJUBAV ZA POČETNIKE

Dobro zvuči, zar ne?

Ukoliko želite saznati više o ovome dobrom naslovu možete se uključiti u Nacionalni kviz za poticanje čitanja koji organiziraju Knjižnice grada Zagreba, a u koji se uključuje i Gradska knjižnica Subotica.

Kviz se provodi u okviru Mjeseca hrvatske knjige, a u Subotici organizaciju Nacionalnog kviza provodi Gradska knjižnica i to u školama gdje se nastava realizira na hrvatskom jeziku. Nacionalni kviz za poticanje čitanja se ove godine provodi pod naslovom *Ljubav za početnike*. Pravo sudjelovanja u Kvizu imaju svi učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Potrebno je on-line riješiti upitnik koji se nalazi na <http://www.knjiznica.hr/kviz/http://www.knjiznica.hr/kviz/>, a odnosi se na sljedeća djela:

1. Zvonimir Balog: »Ljubav za početnike«
2. Dobriša Cesarić: »Tišina i druge pjesme« ili »Tišina«; memoarski zapisi; sabrane pjesme
3. Luko Paljetak: »Miševi i mačke naglavačke«
4. Dragutin Tadijanović: »Srebrne svirale«

Kako riješiti kviz? Pročitaj zadane knjige i odgovori na pitanja, tako što ćeš izabrati jedan od ponuđenih odgovora. Kviz se može po volji rješavati sve dok ga ne zaključiš i odlučiš poslati. Potrebno je dobro se pripremiti i ispunjavati ga pažljivo jer se odgovori mogu poslati samo jedanput. Možeš ga rješavati s bilo kojeg računala, no obvezno je navesti ime Gradske knjižnice Subotica kako bi se moglo sudjelovati u izvlačenju nagrade za put u Zagreb.

Do kada?

Rok za slanje upitnika je 27. listopada 2014.

Svi točno popunjeni upitnici s navedenim nazivom Gradske knjižnice Subotica bit će uključeni u izvlačenje koje će biti organizirano krajem listopada u Hrvatskom centru za dječju knjigu u Zagrebu. Kao nagrada, dva učenika, sudionika Nacionalnog kviza u Subotici, putovati će u Zagreb na završnu svečanost i dodjelu nagrada koja se organizira 14. studenoga ove godine, tijekom Sajma knjiga INTERLIBER u Zagrebu. Za ostale sudionike, iz Gradske knjižnice Subotica poručuju kako će pripremiti i nekoliko utješnih nagrada.

Rođendan Gradske knjižnice!

Povodom mjeseca knjige i 124. rođendana Gradska knjižnica u Subotici priređuje niz zanimljivosti te vas poziva da se i vi uključite.

11. listopada (sutra)

Na Dječjem odjelu knjižnice bit će organizirane kreativne radionice za djecu. Početak je u 10 sati.

13. listopada (ponedjeljak)

U čitaonici Znanstvenog odjela knjižnice bit će proglašena najbolja zavičajna knjiga, te će biti nagrađeni najvjerniji čitatelji. Početak je u 10 sati

U duhu posvećenosti knjizi i čitanju istoga dana na glavnom trgu Subotice točno u podne bit će izveden flash mob pod nazivom centriraj_knjiga. Svaki sudionik flash moba bi trebao ponijeti jednu svoju knjigu i zaustaviti se na Sunčanom satu kada otkuca 12 sati, otvoriti knjigu te ju čitati pet minuta.

Performans možete shvatiti kao podsjetnik na značaj čitanja knjige.

U rođendanskom tjednu knjižnice, od 14. do 18. listopada, uclanjivanje svih građana vršit će se po povoljnijim uvjetima (400 dinara) i opraštati će se dugovanja za nevraćene knjige. Ove povlastice važe za srednjoškolce tijekom cijelog mjeseca.

Kulturna duhovna baština zavičaja u Otoku

Upoznavanje i poštivanje drugih i drugačijih

Osnova škola *Matija Gubec* iz Tavankuta, kao i petnaestak škola iz Republike Hrvatske, uključena je u projekt *Nansen Dijalog Centra* pod nazivom *Kulturna Duhovna Baština Zavičaja* (KDBZ). Kroz ovaj projekt se omogućuje djeci koja žive u multikulturalnoj i multietničkoj zajednici cjelovitije učenje o svome zavičaju, kulturi i običajima naroda koji žive na ovom području, a s ciljem boljeg razumijevanja sebe i svoga identiteta te upoznavanja i poštivanja drugih i drugačijih, što je od iznimne važnosti za izgradnju odnosa i interkulturalnog društva. U subotu 4. listopada, 18 učenika Osnovne škole *Matija Gubec* su s učiteljicom **Mirjanom Perčić** i nastavnikom biologije **Kristijanom Milankovićem**, prisustvovali susretu djece uključene u projekt KDBZ u Otoku pokraj Vinkovaca u Republici Hrvatskoj. »Trenutačno se u okviru ovog projekta podučava tema Jezici zavičaja, te smo u našoj školi formirali tim koji čine kolege koje mogu doprinijeti što boljem ostvarivanju ciljeva koje smo uvrstili u plan podučavanja. Uključili smo učitelje hrvatskog, srpskog i mađarskog jezika, učiteljicu bunjevačkog govora, učiteljicu glazbe, likovne kulture, voditeljicu dramske sekcije. Djeca su kroz radionice vidjela i upoznala različite stare predmete, koje su potom kroz slamarsku i likovnu radionicu crtali, napisali na poleđinu naziv tog predmeta jezikom našega područja, ali su taj predmet i opisali i književnim jezikom. Primjerice: viranga – zastor, uzgljanca – jastuk, poša – kravata. Tako su učenici naše škole došli do radova koje smo iskoristiti za formiranje pojmovnog rječnika«, rekla je Mirjana Perčić. Tavankučani su kroz nekoliko radionica predstavili zavičajni govor svojega područja, predstavili sebe, svoju školu i selo Tavankut. Kreativnim slaganjem Lego kockica na temu *Zajedništvo* završene su radionice, poslije čega je uslijedilo razgledavanje Otoka.

I. D.

PETAK **10.10.2014.**

06:42 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Čudesna izlječenja, dokumentarni film
11:05 Dr. Oz
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik
12:25 Znaj da te volim
13:10 Svaki dan dobar dan: Moj frizer
13:40 Labirint
14:25 Riječ i život
14:55 Pozitivno
15:20 Kulturna baština
15:35 Znanstveni krugovi
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
16:55 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:00 Stipe u gostima
18:35 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:10 Ciklus James Bond: Skyfall, film
22:40 Noćna kavana
23:27 Vijesti iz kulture
23:35 Antichrist, film
01:15 Filmski maraton
04:25 Svaki dan dobar dan
04:55 Riječ i život
05:25 Što vas žulja?
05:55 Hrvatska uživo
06:35 Sve će biti dobro

07:24 TV kalendar
07:37 Putem europskih fondova
07:52 Posljednji revolveraš, film
09:12 Normalan život
10:02 Kućni ljubimci
10:30 Subotom ujutro
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:25 Veterani mira, emisija za branitelje
13:10 Duhovni izazovi
13:45 Prizma - multinacionalni magazin
14:35 Cupid Inc., američki film
16:20 Potrošački kod

16:52 HAK - promet info
17:00 Vijesti
17:20 Seoska gozba: Ivaničgrad, gastroputopis
18:05 Manjinski mozaik
18:25 Lijepom našom: Primorski Dolac
19:30 Dnevnik
20:10 Maestro
21:25 Brži od pravde, američki film
23:08 Vrijeme
23:10 Vijesti iz kulture
23:20 Polisse
01:05 Posljednji revolveraš, film - Filmski maraton
02:25 Film
03:55 Subotom ujutro
05:10 Duhovni izazovi
05:40 Veterani mira, emisija za branitelje
06:25 Prizma - multinacionalni magazin
07:10 Lijepom našom: Primorski Dolac

06:10 RTL Danas
06:55 Virus attack
07:10 Speed Racer
07:40 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
08:55 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
10:05 Hitna služba, dramska serija
11:00 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
12:15 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
13:10 Hitna služba, dramska serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, dramska serija
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
17:00 Dr. House, dramska serija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Talac, igrani film, kriminalistička drama
22:20 Izdaja - TV premijera, igrani film, akcijski
23:05 Eurojackpot
23:10 Izdaja - TV premijera, igrani film, akcijski
00:15 Dr. House
01:20 CSI, kriminalistička serija

02:15 RTL Danas, informativna emisija

SUBOTA **11.10.2014.**

05:10 Prkosna ljubav
06:35 Campi-Campi
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Puni krug
09:50 Doktor Who
10:35 Šlep šou spot: Pavel - Apsolutno osrednji
10:40 Indeks
11:10 Village Folk
11:20 Put začina: Šafran i vanilija
12:20 Kako urediti dom za prodaju?
13:10 Ubojstvo, napisala je - serija
13:55 Za stolom s Mimi
14:25 Pod klavirom, kanadski film
15:55 Šlep šou spot: Pavel - Apsolutno osrednji
16:00 Školski sat: Lik iz lektire
16:30 Puni krug
17:45 Briljanteen
18:25 Dva i pol muškarca
18:45 Skladište 13
19:30 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
20:00 Nogomet
20:35 Nogomet-Bugarska - Hrvatska
23:20 Sinovi anarhije
00:10 Nevinost na prodaju, kanadski film
01:45 Kako urediti dom za prodaju?
02:35 Noćni glazbeni program - spotovi
05:50 Alpe-Dunav-Jadran

06:20 Biblija
06:30 Campi-Campi
06:55 Juhuhu
08:55 Babybonus, emisija pod pokroviteljstvom
09:25 Gospodin Bello, njemački film za djecu
11:00 100% poduzetnik - program za obrte i male tvrtke
11:25 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
11:55 Vrtlaranje, dokumentarna serija
12:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:25 Kuhajmo zajedno: , emisija pod pokroviteljstvom

13:30 Ciklus James Bond: Skyfall, film
15:55 Poreč: Rukomet, Hrvatska - Srbija
17:30 Kod budućnosti
17:55 Rukomet, LP: PPD Zagreb - Metalurg
19:30 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
20:00 Wimbledon, britanski film
21:40 Sutra, dokumentarni film
23:10 Sinovi anarhije, serija
23:55 Večer s Joolsom Hollandom
00:55 Vrtlaranje, dokumentarna serija
01:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
02:25 Noćni glazbeni program - spotovi
06:00 Alpe-Dunav-Jadran

06:25 RTL Danas, informativna emisija
07:10 Timon i Pumbaa, animirana serija
07:35 Svemoguća Spiderman
08:30 InDizajn s Mirjanom Mikulec
09:15 Vatre ivanjske, dramska serija
11:45 Pet na pet, kviz
12:55 Ninja kornjače 2, obiteljski/ pustolovni
14:35 Šašavi petak, igrani film, komedija
16:30 RTL Vijesti
16:50 Jezikova juha - nova sezona
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Tko će ga znati!, game show
20:00 Sumrak, igrani film
22:40 Sumrak saga: Mladi mjesec, film
01:00 Talac, igrani film, kriminalistička drama
03:10 Astro show, emisija izivo
04:10 RTL Danas, informativna emisija

NEDJELJA **12.10.2014.**

08:02 TV kalendar
08:15 Neobični su to ljudi, britanski film
10:10 Press klub
11:00 Velečasni Brown
11:45 TV kalendar

12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:30 Posljednji tango u Halifaxu
16:25 Vrtlarica
16:55 HAK - promet info
17:00 Vijesti
18:00 Burton i Taylor, TV film
19:30 Dnevnik
20:10 Obrana i zaštita, hrvatski film
21:40 Damin gambit
22:25 Vijesti iz kulture
22:35 Klasika mundi:ruska glazba
23:25 Posljednji tango u Halifaxu
00:15 Neobični su to ljudi, britanski film
02:05 Press klub
02:50 Nedjeljom u 2
03:50 Damin gambit
04:30 Mir i dobro
04:55 Plodovi zemlje
05:45 Vrtlarica

06:40 Gladijatorska akademija
07:05 Juhuhu
09:05 Doktor Who
10:10 Pozitivno
10:40 Biblija
10:50 Portret Crkve i mjesta: Drivenik
11:00 Drivenik: Misa - Dani kruha
12:00 Maestro
13:20 Dr. Dolittle 3, američki film
15:00 Babybonus, emisija pod pokroviteljstvom
15:30 Magazin LP
16:00 Olimp
16:45 Sportski prijenosi, snimke, dokumentarci
17:55 Runjičeve večeri 2014., snimka koncerta
19:25 100% poduzetnik - program za obrte i male tvrtke
19:55 Italija: Odbojka - SP (Ž): prijenos finala
21:45 Hard Times, američki film
23:20 Zagonetna smrt, američki film
01:05 Koncerti pop i rock glazbe
02:05 Dr. Dolittle 3, američki film
03:35 Noćni glazbeni program

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

OBAVIJEST ZA POLJOPRIVREDNE PROIZVOĐAČE

Temeljem članka 51. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (Službeni list Općine Subotica br. 26/08 i 27/08-ispravak i Službeni list Grada Subotica br. 46/11 i 15/13), gradonačelnik Grada Subotice je dana 10. 10. 2014. godine, donio

ODLUKU

**O RASPISIVANJU JAVNOG OGLASA ZA DAVANJE NA KORIŠTENJE
NEIZGRAĐENOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA U JAVNOM VLASNIŠTVU GRADA,
ZA KOJE NISU ISPUNJENI UVJETI ZA PRIVOĐENJE NAMJENI,
ZA POLJOPRIVREDNU PROIZVODNJU U CILJU ODRŽAVANJA**

Odluka je objavljena u Službenom listu Grada Subotice, na oglasnoj ploči Gradske uprave Subotica i na internetskoj stranici: www.subotica.rs. Sve informacije u svezi s Oglasom za javnu dražbu za davanje na korištenje neizgrađenog građevinskog zemljišta u javnom vlasništvu grada, za koje nisu ispunjeni uvjeti za privođenje namjeni, za poljoprivrednu proizvodnju u cilju održavanja, mogu se dobiti u Gradskoj kući u Subotici, u uredu broj 200 svakog radnog dana od 7,00 do 15,00 sati.

Član Gradskog vijeća
za područje poljoprivrede
Šime Ostrogonac

05.30 RTL Danas, informativna emisija
 06.15 Timon i Pumbaa, crtana serija
 06.40 Svemogućí Spiderman
 07.50 Vatre ivanjske, telenovela
 08.55 Vatre ivanjske, telenovela
 10.10 InDizajn s Mirjanom Mikulec - nova sezona
 10.50 Tko će ga znati!
 11.55 Sumrak, igrani film
 14.15 Sumrak saga: Mladi mjesec, igrani film
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Ljubav je na selu - nova sezona
 18.30 RTL Danas
 19.15 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19.20 Tko će ga znati!
 20.00 Igre gladi - TV premijera, igrani film
 22.50 Rat svjetova, igrani film
 01.05 CSI: Miami, kriminalistička serija
 03.00 Astro show, emisija uživo
 04.00 RTL Danas, informativna emisija

PONEDJELJAK 12.10.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:20 Kad srce zatrepri
 10:10 Život na arktičkom krugu, dokumentarna serija
 10:56 Vijesti iz kulture
 11:05 Dr. Oz
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Treća dob - emisija za umirovljenike
 14:10 Jezik za svakoga
 14:25 Društvena mreža
 15:35 Glas domovine
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 16:55 HAK - promet info
 17:00 Vijesti
 17:20 Hrvatska uživo
 18:00 Stipe u gostima
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:05 Glas naroda
 20:40 Seoska gozba, gastroputopis

21:30 Poslovna zona
 22:05 Otvoreno
 22:50 Most
 23:43 Vrijeme
 23:45 Vijesti iz kulture
 23:55 Drugi format
 00:35 Filmovi Kena Loacha-film - Kino Milenij
 02:15 Glas naroda, humoristična serija
 02:45 Reprizni program
 04:25 Vijesti iz kulture
 04:32 Jezik za svakoga
 04:42 Što vas žulja?
 05:12 Hrvatska uživo
 05:52 Sve će biti dobro, telenovela

05:10 Prkosna ljubav
 06:35 Gladijatorska akademija, crtana serija
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Znanost za djecu
 09:50 Doktor Who
 10:35 Hot spot
 10:40 Briljantean
 11:20 Strana dokumentarna serija
 12:05 Kako urediti dom za prodaju?
 13:00 Ubojstvo, napisala je
 13:45 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 14:15 Kako je moglo biti, kanadski film
 15:35 Glazba, glazba...
 15:55 Kuhajmo zajedno
 16:00 Školski sat
 16:30 Znanost za djecu
 16:45 Juhuhu
 17:45 RECI, info teen magazin
 18:10 DW: Shift
 18:20 Dva i pol muškarca, humoristična serija
 18:45 Skladište, serija
 19:30 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 20:00 Nogomet, Hrvatska - Azerbajdžan
 23:20 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
 23:45 CSI: Las Vegas
 00:30 Šlep šou: Jinx
 01:15 Kako urediti dom za prodaju?
 02:05 Noćni glazbeni program
 06:00 Alpe-Dunav-Jadran

05:35 RTL Danas, informativna emisija
 06:15 Virus attack
 07:00 Pomorska ophodnja - nova serija
 07:35 Aladdin, animirana serija

08.15 Pomorska ophodnja
 09.25 Hitna služba, dramska serija
 10.25 Pomorska ophodnja - nova serija
 11.20 Pomorska ophodnja - nova serija
 12.20 Hitna služba
 13.15 Sve u šest, magazin
 13.45 Igre gladi, igrani film, fantastični
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Dr. House
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Vatre ivanjske,
 21.00 Uhvati Bingo ritam, glazbeno-natjecateljski show
 22.45 Dr. House
 23.30 RTL Vijesti
 00.00 CSI
 00.55 Igre strasti
 01.45 CSI
 02.35 Astro show
 03.35 RTL Danas

UTORAK 13.10.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:20 Kad srce zatrepri
 10:10 Život na arktičkom krugu
 10:56 Vijesti iz kulture
 11:05 Dr. Oz, talk show
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Svaki dan dobar dan
 13:40 Poslovna zona
 14:10 Jezik za svakoga
 14:25 Društvena mreža
 15:35 Turistička klasa
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 16:55 HAK - promet info
 17:00 Vijesti
 17:20 Hrvatska uživo
 18:00 Stipe u gostima
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 19:58 Sport
 20:10 Piramida
 21:10 Pogledi: Sustav protiv djeteta, dokumentarni film
 22:05 Otvoreno
 22:50 Most
 23:45 Vijesti iz kulture
 23:55 Dance on the Screen
 00:55 Snimka kazališne predstave
 01:50 Svaki dan dobar dan

02:20 Reprizni program
 04:25 Vijesti iz kulture
 04:32 Jezik za svakoga
 04:42 Što vas žulja?
 05:12 Hrvatska uživo
 05:52 Sve će biti dobro

05:53 Prkosna ljubav
 06:35 Gladijatorska akademija
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
 09:50 Doktor Who
 10:35 Šlep šou spot:
 10:40 RECI, info teen magazin
 11:05 DW: Shift
 11:17 Strana dokumentarna serija
 12:02 Kako urediti dom za prodaju?
 12:55 Ubojstvo, napisala je
 13:40 Za stolom s Mimi
 14:10 Suze Audrey Walker, američki film
 15:35 Glazba, glazba...
 15:50 Šlep šou spot:
 15:55 Kuhajmo zajedno:
 16:00 Školski sat
 16:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
 16:45 Juhuhu
 17:45 Šlep šou: Jinx
 18:30 Dva i pol muškarca
 18:50 Skladište, serija
 19:35 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 20:05 Generacija Y:
 20:30 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
 21:00 Zakon i red: UK
 21:45 2 Day in Paris, francusko-njemački film
 23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:50 CSI: Las Vegas

06.10 RTL Danas, informativna emisija
 06.55 Virus attack, animirana serija
 07.10 Aladdin, animirana serija
 07.40 Pomorska ophodnja - nova serija
 08.55 Pomorska ophodnja - nova serija
 10.05 Hitna služba, dramska serija
 11.00 Pomorska ophodnja - nova serija
 12.15 Pomorska ophodnja - nova serija
 13.10 Hitna služba
 14.10 Sve u šest, magazin
 14.35 Pet na pet, kviz

15.25 Vatre ivanjske
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Dr. House,
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 RTL Vrijeme
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Vatre ivanjske
 21.00 Ljubav je na selu
 22.30 Dr. House
 23.30 RTL Vijesti, informativna emisija
 23.50 CSI, kriminalistička serija
 00.40 Igre strasti, erotska serija
 01.30 CSI, kriminalistička serija
 02.20 Astro show, emisija uživo
 03.20 RTL Danas, informativna emisija

SRIJEDA 14.10.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:20 Kad srce zatrepri
 10:10 Život na arktičkom krugu vijesti iz kulture
 11:05 Dr. Oz, talk show
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Boja strasti, telenovela
 13:10 Svaki dan dobar dan
 13:40 Potrošački kod
 14:10 Jezik za svakoga
 14:25 Društvena mreža
 14:40 Pogledi: Sustav protiv djeteta
 15:35 Eko zona
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 16:55 HAK - promet info
 17:00 Vijesti
 17:20 Hrvatska uživo
 18:00 Stipe u gostima
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:10 Vjetar u kosi: Nikola Tesla drugi put među Hrvatima
 21:00 Paralele
 21:50 Otvoreno
 22:35 Most
 23:28 Vrijeme
 23:30 Vijesti iz kulture
 23:40 Schlafkrankheit, film
 01:20 Svaki dan dobar dan
 01:50 Reprizni program
 04:25 Vijesti iz kulture
 04:32 Jezik za svakoga
 04:42 Što vas žulja?
 05:12 Hrvatska uživo
 05:52 Sve će biti dobro

06:35 Gladijatorska akademija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Sport za djecu
09:50 Doktor Who
10:35 Hot spot
10:40 Generacija Y
11:05 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
11:20 Strana dokumentarna serija
12:05 Kako urediti dom za prodaju?
13:00 Ubojstvo, napisala je (9) - serija
13:45 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo, dokumentarna serija
14:15 More Than Meets the Eye: The Joan Brock Story, film
15:45 Glazba, glazba...
15:55 Kuhajmo zajedno:
16:00 Školski sat
16:30 Sport za djecu
16:40 Juhuhu
17:40 Ni da ni ne
18:30 Dva i pol muškarca
18:55 Skladište 13, serija
19:40 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo, serija
20:10 Top Gear - Najbolje od najboljeg, dokumentarna serija
21:05 Pod kupolom
21:50 Moćni Mahowney, film
23:35 Ludnica u Clevelandu
00:00 CSI: Las Vegas
00:45 Top Gear (19C) - Najbolje od najboljeg, dokumentarna serija
01:35 Kako urediti dom za prodaju

02:25 Noćni glazbeni program - spotovi
06:00 Alpe-Dunav-Jadran

06.10 RTL Danas
06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja
08.55 Pomorska ophodnja
10.05 Hitna služba
11.00 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
12.15 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
13.10 Hitna služba, dramska serija
14.10 Sve u šest, magazin
14.35 Pet na pet, kviz
15.25 Vatre ivanjske, dramska serija
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
17.00 Dr. House, dramska serija
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.10 RTL Vrijeme
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske
21.00 Jezikova juha - nova sezona, reality show
22.30 Dr. House,
23.25 RTL Vijesti
23.50 CSI
00.40 Igre strasti, erotska serija
01.30 CSI
02.25 Astro show
03.25 RTL Danas

ČETVRTAK
15.10.2014.

06:42 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Život na arktičkom krugu, dokumentarna serija
10:56 Vijesti iz kulture
11:05 Dr. Oz
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Paralele
14:25 Društvena mreža
15:30 50. godina broskog kola
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:20 Hrvatska uživo
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Večer na 8. katu: Radojka Šverko
21:00 Labirint
21:50 Otvoreno
22:35 Most
23:30 Pola ure kulture
00:10 Svaki dan dobar dan
00:40 Reprizni program
03:37 Vijesti iz kulture
03:44 Jezik za svakoga
03:54 Večer na 8. katu: Radojka Šverko, talk-show

04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:35 Gladijatorska akademija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:50 Doktor Who
10:35 Hot spot
10:40 Ni da ni ne
11:30 Strana dokumentarna serija
12:15 Kako urediti dom za prodaju?
13:05 Ubojstvo, napisala je
13:50 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
14:20 Knjižara krimića: Predviđanje ubojstva, američki film
15:45 Glazba, glazba...
15:55 Kuhajmo zajedno
16:00 Školski sat
16:30 Kokice
16:45 Juhuhu
17:45 Village Folk
17:55 Indeks
18:25 Dva i pol muškarca
18:50 Skladište 13, serija
19:35 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
20:00 Hot spot
20:10 Skrivena carstva:
21:05 Pod kupolom, serija
21:50 Kriminalci na godišnjem, film
23:40 Ludnica u Clevelandu
00:05 CSI: Las Vegas, serija

00:50 Indeks
01:20 Skrivena carstva, dokumentarna serija
02:10 Kako urediti dom za prodaju?

06.10 RTL Danas
06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja
08.55 Pomorska ophodnja
10.05 Hitna služba,
11.00 Pomorska ophodnja
12.15 Pomorska ophodnja
13.10 Hitna služba
14.10 Sve u šest, magazin
14.35 Pet na pet, kviz
15.25 Vatre ivanjske
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas, informativna emisija
19.10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
23.05 Eurojackpot
23.10 Borat: Učenje o amerika kultura za boljitak veličanstveno država Kazahstan, igrani film, komedija
00.50 Dr. House, dramska serija
01.50 CSI, kriminalistička serija
02.45 RTL Danas, informativna emisija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

RUŽICA MIKOVIĆ ŽIGMANOV, KNJIŽNIČARKA, SLIKARICA I SPISATELJICA

Slikarica okružena knjigama

Ružica Miković-Žigmanov uposlenica je dječjeg odjela Gradske knjižnice u Subotici i kako kaže, radi na najljepšem mjestu ne samo u knjižnici, nego i u gradu.

Ružica, pored svoga posla uvijek nađe vremena i za razvijanje svoje kreativne strane, stoga možemo slobodno reći da u ovome broju imamo priliku razgovarati s jednom umjetničkom dušom.

PREGRŠT KREATIVNIH IDEJA

»S obzirom da se bavim slikanjem, članica sam likovnih udruga, iako nisam previše aktivna i prisutna. Više volim slijediti neke svoje planove i ideje, jer sudjelovanje na kolonijama kakve se danas organiziraju za mene ponekad znače gubljenje predragocjenog vremena i veze sa samom sobom. S druge strane, imati kreativnosti u sebi, pone-

kad znači i muku, pa ako nemate vremena, ili nekih drugih preduvjeta, to što ste zamislili i ostvariti, neće vam dati mira. Drugim riječima, ne manjka mnogo toga: počevši od materijala s kojim ću slikati, mada sam najvjernija pastelu, preko tema, motiva... Ne bježim ni od primijenjenih djela, kao što su nakit, svila i sl. Postoji pregršt neostvarenih ideja što se likovne kreativnosti tiče, ali i što se tiče ljubavi spram riječi. Zasad ovu zapostavljenu ljubav

nadoknađujem čitanjem. Nakon tri slikovnice namijenjene djeci, jedne i ilustrirane i napisane, u pripremi je knjiga meditacija vlč. **Lazara Novakovića** za koju sam po njegovoj želji uradila ilustracije. Što se mojih osobnih projekata tiče, nadam se da ću iduće godine nešto i realizirati, ali to, neka za sada ostane tajna. Pored svih obveza, posla i obitelji, nastojim kontinuirano slikati, a što se tiče izložaba one su do sada bile skupne. Samostalna se jednostavno nije dogodila, možda dijelom zbog pomanjkanja vremena, a dijelom zbog mojih previsokih kriterija. Međutim, kako u današnjem svijetu živimo paralelno i svoj virtualni život, može se reći da na taj način imamo mogućnost i svakodnevno izlagati svoje radove preko društvenih mreža... Možemo tim putom, recimo, predstaviti sebe i svoje radove, ali i vidjeti što drugi rade, sudjelovati na natjecanjima, što ja i činim«, priča nam Ružica.

OBITELJSKE ČAROLIJE

No, i pored sve ove slikarske angažiranosti i kako dodaje »odloženog kreativnog života«, na prvome mjestu su joj obitelj, djeca i vrijeme namijenjeno njima.

»Djeca brzo odrastu i odu svojim putom, kao što je stariji **Aleksandar** već učinio završivši studij filozofije i informacijskih znanosti prije tri godine u Zagrebu, dok je mlađi **Augustin** ove godine već postao gimnazijalac. Obojica imaju dara za glazbu, tako da je stariji svirao tamburu i gitaru, a mlađi klarinet i od ljetos gajde, kada je svladao osnove kod profesora **Edija Tajma** na seminaru bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu«, kaže Ružica.

Osim brojnih »gradskih« obveza, Ružica nam priča da rado odlazi u Tavankut, rodno mjesto svoga supruga **Tomislava**, gdje posjećuju njegovu majku, ali i veliki broj kulturnih događanja.

»U našoj obitelji suprug **Tomislav** je pored svih svojih

Ružica, Augustin, Aleksandar i Tomislav

aktivnosti odabrao jedan vid rekreacije kako on to voli zvati, a to je vrtlarstvo. Želja mu je da se njegova obitelj što više hrani proizvodima, povrćem i voćem, koje sam proizvede. Moj dio je da to što proizvede priprelim, to jest skuham, jer on uvijek kaže da je to s ljubavlju odgojio za nas. A ja brinem o cvijeću – budućici da živimo u kući s dvorištem lijepom terasom gdje ga držim te o kućnom ljubimcu. To je jedan simpatičan mačak, za kojeg često u šali kažemo da puno 'govori' za jednog mačka», govori Ružica.

Iako politika nije tema kojom se bavi ova rubrika, Ružicu smo ipak upitali o njezinom političkom opredjeljenju i aktivnosti. »Formalno nisam član niti jedne političke organizacije, što ne znači da sam politički nezainteresirana. Pogađaju me, kao i većinu građana,

nepravde, laži, prijevare, lice-mjerja... Nastojala sam i nastojim i dalje pružiti podršku onima koji nude tome suprotno: zalaganje za pravednije, istinitije i ljudskije», govori Ružica.

KULINARSKE VJEŠTINE

»Što se tiče kuhanja, najčešće kuham ja, a obitelj je uvijek zadovoljna i zahvalna za moj trud bez obzira što sam skuhala. Nedjeljom je naravno raznovrsnije, a tako je i za blagdane, kada se radujemo dolasku Aleksandra. Osim mesnih specijaliteta, u našoj obitelji se voli jesti i samo povrće, pa sam stoga odabrala recept s patlidžanima i makovnjaču», govori nam Ružica, koja kaže za sebe da voli kuhati i da uživa u tome.

Piše i uređuje: Branka Dulić

DIJELIMO S VAMA RECEPT! Punjeni i zapečeni patlidžani

Sastojci: 3 manja patlidžana, 3 rajčice, 2 čena češnjaka, žlica kečapa, žlica krušnih mrvica, peršinovo lišće, malo bijelog vina, 2 jajeta, žlica milerama, papar, sol.

Priprema: Oprati, posušiti i po dužini zajedno s ljuskom prepoloviti patlidžane. Posoliti ih i ostaviti da pusti sok. U međuvremenu napraviti nadjev. Na ulju propržiti izgnječen češnjak, sjeckanu sredinu od patlidžana, mrvica, preliti razrijeđenim kečapom s malo bijelog vina i začimima. Kad je nadjev gotov prohladiti ga, umiješati jaja i mileram i puniti ocijeđene polutke patlidžana. U vatrostalnu činiju staviti malo više ulja, poredati šnite rajčice i punjene patlidžane. Zapeći u dobro zagrijanoj pećnici. Služiti toplo, a ukusno je i kao hladan obrok.

Pogača s makom

Sastojci: 1 kg brašna može tip 400 meko, 1 kvasac, 3 dl ulja (dobro bi bilo nerafiniranog hladno cijeđenog suncokretovog), 2 jajeta, 2 velike žlice šećera, 1 žlica soli.

Priprema: Kvasac izmrviti u pola litre mlijeka u koje se doda mrvica šećera i soli. Sve dobro zamiješati i ostaviti da se tijesto digne. Podijeliti na 2 ili 3 dijela u zavisnosti koliko želite da vam makovnjača bude velika.

Za fil je potrebno 3 x 200 grama vakumiranog maka ili još više ako želite još bogatiji fil, 4 do 6 narendanih jabuka, šećera po želji u zavisnosti koliko su jabuke slatke tj. koje su vrste, 3 vanilin šećera, cimeta po želji, narendane limunove korice i groždica također po želji. Zagrijati na 200 stupnjeva, nakon 10 minuta malo smanjiti na 180 stupnjeva te peći oko 45 minuta.

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta DOO NORTH Engineering Subotica, Park Rajhl Ferenca br.7 podnio je ovom tijelu zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta NADZEMNI REZERVOAR I INSTALACIJE TNG (Tekućeg naftnog plina) ZA OBJEKTE HALA 1, HALA 2, HALA 3 i HALA 4.1 u Industrijskoj zoni Mali Bajmok na katastrskim parcelama 33964/1 33964/11 i 33964/13 ko Donji grad.

Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 30. 9. 2014.godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-123/2014, kojim je utvrđeno da za predmetni projekt nije potrebna Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš.

U cilju obavještanja javnosti tekst rješenja može se preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak Životna sredina / Ogasna ploča <http://www.subotica.rs/index/pagelistzs/lg/sr>

OD 23.09.2014. DO 30.11.2014.

Jesenska akcija

✓ BESPLATNA KONTROLA VIDA

✓ -10% NA DIOPTRIJSKE NAOČALE

✓ -50% NA SUNČANE NAOČALE

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 551-045

POGLED S TRIBINA

Euro ispiti

Odlična igra *Dinama* protiv *Astre* u prvom kolu Lige Europe donijela je nadu kako je hrvatski prvak konačno naučio europsku lekciju i da će biti spreman za naredne ispite u skupini D. Nažalost, već u drugom ispitu devetostruki uzastopni šampion 1. HNL nije uspio postići ništa više nego minimalan poraz. A bilo je šansi, ne samo za mogući novi euro bod nego i za uvjerljivu pobjedu.

Za razliku od domaćih susreta na kojima momčad **Zorana Mamića** uvijek dominira i na koncu upisuje sigurne bodove kojima je ponovno na četiri boda ispred zahuktale *Rijeke*, europski susreti imaju drugačiji scenarij. Istina, u Glazgowu je *Dinamo* dobar dio susreta dominirao, stvarao brojne šanse, no na koncu posljednji sučev zvižduk nije donio sretan kraj. Ni golova, ni bodova.

Ipak ništa nije tragično, jer u europskoj školi slijede dva nova ispita koji će najvjerojatnije biti odlučujući za završnu ocjenu jesenskog polugodišta. Za dva tjedna slijedi gostovanje protiv *Red Bulla* u Salzburgu, a potom u 4. kolu i uzvrat u Maksimiru. I mnogo toga će biti jasnije.

Što se tiče *Rijeke*, ona je na svojoj Kantridi do sučeve nadoknade imala u džepu pobjedu protiv velike *Seville*, branitelja naslova prošlogodišnje Lige prvaka. Uslijedio je mali trenutak nepažnje i pogodak Kamerunca **Mbie**, pogodak koji je u trenu odnio dva velika europska boda u dubine obližnje morske obale. Istina, ruku na srce, da im je netko prije susreta s favoriziranim Španjalcima ponudio bod, Riječani bi ga odmah prihvatili, ali kada su već golovima **Kramarića** i **Kvržića** stigli do 90 minuta, trebalo je još samo malo do velikog slavlja. Euro ispit bi bio položen s maksimalnom ocjenom, a ovako je, na koncu, ostao samo jedan mršavi bod i dovoljan prolaz. Zato je europska nogometna razina najbolja škola iskustva. Škola koja se i najskuplje plaća. Ali tko je s uspjehom položi, biva nagrađen višestruko.

Danas, 10. listopada, Hrvatsku nogometnu reprezentaciju očekuje novi europski ispit protiv Bugarske, u kvalifikacijskoj skupini za plasman na Europsko prvenstvo 2016. godine.

Vjerujemo kako su euro ispiti *Dinama* i *Rijeke* dobar primjer na kojem se treba učiti...

D. P.

NOGOMET

Jadranski derbi bez pobjednika

Derbi susret 11. kola 1. HNL donio je tzv. jadranski derbi između *Hajduka* i *Rijeke*, trećeplasirane i drugoplasirane momčadi tekućeg prvenstva. Susret igran u Dugopolju (zbog renoviranja travnjaka na Poljudu), završio je neodlučeno (1:1), što je lider *Dinamo* pobjedom protiv *Lokomotive* (3:0) iskoristio i ponovno pobjegao na četiri boda prednosti.

Ostali susreti 11. kola: Istra 1961 – Split 2:0, Osijek – Zadar 4:1, Zagreb – Slaven 1:1

Tablica 1. HNL: Dinamo 29, Rijeka 25, Hajduk 16, Split, Lokomotiva, Zagreb 13, Istra 1961, Osijek, Zadar 11, Slaven 9

TENIS

Karlović iznenadio Čilića

Prvo kolo ATP turnira u Šangaju (Masters serija) donijelo je hrvatski duel između **Ive Karlovića** i **Marina Čilića**, koji je pomalo iznenađujuće dobio »div sa Šalate« (7:5, 2:6, 7:6). Hrvatski tenis na najvećem turniru u Kini predstavlja još i **Ivan Dodig**, koji osim igre u singlu brani i prošlogodišnji naslov u parovima osvojen s Brazilcom **Melom**.

RUKOMET

PSG bolji od PPD Zagreba

Favorizirana momčad francuskog prvaka *PSG* rutinirano je svladala hrvatskog šampiona *PPD Zagreb* (27:22) u drugom kolu skupine A u natjecanju rukometne Lige prvaka. Nakon senzacionalne pobjede protiv *Kiela* u prvom kolu, Zagrebaši su u Parizu odigrali solidno, ali nedovoljno za više od časnog poraza. U sljedećem kolu, u subotu 11. listopada u Zagrebu, slijedi domaći susret protiv makedonskog šampiona *Vardara*.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Prodajem traktorsku prskalicu RAU 440 litara, paraču od 47 krila s krimerima, kembridž valjak (2 m širok iz jednog dela) – vučni. Tel.: 024 532570.

Prodajem lijepu 182 m² kuću u turističkom gradu s jezerom Slavenska Orahovica, Hrvatska. Vrijedi pogledati. Plin, telefon, zračna banja, blizu planine Papuk. Tel.: 00385 33 673076 ili 063 7668808. E-mail: leanikolas17@yahoo.com

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Daruvar-Ivanićgrad. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čaškirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marame, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazni plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipju. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi

VAŽI DO 17. 10. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: VJENČANJE ANICE ČIPAK I DARKA BAJIĆA

Obećali vječnu ljubav

»Ljubav je velikodušna, dobrostiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; Nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo, ne raduje se nepravdi, a raduje se istini, sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi. Ljubav nikad ne prestaje! (1 Kor 13, 1-8) « riječi su hvalospjeva ljubavi kojim su se osam i pol godina vodili **Anica Čipak** iz Žednika i **Darko Bajić** iz Tavankuta, koji su 27. rujna u prisustvu svojih najbližih rođaka i prijatelja jedno drugom izrekli DA.

Gradansko vjenčanje je održano u Velikoj vijećnici Gardske kuće u Subotici, a crkveno u župi sv. Roka gdje ih je u prisustvu vlč. **Marka Forgića** vjenčao žednički župnik, vlč. **Željko Šipek**. Vjenčanje su pjesmom uveličala tri zhora, pjevači iz župe sv. Roka, *VIS Markovi lavovi* i *Collegium musicum catholicum*, zbor u kojemu je Anica nekada bila član. Veselje je nastavljeno u dvorani *Mirage* gdje je goste uveseljavao ansambl *Hajo*. Usprkos neizmjernoj sreći zbog Aničinog i Darkovog vjenčanja, mladina obitelj u sebi je nosila i tračak tuge jer s njima nije bila osoba koja bi u tim trenucima bila najponosnija, mama **Cilika**.

Anica je uposlena u vrtiću *Marija Petković* kao odgojiteljica, a Darko se bavi voćarstvom i pored toga svira u ansamblu *Biseri*. Ovaj mladi bračni par sada živi u obiteljskoj kući u Tavankutu i zahvalni su svojim obiteljima što su ih odgojili da postanu dobri, poštteni i plemeniti ljudi.

M. Stantić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Lojalan, jal ne?

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi moja, jevo sidimo ode u kraj ledine pod mojim dudom **Pere, Joso** i ja i gledimo kako lipo sunce zalazi iza vrbnjaka u dolu na kraj Ivković šora. Ta već smo se božem prosti zaželili sunca i dobro došlo makar i na jesen da nam posli naki

kišurina osuši njive i razgrije malo ove izrađene košćure. Dašta, ta nemojte se smijati čeljadi, mi smo paori i radna čeljad pa nas više i vaća ta bola kostija. Eh da smo mi kaki futeljaši ne bi bilo reume ne bojte se, al u košari i na njivi bome triba zapet, a ne samo zapovidat – makar ni to nije lako više puta zapovidit da štogod ne mož, a u pravdu mož. Triba tu imat srca bome, al sve je manje svita sa srcem, a sve više politikuna. Ovi dvajst i koju godinu navikli smo nas trojica da nas svakako nazivadu ovi iz glavne varoši, pa i iz naše varoši. Al ovo što sam niki dan prošitio u novini me nako baš izvuklo iz drimanja. Piše vako: Nelojalna 'rvacka manjina'. »Jesil ti to čuo ode kod nas u šoru da se kome kazlo moj Pere?« »Nisam, a ni ne znam šta to triba da znači. Neg, da možda nije to što sam niki dan zaklo šilježe pa nije imalo loja?«, kaže mi Pere, a Joso će dosta svismo: »Idi očin i ti i loj, ko znade da si ti klaod neg to očedu da kažedu viran prema državi, poštivaš zakon i red. A Pero odgovara: »Ta ko ne poštiva državu?! Ta redovno plaćam sve i prave i izmišljene poreze! Bijo sam u vojski, dica iđedu u škulu, šta bi oni još očin od nas?« »E vidiš rodo moj, to njim izgledam nije dosta. Oni bi da nas, kako da ti kažem, prisvojiđu pa da igramo kako oni sviradu, al to je vrlo huncucki izvedeno. Nisu nam oni zabranili ništa, neg pujkadu ove naše ovdašnje, a oni su s njima u dobro«, velim Pere. »A sad si mi sve objasnijo, a ništa nisi kazo kako triba. Pa nama nije dao u našoj varoškoj kući okupljanje naš prvi varoški čovik, a ne iz glavne varoši, a to meni nije nikad ni bilo začudo. Tako je već dvisto godina da ovi naši iz komšiluka uvijek mute vodu i uvijek su protiv nas 'rvata pa makar bili na kojoj strani tim se ne triba čudit«, pripovida Joso. Gledim samo i sluktim, pa jel mož bit čeljadi moja da smo i mi običan svit toliko udarili u pulitiku? Kandar da jest. Izgledam da nismo drugačije ni mogli ako mislimo priživiti ode u našoj lipoj Bačkoj, a još i sačuvat naš lipi jezik i običaje. Žalosno je to što se o tim ne stara država kojoj smo i te kako lojalni već se moramo nadmudrivat i natiravat s koji kaki muvadžijama i uncutima koji brinedu za narod ko za lanjski snig. Moramo mi sami i kupovat knjige i sekirat se oko dažbina za naše domove i manifestacije misto da lipo radimo svoj poso. Neg, dosta mi mudrovanja, iđem razvijat ovu družbu, ponamirivat josag pa još moram i avliju omest jel će mi doć moj prijatelj u goste. On je 'rvat iz Čacka, ne smim ni pomisliti kako je njima tamo kad ji ima zdravo malo. Čisto mislim koliko nji zavlačidu kad je ode di nas ima fajin tako teško, al i zapitam se kadgod da nismo ni mi tom malkoc krivi s našom zlobom i svađanijama. Neg, ajd zbogom do drukput, pada već mrak na Ivković šor, a ja nemam selicu u košari pa neću moć poradit za vida.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ako nemaš novaca crkni

Bač Iva dugo ni bilo na drugomu kraju sela, pa niki dan veli ajd da se malo projde, da vidi jel se štogoda prominjilo. Imade on i tamo dosta dobri, lipo se pazi š njima, ne moru se vada ko stari Valpočani i Kranjci gledat priko oka. Ajd, veli ide prvo obit jednu njegovu veliku drugu, ona ga uvek nikako odobrovolji. Ni je vidijo dobri godinu dana, pa veli baram čedu se slatko ismijati. Bome, malo se privarijo. Vaj put ga dočekala žalosna i zabrinuta. I sva se nikako usukala. Skuvala jim je kafu i naljala mu čašu vina.

Piše: Ivan Andrašić

Teško je izdanila, veli da je je baš drago što je došo, da se imade š kim ispriopovidat, a da ne dršće oće li kogod drugi čut za njezne muke. »Bač Ivo, ne možem ti iskazat koliko sam jadna i čemerna. Eto, vidiš, od mladi dana smo dobri, znadeš mi ko staru kantu, znadem i ja tebe, znadeš kaka sam uvek bila jedra, a sad vidiš šta je od mene ostalo«, veli mu i ispruži ruku, ogolitu do lakta. Ka je bolje pogledo, teško je i on izdanijo. Ručica ko trščica, samo je se vidi cila mreža žila. Vidi po štrikovu kako su je i prsa skroz usanila, a ka je kuvala kafu, vidi da su je i čakšire dosta prazne. A baš je oduvik bila nako za oko i guzata i prsata, taman kako tri-ba. »Bože, drugo, šta j to s tobom?« veli i zagleda se u kafu, vidi da je ona primetila ka je je pogledu u štrikov. Odjedamput je ositijo da ga ništa probada u srcu, još je i pocrvenijo, ko da je štogoda kriv. »Neka se sumirat, to mi samo bolu kosti, vada će projt. Znadeš, da sam na vrime dospila ko pravoga doktora, možda bi bola već bila zamnom. A vako, prvo su mi jedno po godine ličili naši, pa ka su vidli da sam sve bolesnija, poslali mi u drugu varoš, a doktorica iz te varoši ko toga što mi sad liči. Samo, nisam ošla oma, prvi put mi komisija odbila uput, kažu fali jedan papir. Ne znam samo kaki, čujem ja svašta, kažu ka međ papire metneš taj što je mene falijo, sve projde. A u komisije bijo jedan doktor za dicu i jedan za krajnike, vaj za kosti taj dan imo nikaka druga posla. Drugi put su odobrili, al samo za me, mada je doktorica napisala da triba i pratilac, jel se svaki čas možem srušit. Ka sam ošla tamo, doktor mi prvo pita di sam bila prija, veli dosta sam zakasnila ko njega. A potli, ope novo. Pripiso mi tri lika, jedan i to najjevtiniji, plaća mi socijalno, a va dva skuplja plaćam sama. Eto, koišta sam i poprodavala iz kuće, pa mi pomogla i opština, pomogo mi i jedan naš dobri, al sve je to malo. Danas je jako teško i skupo bit bolestan«, veli druga, nasloni mu se na rame i počme gorko drečat. Bač Ivina ruka sama krenila pogladit je po kike, al se na vrime sustavila. Malo se i postidijo. Odjedamput je ositijo i ništa vruće na obrazu. Eto dokle smo došli, ako nemaš novaca, ne možeš se ni ličit. Crkni ko ker.

MISLI POZNATIH

- **Huxley:** Samo je jedan kutak kozmosa koji sigurno možete promijeniti – a to ste vi sami.
- **Lenjin:** Rat je nastavak politike drugim sredstvima.
- **Einstein:** Važno je nikada ne prestati postavljati pitanja.

KVIZ

Franjo Majetić

- Koje godine i gdje se rodio hrvatski glumac Franjo Majetić?
- Gdje je započeo bavljenje s glumom?
- U kom gradu je počeo s glumačkom karijerom?
- Za koji dalmatinski grad je vezano njegovo ozbiljnije bavljenje teatrom?
- U kojem filmu je debitirao na velikom platnu?
- A koja ga je filmska rola proslavila?
- U kojim je poznatim tv serijama glumio?
- Kada i gdje je umro Franjo Majetić?

Rodio se 26. veljače 1923. godine u Zagrebu
Glumom se počeo baviti u partizanima
U Osijeku
Za Zadar gdje glumio i režirao
U filmu Majka Katina
Uloga Šafreneka u 'Tko pjeva zlo ne misli'
Gruntovecani, Smogovci, Mačak pod šljemom...
Umrlo je 29. studenoga 1991. godine u Zagrebu

FOTO KUTAK

Borba za posao!

VICEVI

Pita sin tatu:

- Što je razlika između besplatno i džabe?
- Vidi sine, ti ideš u školu besplatno, ali to je džaba!

Pita Ivica prijatelja:

- Što je klaustrofobija?
- Vidi, to nije strah od zatvorenog prostora. Na primjer, krenuo si u kavanu, ali imaš strah da je zatvorena!

NOGOMET

Vrijedni bodovi

SOMBOR – S teškog gostovanja protiv *Metalca* u Somboru »plavi« su se u Sontu vratili s tri nova boda. **Vidaković** je u 37. minuti oštro šutirao i lopta je pored nemoćnog vratara zatresla mrežu domaćih za, kako se ispostavilo, minimalnu pobjedu *Dinama* (1:0). Igrač utakmice bio je vratar *Dinama* **Smiljanić**.

Toplo hladno

KRUŠČIĆ – Poslije pobjede kod kuće, nogometaši *Dunava* iz Monoštora visoko su poraženi u Kruščiću. Ekipe *Mladosti* bila je cijelih devedeset minuta nadmoćna, pa rezultatom od 4:0 u korist domaćina Monoštorci mogu biti i zadovoljni.

I. A.

Novi poraz

STARI BANOVCICI – Nogometaši *Bačke 1901* poraženi su na gostovanju kod momčadi *Dunava* (1:0), ostajući na samo 7 bodova iz 8 odigranih kola. Priliku za nove bodove crveno-bijeli imat će u subotu 11. listopada od 15 sati na svom terenu protiv *Radničkog* iz Srijemske Mitrovice.

ŽAK – Tavankut 2:1

SOMBOR – Tavankučanima baš ne ide u prvenstvu Bačke lige i nikako da uvećaju svoj bodovni saldo, a u 8. kolu zaustavio ih je somborski **ŽAK** (2:1). U nedjelju 12. listopada čeka ih nova teška utakmica, jer u Tavankutu od 15 sati gostuje vodeća momčad *OFK Odžaci*.

P.

RUKOMET

RK Sonta – Grafičar 20:42

SONTA – Mladi Sončani su u 4. prvenstvenom kolu ugostili znatno iskusniju ekipu iz *Bezdana* i zabilježili težak poraz. Do rezultata od 5 : 9 pružali su kakav – takav otpor, a tada su se gosti serijom od 9:0 odlijepili i do samog kraja povećavali prednost, do konačnih 42:20.

Pobjeda i poraz

RUSKI KRSTUR, SONTA – Rukometašice *Sonte* zabilježile su rutinsku pobjedu na gostovanju kod *ŽRK Rusin* (28:12), iako su su susret odigrale bez nekoliko standardnih igračica. U utakmici kupa Vojvodine pomlađena ekipa *ŽRK Sonta* na svojem se parketu hrabro suprotstavila vodećoj ekipi 2. lige sjever, bivšem prvoligašu, *ŽRK Jadran* iz Feketića, izgubivši susret s 32:42.

I. A.

ŠAH

Treće mjesto za ŠK HAŠK Zrinski

BAJMAK – Pobjedom na gostovanju kod druge momčadi *Radničkog* (6:2) u posljednjem kolu, šahisti **HAŠK Zrinski** osvojili su

treće mjesto u konačnom poretku Međuopćinske lige. Pobjede su ostvarili: **Godar, Hegediš, Farkaš, Skenderović, Marjanušić**, dok su pola boda osvojili **Mandić i Pinter**.

D. P.

STOLNI TENIS

Škola stolnog tenisa u »Nazoru«

SOMBOR – U Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu *Vladimir Nazor* u Somboru počela je škola stolnog tenisa. Školu organizira sportska sekcija *Nazora* u suradnji s STK **ŽAK** iz Sombora. Treninge vodi, trener s višegodišnjim iskustvom, *Su-botičanin Nebojša Gabrić*. Treninzi su u Hrvatskom domu i to ponedjeljkom od 17 do 19 sati, a srijedom i petkom od 8 i 30 do 10 i 30 i popodne od 17 do 19 sati. Škola stolnog tenisa počela je prvoga listopada, ali se zainteresirani mogu i dalje prijavljivati. Kontakt telefoni su 060/ 6606007 i 066/ 8642247.

Z. V.

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

Poduzeće *Geo EXPERT* Subotica, *Braće Jugović* po ovlaštenju nositelja projekta *RETAIL PARK* doo Subotica, *Tuk Ugarnice* bb podnio je ovom tijelu zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta *Izgradnja poslovnog kompleksa RETAIL PARK SUBOTICA* koji se planira na katastarskoj parceli 14744/2 KO Novi grad.

Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 3. 10. 2014. godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-374/2014, kojim je utvrđeno da za predmetni projekt nije potrebna Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš.

U cilju obavještanja javnosti tekst rješenja može se preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak Životna sredina / Ogasna tabla

<http://www.subotica.rs/index/pagelistzs/lg/sr>

ALEKSANDAR ROMAN, BIKIKLISTA IZ ŠIDA

Prvak Balkana u biciklizmu

Za četiri godine, koliko se bavi biciklizmom, mladi perspektivni sportaš iz Šida, reprezentativac Srbije **Aleksandar Roman** postao je prvak Balkana, a ujedno je bio i sudionik ovogodišnje Olimpijade za mlade u Kini. Aleksandar je član Biciklističkog kluba *Partizan* iz Beograda, a svoje prve uspjehe postigao je u Šidu trenirajući za MTB *Jednotu*. Prvi put se zainteresirao za ovaj sport kada ga je bivši trener **Slobodan Radovanović** 2010. godine pozvao da sudjeluje na natjecanju na izletištu Lipovača nadomak Šida. Kako kaže, odmah mu se svidio taj sport i ubrzo nakon toga počeo je intenzivno trenirati.

DOBITNIK VELIKOG BROJA MEDALJA

Aleksandar u svom domu posjeduje preko stotinu medalja, brojne pehare, zahvalnice i diplome. Kako kaže, biciklizam je naporan sport, ali uz dobru organizaciju sve se postiže, a uloženi trud se isplati: »Prvu medalju dobio sam poslije godinu dana treniranja na jednoj od utrka koju je organizirao trener MTB *Jednota* Šid Slobodan Radovanović – MTB Open. Tada sam se natjecao u kategoriji mlađih kadeta i na toj utrci osvojio sam bronzu. Poslije toga medalje su se samo nizale u toj ligi. Sljedeće godine sam počeo voziti kao kadet u kupu Srbije i to su bila već ozbiljnija natjecanja. Bilo je teže voziti kao kadet, tako da tada nisam tako često osvajao medalje. Poslije skupljenog iskustva, u drugoj godini kadeta postao sam ozbiljniji i prvi put sam postao državnim prvakom i nakon toga sam otišao na Europsko prvenstvo u Austriju. Taj odlazak mi je puno zna-

Naporan trening i iskustvo donijeli su rezultat

čio«, kaže Aleksandar. Aleksandar je učenik četvrte godine STŠ *Nikola Tesla* u Šidu, smjer elektrotehničar računalna. Vrlo dobar je učenik i kako navodi, profesori imaju razumijevanja, a uspijeva sve propušteno u školi nadoknaditi: »Biciklizam je sport u kojem se mora puno trenirati, treninzi su naporni i traju 4-5 sati dnevno. Rano idem spavati i rano ustajem, doručkujem i dok mi se hrana ne svari učim i onda odlazim na trening. Prehrana također mora biti prilagođena – bez grickalica, ugljeni hidrati prije treninga, a proteini poslije, a pred utrku laganija prehrana«, kaže ovaj mladi sportist. Bici-

klizam je sport koji iziskuje i velika financijska sredstva. Jedan profesionalni bicikl košta između 4 i 7000 eura. Međutim, Aleksandar kaže da mu financijski mnogo pomaže njegov klub: »Do prije par godina sam vozio svoj bicikl koji nije bio toliko dobar kao ovaj sada. S obzirom da sam od ove godine u *Partizanu*, koji je jedan od plaćenijih klubova u Srbiji, oni su mi osigurali opremu, prijevoz do Beograda, pa čak i stan«, ističe Aleksandar.

NEZABORAVNA ISKUSTVA

Prošle godine Aleksandar je sudjelovao na natjecanju u Juž-

noafričkoj Republici. To mu je bilo prvo natjecanje na drugom kontinentu i na Svjetskom prvenstvu gdje je konkurencija bila najjača u njegovim dotadašnjim natjecanjima. Tada je osvojio 48. mjesto koje mu je omogućilo normu za ovogodišnje natjecanje u Kini: »Iskustva iz Kine su nezaboravna. Imao sam priliku družiti se i razmjenjivati iskustva s profesionalnim natjecateljima iz cijelog svijeta. Ovo mi je posljednja godina da vozim kao junior. Već sljedeće godine sam senior i svjestan sam da će tada biti mnogo teže ostvariti neki uspjeh. Dao sam sve od sebe da se dobro priprelim za Balkansko prvenstvo i otišao sam u nadi da ću osvojiti zlato. Startao sam kao 12., ali već u prvom krugu smo se izdvojili mi bolji natjecatelji, tako da sam u drugom krugu već poveo i bio sam presretan zbog toga«, kaže Aleksandar.

BITI DRŽAVNI PRVAK

Aleksandar planira ostati u *Partizanu*, ali i dalje lijepo surađuje sa svojim bivšim klubom u Šidu i trenerom Radovanovićem. Sljedeća godina bit će mu presudna. Očekuje ga upis na fakultet i kaže da želi ostati u struci: »Ako uspijem izboriti se za stipendiju najvjerojatnije ću upisati smjer računalna ili informatike, ili neki lakši smjer kako bih mogao više trenirati i baviti se biciklizmom. Spremam se postati državnim prvakom, a za neke uspjehe izvan zemlje bit će malo teže ove godine«, kaže Aleksandar. Na kraju razgovora Aleksandru smo poželjeli puno sreće u daljnjem radu i da mu se ostvari želja i postane državnim prvakom.

Suzana Darabašić

